

GLAS

ANTIFAŠISTA

Priznanje

**MESIĆ
POČASNI
PREDSJEDNIK
ANTIFAŠISTA**

Komemoracija u Jasenovcu

PROTIV ISKRIVLJAVANJA ISTINE

Godišnjica

**TRIDESET
GODINA
POSLIJE
TITA**

Uz Dan žena

**ONE SU
RADILE
ZA
BUDUĆNOST**

U susret velikoj obljetnici

**POBIJEDILI
SMO NAJVEĆE
ZLO**

MESIĆ POČASNI PREDSJEDNIK ANTIFAŠISTA

Odluku o izboru za počasnog predsjednika SABA RH Mesiću je uručila dr. sc. Vesna Čulinović Konstantinović

Bivši predsjednik Republike **Stjepan Mesić** postao je počasni predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Odluku o izboru za počasnog predsjednika Mesiću je u njegovom uredu uručila delegacija Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske 22. ožujka ove godine. U delegaciji koja je posjetila Mesića bili su predsjednica SABA RH **dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović**, potpredsjednici **Katica Sedmak, Mirko Mećava i Josip Skupnjak** i članovi Predsjedništva SABA RH **mr. sc. Ivan Fumić i Etore Poropat**.

U obrazloženju Odluke, koju je Mesić prihvatio, ističe se da je »Stjepan Mesić kao predsjednik Republike Hrvatske u dva mandata, od 2000. do 2010. godine, usmjeravao politiku Republike Hrvatske na antifašističkim temeljima. Osobno se hrabro i odlučno zalagao za obranu i promociju antifašističkih vrijednosti i zaštitu antifašističke spomeničke baštine. Svojim prisustvom, kao najviši autoritet države Republike Hrvatske i svojim je govorima prigodom obilježavanja godišnjica najvažnijih povijesnih događanja, iz razdoblja antifašističke borbe i stvaranja slobodne antifašističke države Hrvatske, hrabrio antifašističke borce i ukupnu antifašističku populaciju Hrvatske. Svojim ukupnim i beskompromisnim djelovanjem s antifašističkim pozicijama otupio je i sprječio bujanje profašističkih snaga u Republici Hrvatskoj.

dsjednika«, piše na kraju Odluke koju je usvojilo Predsjedništvo SABA RH.

Predsjednica Saveza **dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović** izjavila je novinarima nakon sastanka da je Mesić pomogao antifašističkim borcima da se ne osjećaju građanima drugoga reda i postavio ih u ravnopravni položaj s braniteljima iz Domovinskog rata, jer su se i jedni i drugi borili za Hrvatsku i njezinu slobodu.

Bivši predsjednik naglasio je da je počašćen odlukom Saveza antifašističkih boraca i antifašista jer je u svom radu pokazao da se bori protiv svih onih koji pokušavaju falsificirati povijest. Dodao je da se zalagao za povjesnu istinu i prave vrijednosti koje je antifašizam donio u hrvatsko društvo.

Na novinarski upit treba li objaviti registar hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata, Mesić je podsjetio kako je već davno rekao da je to potrebno, jer »samo na taj način možemo doći do istine«.

- Priklanjam se prijedlogu objave registra, zna se gdje je tko bio i u kojoj postrojbi, gdje je ratovao i to ništa nije tajno. Za svakoga bi trebala biti čast da se njegovo ime pojavi u registru kao branitelja ove zemlje - istaknuo je Mesić.

Upitan je li i kod regista boraca NOB-a sve bilo transparentno, predsjednik Mesić je odgovorio da je to davno utvrđeno članstvo i postojala je čitava procedura propisana zakonom da bi se utvrdio nečiji borački staž i status.

Uvjereni smo da će gospodin Stjepan Mesić i kao bivši predsjednik Republike Hrvatske i u sadašnjem statusu nastaviti svoje veliko humanističko i antifašističko djelovanje.

»Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske smatra se počašćenim primanjem gospodina Stjepana Mesića za svojeg počasnog pre-

U znaku pobjede

Ove godine manifestaciju Dana mladosti - radosti, 22. svibnja u Kumrovcu, posvetit ćemo 65. godišnjici pobjede nad nacifašizmom i domaćim izdajicama. Pobjedu su zajednički izvojevali narodi i narodnosti Jugoslavije u Narodnooslobodilačkoj borbi. Stoga smo pozvali predsjednike republičkih saveza antifašističkih borača iz SFRJ, koji su prihvatali da svojim prisustvom i aktivnim učešćem u programu izraze najznačajnije osobine iz NOB-e i ostvarenja postignuta pobjedom.

Imajući u vidu da je Dan mladosti - radosti veoma prigodna manifestacija i impozantan skup, oko 12.000 učesnika, želimo pokazati da su antifašistički borci i antifašisti jedinstveni i ponosni u odbraňani tekovina NOB-e, svog vrhovnog komandanta Tita i antifašističkih civilizacijskih tekovina, ističe organizator manifestacije Savez društava »Josip Broz Tito« Hrvatske.

Raznovrsni kulturno-umjetnički program sadržavat će nastupe skupina iz pojedinih republika ili njihovih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Fotografije na 1. stranici:

65. godišnjica probaja logoraša obilježena je i ove godine u Spomen-području Jase-Novac (gore)

I antifašistkinje Zadra obilježile su Međunarodni dan žena (dolje) (snimio: Z. Herceg)

Izdavač: Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, Savez društava »Josip Broz Tito«, Savez ratnih i vojnih invalida Hrvatske i SUH - Podružnica vojnih umirovljenika, 10000 Zagreb, Pavla Hatzu 16. Telefoni: (01) 48 39 996 i 48 39 997, fax: (01) 48 40 826, <http://www.sabh.hr> - e-mail: sabarh@email.t-com.hr - Žiro račun: 2360000-1101546344 (Zagrebačka banka). OIB: 78328494160. Savjet: Tomislav Badovinac, Milivoj Boroša, Branko Dubravica, Ivan Fumić, Juraj Hrženjak, Etore Poropat, Krešimir Piškulić i Eduard Vostrel. Uredništvo: Katica Sedmak (glavna i odgovorna urednica), Bojan Miroslavljev, Petar Raić, Savan Tomašević, Antun Zibar, Zvonko Petrinjak (grafički urednik); e-mail: glas.antifasista@sabh.hr - Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske, broj 523-03-1/7-96-01 od 12. Ožujka 1996. godine, Glas antifašista demokratske Hrvatske smatra se proizvodom iz članka 18 točka 13 Zakona o porezu na promet proizvoda i usluga. Tisak: »Bankograf« Odranska 18, Zagreb.

Borci NOR-a pozivaju hrvatske branitelje da zajedničkim snagama brane i svjedoče antifašistički karakter narodnooslobodilačkog i domovinskog rata

Ove, 2010. godine, cijeli demokratički svijet i cijela Europa, kao i sve zemlje antifašističke koalicije i demokratske izgradnje svijeta poslije II. svjetskog rata, obilježavaju jubilarnu 65. obljetnicu pobjede nad fašizmom, završetak rata i Dan Europe.

Bio je to rat koji je otpočeo 1939. i bješnio ne samo Europom. Zahvatio je gotovo sve kontinente. U njemu je sudjelovala 61 država s 1 milijardom i 750 milijuna ljudi, a cijena rata bila 55-60 milijuna poginulih i oko 35 milijuna ranjenih.

Najveću cijenu rata platio je Sovjetski Savez. Rat kojeg je započeo Hitler i njegovi sateliti bio je najveće zlo koje čovječanstvo i svijet poznaju. Nanio je neopisiva stradanja i ogromne neprocjenjive štete ne samo u gradovima i naseljima, nego su stradale čitave države i njihova privreda. Hitler je želio pokoriti čitav svijet i staviti ga u svoje ralje, a nije ni sanjao da će rat završiti u srcu njemačkog Reicha u Berlinu 1945. godine.

Antifašistička saveznička koalicija predvođena Sjedinjenim Državama, Veli-kom Britanijom, Francuskom i Sovjetskim Savezom izvojevala je veličanstvenu pobjedu i stvorila osnove za stvaranje slobodne Europe na civilizacijskim tekvinama antifašizm, koji nakon završetka tog rata postaje temelj opstojanja, demokracije i suradnje među državama i narodima.

Najveći otpora

Hrvatska, relativno mala zemlja, imala je procentualno najveći pokret otpora od ostalih zemalja u Europi. U sukobu s okupatorom, ustašama, domobranima i četnicima, narodnooslobodilačka vojska i partizanski odredi, koje su sačinjavali pretežno mladi 15-30 godišnjaci, na čelu sa Glavnim štabom Hrvatske, osnovala je 251 partizanski odred, 78 NO brigada, 17 divizija i 5 korpusa, te je tako bila najjača grupacija u okviru NOV Jugoslavije, predvođena Glavnim štabom i Vrhovnim komandantom Josipom Brozom Titom.

Njemački okupator i njegove sluge, samo na teritoriju Hrvatske angažirali su

POBIJEDILI SMO NAJVEĆE ZLO

*Piše: Josip Skupnjak,
general u mirovini, potpredsjednik SABA RH*

4 neprijateljska armijska korpusa i 10 divizija. Pri kraju rata 1945. bilo je 8 korpusa i 20 divizija koji su imali gubitak od oko 300.000 vojnika. Hrvatska je u tom ratu imala ukupno 204.650 poginulih i stradalih boraca i nevinih žrtava u fašističko ustaškim logorima i zatvorima.

Istdobro, oružane snage tzv. NDH, domobranstvo i ustaška vojnica, ratovale su od 1941.-1945. pod zapovjedništvom njemačko-talijanskih okupacionih snaga protiv partizanskih i operativnih jedinica NOV, uz istovremenu objavu rata saveznicima. Zato je svako relativiziranje izdajničke uloge ustaša i četnika napad na istinu o tome tko je bio na pravoj, a tko na krivoj strani.

Nove opasnosti

Iako je prošlo više od 65 godina od veličanstvene pobjede antifašističke koalicije nad najmračnijim silama, Europa i svijet nas upozoravaju na opasnost od neonacizma i neofašizma. U Hrvatskoj, pod krinkom antikomunizma, dižu glave neonacisti kojima je cilj revidirati povjesnu istinu - falsifirajući istinsku borbu naših naroda i ulogu Josipa Broza Tita, jednog od najvećih antifašističkih boraca i vojskovoda u II. svjetskom ratu, priznate ličnosti koja je obilježila XX. stoljeće i čije ime nose ulice i trgovi u brojnim zemljama Europe i svijeta.

Nasuprot tome, Hitler, Musolini i Pavelić donosili su rasne zakone i na zvjerски način ubijali nevine ljude, pljačkali i uništivali njihovu imovinu. Samo na prostoru RH za vladavine tzv. NDH uspostavljeni su brojni koncentracioni logori i zatvori u kojima su stradali na stotine tisuća nevinih ljudi. Pored stradanja nevinih ljudi u zemlji, naši građani stradali su i u koncentracionim logorima u Italiji, Poljskoj, Norveškoj i drugim zemljama. Naš narod i narodnooslobodilačka vojska završili su rat pobjedom na strani zemalja antifašističke koalicije, pomrsili su revanšističke planove četničkih i monarhističkih krugova, svrstavši Hrvatsku među zemlje-pobjednice antifašističke koalicije.

Hrvatska je u NOB-i 1941-1945. oslobodila zemlju od fašističkih okupatora, prisajedinila otete nam krajeve: Istru, Rijeku, Zadar, Jadranske otoke, Međimurje i Baranju.

Hrvatska je toj borbi dala velike žrtve za slobodu, u kojoj su veliku ulogu imali borci NOB-e. Stoga je neshvatljivo da je proteklo pet godina od došenja saborske Deklaracije o antifašizmu i pravima boraca i ratnih vojnih invalida II. svjetskog rata i njihovim stečenim pravima, a da do današnjeg dana prijedlog zakonskih mjeru, koje je pripremio SABA RH, nije u razmatranju u Saboru, niti su prihvaćena rješenja.

Borci su diskriminirani

Na žalost, borci NOB-e i RVI tretiraju se građanima drugog reda, koji su već 20 godina diskriminirani u njihovim pravima. SABA RH, ZUAB i udruge građeva i općina imperativno zahtjevaju od najviših i najodgovornijih republičkih organa da to riješe ove godine, u duhu Ustava i međunarodnog zakona o sukcesiji. U protivnom bit će primorani uputiti žalbu međunarodnim institucijama i svim šefovima država europske antifašističke koalicije, jer se problemi mogu riješiti na zadovoljstvo onih kojima to pravo pripada, sredstva za provođenje su relativno mala, a uvjeren sam da bi se time vratilo dostoјanstvo još preostalim borcima i RVI-a.

Slobodarske ideje za koje su se bорili borci i RVI i tijekom II. svjetskog rata, na žalost, morala je nastaviti mlada generacija u Domovinskom ratu 1991-1995. zbog izdaje veliko-srpske politike i pokušaja okupacije dijelova naše zemlje. Te nove velike žrtve Hrvatske ugradili su u obranu naše domovine koju su stvarali sudionici NOB-e 1941-1945. godine.

Mi borci i SABA zalažemo se za trajan mir - protiv rata i za prestanak svih ratova koji se danas vode u raznim dijelovima svijeta, jer smo posljedice II. svjetskog rata i domovinskog rata najbolje osjetili na vlastitoj koži. Zato pozivamo hrvatske branitelje da zajedničkim snagama branimo i svjedočimo antifašistički karakter narodnooslobodilačkog i domovinskog rata, jer smo se za istu državu borili u drugim povjesnim okolnostima.

Zlo se ne smije zaboraviti niti ponoviti

•Tradicionalnim komemorativnim skupom kod spomenika Kameni cvijet, 18. travnja ove godine, obilježena je 65. godišnjica proboga zatočenika iz ustaško-fašističkog koncentracijskog logora Jasenovac

Komemoracijski su, uz preživjele logoraše, krodbinu žrtava i antifašističke borbe, prisustvovali i predsjednik RH **Ivo Josipović**, predsjednica Vlade **Jadranka Kosor** i potpredsjednik Hrvatskog sabora **Vladimir Šeks**, te bivši predsjednik RH i počasni predsjednik SABA RH **Stjepan Mesić**, koji su zajednički poručili da se zlo nikad ne smije zaboraviti niti ponoviti.

Na skupu su bili i brojni drugi gosti, među kojima i potpredsjednici Vlade RH **Ivan Šuker** i **Darko Milinović**, ministar vanjskih poslova i europskih integracija **Gordan Jandroković**, županica Sisačko-moslavačke županije **Marina Lovrić-Merzel**, načelnica općine Jasenovac **Marija Mačković**, predstavnici diplomatskog zbora, izaslanstvo Glavnog stožera Hrvatske vojske, predstavnici vjerskih zajednica, delegacija SABA RH na čelu s **dr. Vesnom Čulinović-Konstantinović**, delegacija Srpskog narodnog vijeća na čelu s **dr. Miloradom Pupovcem**, izaslanstvo Roma u RH koju je vodio **Stevo Đurđević** član Savjeta Spomen područja Jasenovac, delegacija Koordinacije židovskih općina u Republici Hrvatskoj na čelu s **Damirom Lajošem**, a gosti su bili i delegacije boraca NOR-a iz Bosne i Hercegovine, Slovenije i Srbije, te izaslanstva političkih stranaka, kao i župani i načelnici brojnih općina.

Komemorativni skup, nakon intoniranja »Lijepa naše« i minute šutnje za jasenovačke žrtve, otvorila je predsjednica Savjeta Spomen-područja Jasenovac **Katica Sedmak**. »Prošlo je 65 godina od herojskog

proboga zatočenika iz logora u Jasenovcu, 65 godina borbe malobrojnih preživjelih s dvojbom: kako zaboraviti sjećanje na užase logora smrti, a pritom sačuvati uspomenu na hrabre ljude oko sebe - žrtve kojih je do danas poimence pobrojano gotovo 81.000», rekla je Sedmak i dodala:

»Jasenovac je samo jedan od 82 logora na području Hrvatske, simbol strahota. Ali ne smije biti samo simbol. Pravo pitanje glasi: zašto su porušeni spomenici na mjestima preostalih logora? Zar zato da bi se zaboravilo da su postojali? Da bi se zaboravile sve druge žrtve? Ili, možda, da bi se zaboravilo tko su bili zločinci? Pa bili su to, mahom, logori koje su osnovale ustaše. O čemu mi to pričamo? Ili točnije, o čemu mi to šutimo? O zločinima ustaške NDH? Nije to bila ni nezavisna - jer osnovali su ju stranci-fašisti, a Pavelić su samo instalirali za poglavnika; nije bila ni država - jer se prostirala samo na komadiću Hrvatske oko Zagreba, a najmanje je bila Hrvatska, jer se Pavelić velikodušno odrekao dijelova hrvatskog teritorija. Ali ustaška, zločinačka - to jest bila. I logor u Jasenovcu je bio ustaški. Osnovale su ga ustaše. I to ozakonile.«

Sedmak je potom podsjetila da je Pavelić u studenom 1941. »potpisao 'Zakonsku odredbu o upućivanju nepočudnih i pogibeljnih osoba na prisilni boravak u sabirne i radne logore'. A nepočudni su bili Židovi, Srbi, komunisti, antifašisti.«

»Ne zaboravite - među tim nepočudnim je bilo mnoštvo žena i djece. 20.000 dje-

ce. Zar su se i njih bojali?«, zapitala je Sedmak.

»Hrvatski antifašisti su se oduprli ustaškom i fašističkom režimu i drugi svjetski rat priveli kraju na strani pobjednika. Ne smijemo dopustiti da nas neke 'usijane glave' svrstaju u gubitnike. Današnja demokratska Hrvatska nije sljednica one takozvane NDH. Današnja Hrvatska počiva na tekvinama antifašističke borbe. Budimo ponosni na to! I ne šutimo o tome!«, zaključila je Katica Sedmak.

Refik Piskavica: Ovdje je izvršen holokaust i genocid

Na skupu je potom svoja sjećanja iznio jedan od preživjelih bivših logoraša Jasenovca i Stare Gradiške, antifašistički borac **Refik Piskavica**.

Ja sam uhićen 5. siječnja 1942. godine od ustaških vlasti u Brčkom, s većom grupom SKOJ-evaca i antifašista. »Među nama je bilo Srba, Muslimana i Hrvata. Za vrijeme istrage smo bili strašno mučeni i zlostavljeni od čega su nam dvojica hrabrih SKOJ-evaca umrli u zatvoru na našim rukama. Nakon završetka istrage trebao nam je suditi ustaški pokretni sud. Međutim, umjesto toga izravno su nas uputili, vezane u pratnji ustaša, vlakom, ovdje u Jasenovac. Prvo smo bili dovedeni pred kapiju logora gdje su odvojili žene u ženski dio logora. Ušli smo u najzloglasniju instituciju Pavelićeve države«, kazao je Piskavica.

»Ovdje nas je bilo 40. Početkom ožujka ili koncem travnja 1942. godine iz naše grupe ubijeno je 12 - osam muškaraca i četiri žene. Neki od njih su živi spaljeni u krematoriju«, sjeća se Piskavica.

»Intervencijom građana Brčkog u svibnju smo izvedeni iz prvog logora, ali ne na slobodu, nego u Zagreb pred ustaški prijeki sud. Osuđeni smo na vremenske kazne zatvora i logora, a trojica iz naše grupe osuđeni su na smrt«.

»Nakon izlaska iz zatvora morali smo se javljati policiji dva mjeseca poslije toga sam otisao u partizane kao i većina iz naše grupe gdje sam ostao do kraja rata«, kazao je Piskavica i dodao:

»U Jasenovcu je izvršen strašan zločin nad nevinim ljudima, jer su bili druge vje-

re, nacije i rase. Ovdje je izvršen i holokaust i genocid. Žrtve Jasenovca ni u kom slučaju nisu krive za žrtve u Bleiburgu. Ovdje reagiram i na one koji govore da je antifašistički rat bio zločinački, a da je Tito zločinac. Čak neki tvrde da je bio i gori od Pavelića. Izjednačavaju antifašizam s fašizmom. Povjesna je istina da se za pobjedu nad okupatorom - nacistima, fašistima i ustašama zaslužni komunisti i partizani na čelu s drugom Titom. Jer bez tih pobjeda danas ne bi bilo samostalne i demokratske Republike Hrvatske u današnjim granicama koja je i stvorena na temeljima i tekočinama antifašističke borbe. A hrvatski antifašisti ujedno su i spasili čast hrvatskog naroda. Zato antifašizam i nema alternative. On je temelj Republike Hrvatske. Zlo koje nam se dogodilo ne smije se zaboraviti niti ponoviti. Zato o ovom zlu treba i dalje pisati i govoriti jer smo preplavljeni falsifikatima koji idilično prikazuju ustaški režim, negiraju svoje zločine, umanjuju broj žrtava«.

Na kraju je Piskavica posebno zahvalio Stjepanu Mesiću, za njegov ukidanje doprinos u afirmaciji istine o antifašizmu.

Stjepan Mesić: Nećemo dozvoliti zatiranje istine

Sudionicima skupa govorio je bivši predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić koji je odnedavno izabran i za počasnog predsjednika Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH **Stjepan Mesić**.

»Prije godinu dana kada sam bio ovdje posljednji put kao predsjednik Republike obećao sam da ćemo se ponovno vidjeti. Održao sam riječ i obećavam sada da ću na ovaj dan, svake godine biti s vama. Nisam, međutim, očekivao da ću vam se ponovo obratiti. Činjenica da sam u međuvremenu izabran za počasnog predsjednika SABA RH daje mi tu mogućnost, zapravo privilegiju. Koristim je s osjećajem odgovornosti u prvom redu prema onima kojih se ovdje sjećamo, ali i prema mojoj novoj funkciji onima koje njome zastupam. Postoje stvari o kojima se mora otvoreno progovoriti, o kojima se više ne može i ne smije šutjeti. Pa čak, ako će i svi drugi šutjeti, budite sigurni, ja neću. Žrtvama nacifašizma, koji je u Hrvatskoj bio zaodjenut u ustaško ruho, dužni smo osigurati trajni spomen i ovdje u Jasenovcu i u Hrvatskoj uopće. Isto tako dužni smo osigurati trajni spomen i antifašističkim borcima i ničim ne dovoditi u pitanje veličinu borbe koju su oni vodili«, rekao je Mesić.

Osvrćući se na aktualna događanja, Mesić je upozorio: »Posljednjih tjedana i

mjeseci zasuti smo u našim medijima kvazidokumentarnim i navodno autentičnim, a često potpuno lažnim materijalima, iskazima samopromoviranih povjesničara, nerijetko iz redova kvislinškog režima kao i ideoloških konvertita, koji svi upućuju na jedan jedini zaključak – antifašizam je isto što i komunizam, a komunizam je zločin i u ničemu manji od fašizma. To jednostavno nije istina«, kazao je Mesić.

Tužno je, naglašava on, što mi u Hrvatskoj, u godini kada će demokratski svijet proslaviti 65 godišnjicu pobjede nad fašizmom, još uvjek moramo dokazivati neke notorne istine, što se moramo boriti zato da istina dobije pravo građanstva, što se moramo odupirati povjesnom revisionizmu, koji nas zapljuškuje sa svih strana. Inozemne televizije prepune su dokumentarnih emisija o zlu fašizma i slavi borbe protiv njega. Nama se s naših malih ekrana servira navodna istina koja antifašizam svrstava u kategoriju zločina. »Vođu antifašističke borbe u bivšoj Jugoslaviji, Hrvata, Josipa Broza Tita portretira se kao beskrupulozognog karijerista koji za volju svojih ostvarenja, svojih ambicija, nije prezao ni od čega, da bi otvorene optužbe protiv njega kao zločinca, tek slijedile. Ako to nitko ne vidi, ja i vi vidimo. I ako svi šute mi nećemo šutjeti«.

U izložima naših knjižara nisam primijetio, dodao je Mesić, »nikakvu prigodnu, ali u isto vrijeme i objektivnu knjigu o Jasenovcu, o ustaškim logorima, o pravoj prirodi ustaške zločinačke države. O NOB-u da i ne govorim, ali sam itekako video luksuznu monografiju, posvećenu, kako se kaže, Hrvatskim oružanim postrojbama na strani osovine. A da bi stvar bila bolja, na ovojnicu je slika Jure Francetića, notornog ustaškog ubojice i koljača. Iako svi misle da o tome možda ne treba govoriti, ja mislim da trebamo«.

»U našem glavnom gradu postojala je ulica 8. svibnja 1945. godine. Ukinuli su je početkom devedesetih godina prošlog stoljeća oni koji su tvrdili kako je slom ustaške države bio početak istorije hrvatskog naroda. Zagreb ni danas, gotovo dva desetljeća poslije toga, nema ulicu 8. svibnja i to je sramota. Vraćen je Trg žrtava fašizma, ali to nije dovoljno. Za otprilike dva tjedna, odazivajući se pozivu predsjednika Ruske Federacije, putujem u Moskvu da bih prisustvovao obilježavanju 65. obljetnice pobjede nad nacifašizmom. Drago mi je što ću tamo biti, ne samo kao bivši predsjednik Republike, nago i kao počasnici predsjednik SABA RH«.

»Ali govorit ću i iz još jednog, drugog razloga. Govorit ću zbog naše budućnosti, zbog naše Europske budućnosti. Ona je, naime nezamisliva, bez čvrstog, jasnog i nepovratnog opredjeljenja, za ideje i ideale

slobode, demokracije, ravnopravnosti i tolerancije. A sve je to poništio nacifašizam koji se u Hrvatskoj zvao ustaštvom i za sve su se to borili, ali u borbi protiv njih, i izborili naši antifašisti. Zbog naše budućnosti, a sada ne govorim samo o Hrvatskoj, nego i o široj regiji, apsolutno je nedopustivo poigravanje u dnevnapoličke svrhe s uspomenom na žrtve fašizma, bez obzira koje oni nacije, rase ili vjere bile. Baš kao što je apsolutno nedopustivo i manipuliranje bilo tim žrtvama bilo žrtvama koje su bile rezultat osvete pobjednika, ne samo ovdje nego u cijeloj Europi«.

»Ni pod koju cijenu ne smije se dozvoliti zatiranje istine. I ni pod koju cijenu ne smije se dozvoliti da povjesna laž uhvati korijena i, u percepciji mlađih i neupućenih, istinske istinu, krajnje je vrijeme da se dopuni postav jasenovačkog muzeja. Ovo što sada imamo niti je dovoljno niti je primjeren«.

Vladimir Šeks: Za zločine nema oprosta

Govoreći na Komemorativnom skupu potpredsjednik Hrvatskog Sabora **Vladimir Šeks** je uputio »osobit pozdrav herojima i heroinama jasenovačkog proboka« i svima onima »koji su se okupili na ovom satu povijesti« na kojoj se iznosi istina »o borbi protiv nacizma, fašizma, ustaštva, o borbi za slobodu i o žrtvama koje su date za tu slobodu«.

»Ovo je veliki sat povijesti, on treba biti dostupan svima u našoj zemlji. Trebajući svi najozbiljnije shvatiti, treba i ovdje ponovo govoriti o istini, protiv revizije povijesti, govoriti tko su istinski heroji oslobođilačkog pokreta«, a tko su »krvnici, koje su ideologije krvi i tla, fašizma, nacizma i ustaškog režima dovele Hrvatsku, dovele ljudi da se ovdje odvijao jedan od najmonstruoznijih zločina u ovom dijelu Europe«, kazao je Šeks.

Ovdje smo danas došli, istaknuo je on, »odati dužnu počast i sjetiti se svih nedužnih ljudi, znanih i neznanih koji su ovdje zvijerski mučeni i ubijeni zbog njihove nacionalne, rasne, vjerske ili političke pripadnosti. Ovi pružni pragovi po kojima smo maloprije hodali dio su sačuvane pruge kojima su pristizali vagoni Židova, Srba, Roma, Hrvata, Bošnjaka i drugih čiji su životi tragično završili ovdje na ovom mjestu masovne smrti, mjestu koje je danas sinonim za stradanja i neizmjernu ljudsku patnju. Naša je dužnost i dug prema njima da opetovano ukazujemo na strašan zločin koji je ovdje učinjen, na tragične posljedice fašizma, nacizma i ustaškog režima, da ukazujemo

do čega može dovesti ljudska nesnošljivost, mržnja i bezumna zločinačka ideologija. Mi imamo obvezu ustrajati na vraćanju i poštivanju osobnog ljudskog dostojanstva svih ovih nevinih žrtava sprječavajući svaku moguću manipulaciju i zloporabu oko broja žrtava u političke i politikantske svrhe. *To možemo ako pružimo punu potporu povjesničarima i znanstvenicima koji će sustavnim istraživanjima, na temelju istine i samo istine, utvrditi točan broj žrtava jasenovačkoga, ali i svih drugih stratišta i ustaških logora, gubilišta i mučilišta diljem Hrvatske.* Svako ljudsko biće ima pravo na život i slobodu. Na to su imale pravo i nevine žrtve jasenovačkog logora. Njihovo stradanje nama treba biti dodatni poticaj da ustrajemo u borbi za svijet ravnoprav-

vnosti, uzajamne tolerancije, sigurnosti i mira. Zbog toga imamo dužnost stalno upozoravati na pogubnost ideja fašizma i nacizma, na neprihvatljivost diskriminacije, ideologija zla, mržnje i zločina«, rekao je Šeks i zaključio:

»Danas sam ovdje u ime Hrvatskog sabora, najvišeg predstavničkog i zakonodavnog tijela RH, došao se pokloniti i izraziti najdublje poštovanje prema svim žrtvama ovog logora sa željom i nadom da se nešto slično nikada više ne ponovi i ne dogodi. Suverena Republika Hrvatska nastala je na stečevinama antifašističke borbe, nastala je na stečevinama legitimnoga, pravednoga, obrambenoga, osloboditeljskoga i Domovinskog rata. Okrenuta je budućnosti.«

»Vrijednosti i doprinos hrvatskog na-

roda u borbi protiv fašizma u Drugom svjetskom ratu ugrađeni su u temelje suverene Hrvatske. Stoga će Republika Hrvatska i Hrvatski sabor aktivno sudjelovati i u obilježavanju 65. obljetnice pobjede nad fašizmom te će se na taj način pridružiti milijunima građana Europe i svijeta koji odbacuju i osuđuju nasilje, ideologije i mračne doktrine zločina i mržnje kao što osuđuju i sve one ideologe koji su u ime rase, u ime vjere, u ime nacije počinili strahotne zločine, zločine za koje nema oprosta.«

»Sabor će i dalje pružati bezrezervnu potporu svim onim stečevinama na kojima je nastala Hrvatska država, nasuprot NDH, stečevinama antifašizma, AVNOJ-a i ZAVNOH-a«, poručio je Šeks.

Jadranka Kosor:

Antifašizam je uklesan u temelje Hrvatske

Predsjednica Vlade Republike Hrvatske Jadranka Kosor odala je »najdublju počast žrtvama ustaškoga terora«.

»Danas se posebno prisjećam 19.475 djece, 20.469 žena, 35.215 muškaraca poimenično navedenih u popisu žrtava ubijenih u Jasenovcu, ali i svih ostalih žrtava fašističkoga bezumlja. Gospode i gospodo, prisjećam se i klanjam svima onima koji su na ovom strašnom mjestu ubijeni isključivo zbog svoje nacionalnosti, vjere ili pak hrabrosti da se odupru fašizmu. U koncentracijskom logoru Jasenovac ubijani su Srbi, Romi, Židovi, Hrvati, Bošnjaci, Slovenci, Česi i mnogi drugi. Ubijeni su od strane ustaškog režima, režima zla. Izražavam najdublje poštovanje preživjelim zatočenicama i zatočenicima te njihovim obiteljima.«

Kosor je naglasila da ova komemoracija podsjeća »na hrabrost i na snagu logoraša koji su probojem iz logora Jasenovac 22. travnja 1945. godine ujedno probili ideologiju terora, mržnje i ideologiju rasizma. Njihovo junaštvo, njihova nuda u život i spas, ostaju u nama kao trajno svjedočanstvo univerzalnih vrijednosti antifašizma. Danas smo ovdje kako bismo opet još jednom osudili snažno, jako i otvoreno, zločine počinjene na najbrutalniji način, zločine protiv nedužnih ljudi, protiv nemoćnog čovjeka, protiv djeteta. Za taj zločin nema opravdanja. Zlo se ne smije zaboraviti. Mržnja nas ne smije zaraziti, ljudskost mora pobijediti. Oslobodeni mržnje postajemo istinski slobodni. Zlu fašizma i nacizma na ovim prostorima suprotstavio se hrvatski narod kao dio antifašističke koalicije boreći se za slobodu i mir, a time i za temeljna načela suvremene demokracije.«

Na temeljima antifašizma stvorena je

slobodna demokratska i neovisna Republika Hrvatska. Na tim temeljima Hrvatska i dalje želi graditi svoju demokratsku i europsku budućnost«, istaknula je Jadranka Kosor.

Posebno je upozorila da su »potpuno pogrešni, štetni i opasni svi pokušaju relativizacije antifašizma. Odlučno odbacujem svaki pokušaj kompromitacije antifašističkog pokreta u Hrvatskoj pod izlikom da su zločini počinjeni na svim stranama. Ssvaki se zločin mora osuditi, počinitelji moraju biti dovedeni pred lice pravde. Žrtva i agresor se, dakako ne mogu i ne smiju izjednačavati.« Posebno osuđujem svaki pokušaj umanjivanja zločina počinjenih u Jasenovcu. Za osudu ovog strašnog zločina nije potreban nikakav kontekst i nikakva izravna ili neizravna usporedba s drugim stratištim. Jedino ono što je potrebno, nužno, pravedno i važno jest doći u Jasenovac i pokloniti se žrtvama. To ja, u ime Vlade RH, činim i danas. Republika Hrvatska kao buduća članica Europske unije promiće načela demokracije, slobode, tolerancije, solidarnosti i odbacivanja svakog oblika ekstremizma i totalitarizma koje nastoji trajno afirmirati. Povijesno sjećanje dio je naše sadašnjosti. Prihvatanje povijesne istine znak je zrelosti naroda i države, ali istodobno i upozorenje da se zlo više nikada ne smije ponoviti. Jer zlo rađa novo zlo, mržnja rađa novu mržnju. Ne smijemo i nećemo dopustiti da se zločini počinjeni ovdje i drugdje za vrijeme ustaškog režima u NDH ikada zaborave.«

»Strahote zločina prolazili smo i u novoj hrvatskoj povijesti. Hrvatska je ostvarila svoju samostalnost u nametnutom ratu. Još su svježa sjećanja na tisuće onih

koji su svoje živote utkali u temelje njene samostalnosti i suverenosti. Ali, kao što sam već isticala, antifašizam je uklesan u same temelje hrvatske države kao što je zapisano u izvorišnim osnovama Ustava Republike Hrvatske«, rekla je Kosor i zaključila: »Stvaranjem neovisne, demokratske i antifašističke Hrvatske poraženi su pokušaji rehabilitacije ustaštva pod krinkom borbe za nezavisnost kao i nasrtaji protiv legitimnih težnji hrvatskog naroda kojim je tadašnja totalitarna propaganda pokušavala kompromitirati tezama o njegovoj genocidnosti i kolektivnoj krivnji. Hrvatski antifašizam bio je jači od svakog totalitarnog napada. Hrvatski antifašizam znaće se nositi i s danas obnovljenim, katkada napadima i provokacijama. Spomen područje Jasenovac u tome ima posebnu ulogu. Njegov je rad prepoznat i u inozemstvu, gdje je dobio ugledna priznanja za projekte o obrazovanju o holokaustu.«

»Promicanjem tih vrijednosti odat ćemo na najbolji način poštovanje svima koji su ovdje izgubili živote. Time ćemo osigurati da se neshvatljiv zločin poput ovoga u Jasenovcu više ne ponovi. I zato kažem – nikada više«, zaključila je Kosor.

Posljednji govornik bio je predsjednik Republike Hrvatske **Ivo Josipović** (integralni tekst njegovog govora objavljujemo na sljedećoj stranici lista).

Poslije prigodnih govorova na Komemorativnom skupu zbor HNK izveo je kompoziciju G. Verdija »Va pensiero« (Nabucco) i »O voto tremendo« (Idomeneo), a potom su bile molitve predstavnika vjerskih zajednica. Na kraju su brojne delegacije položile vijence i cvijeće ispod Kamenog cvijeta.

S.Tomašević

IVO JOSIPOVIĆ: Za zločine nema opravdanja

Okupljeni oko ovog jedinstvenog kamennog cvijeta, i ove godine obilježavamo obljetcu proboja zatočenika iz koncentracionog logora Jasenovac i sjećamo se svih žrtava ovoga strašnog mjesta, u kojemu su ubijeni, umrli, mučeni i na druge načine stradali ljudi koji svi, do jednoga, zaslužuju da im se sjetimo imena i njihovih tragičnih života. Danas ćemo obnoviti uspomene na ljude čiji su životi ovdje prekinuti samo zato što se nisu uklapali u planove o stvaranju nacističkog novog europskog poretka, koji je i u Hrvatskoj pod ustaškim režimom uzeo svoj strašni danak u krv. Takav danak više nikada, nitko, nigdje ne smije platiti.

Koncentracijski logori su upravo pokazali najgore lice Drugog svjetskog rata. Genocidna politika dobila je u koncentracijskim logorima svoj najokrutniji izraz. Ustaška vlast u NDH u tome je revno kopirala nacističku politiku. Ne samo što je pristala biti kvislinškom, nego je prihvatala i politiku progona i likvidacije ljudi proglašenih nepoželjnima zbog svoje rase, nacije, vjere ili političkog uvjerenja. Čak kada su te osobe bile i mala djeca.

Danas, 65 godina nakon probaja posljednjih zatočenika logora, većina tragičnih činjenica vezanih za ovo mjesto jasna je i poznata. Poznata su nam imena i većine žrtava, kao što su nam poznata i imena većine zločinaca. Veliki broj njih, bilo izvršitelja bilo naredvodavaca, osuđen je za svoja nedjela. Politika koja je bila odgovorna za ovaj zločin osuđena je i povjesno i moralno i pravno. Ali još je važnije od toga da se velik dio hrvatskog naroda već tijekom Drugoga svjetskog rata nije suglasio s takvom politikom zločina.

Masovnim pristupanjem antifašističkom pokretu, koji je razmjerno broju stanovnika bio najveći i tadašnjoj okupiranoj Europi, hrvatski narod zajedno s drugim narodima tadašnje Jugoslavije, pokazao je ne samo da

se protivi okupaciji, nego i da ne prihvaca politiku zločina ustaškog režima, koja je svoj vrhunac imala ovdje, u Jasenovcu, masovnim ubojstvima Srba, Židova, Roma te antifašista i demokratski orientiranih Hrvata i građana drugih nacionalnosti.

Nijedan se zločin ne može pravdati drugim

A zločin nema opravdanja, nema reciprociteta, nitko ne smije pravdati jedan zločin drugim, počinjenim od one druge strane. Ni jedan se zločin moralno ni pravno ne može opravdati drugim zločinom! To treba uvijek imati na umu pri ocjeni zla koje se dogodilo u Jasenovcu. Naprosto, zločin je zločin, bez obzira tko ga je počinio i kakvo opravdanje tražio za njega.

Isto tako, zločin se ne smije koristiti u političke svrhe, posebice ne za raspirivanje mržnje i poticanje novih zala. Danas, 65 godina nakon završetka Drugog svjetskog rata, o zločinu u Jasenovcu se zna gotovo sve: broj i imena ubijenih, način kako su im zločinci oduzeli živote, muke koje su trpjeli, Tek su rijetki razmjenom ili bijegom uspjeli izići živi iz Jasenovca. Uvećanje ili umanjenje broja žrtava u današnjim okolnostima može biti nedopustiv poticaj novim mržnjama i zločinu. Ovo jasenovačko, ali i sva druga stratišta, pa i ona iz nedavnog rata na području bivše Jugoslavije, ne smiju biti mjesto jaza među ljudima i narodima, zapreka pomirenju i povod novim sukobima. Upravo obratno, smrt i mučeništvo jasenovačkih žrtava i svih drugih žrtava ratnog bezumlja, ljudi dobre volje moraju pretvoriti u svetišta humanosti i prosta, ali i odlučne i bezrezervne osude zločina.

No, s dubokim pijetetom obilježavajući ovaj spomen-dan stradanja nevinih žrtava, mi ga obilježavamo i kao opomenu i našem vremenu što se može dogoditi zaboravi li se na istinu da su svi ljudi jednakci u svom dostoanstvu i da svi moraju biti jednakci pred zakonom u svojim temeljnim ljudskim pravima. Stojeći ovdje, mi ujedno obnavljamo svoju obvezu da mlade naraštaje odgajamo u ozračju nenasilja i tolerancije. A toleranca znači puno više od onoga što ta riječ izvorno znači, podnošenje jedni drugih. Znači i međusobno prihvatanje, zajedno sa svim razlikama po kojima smo posebni i jedinstveni. Znači spremnost na zajednički život i suradnju. Biti drukčiji – to nikada i nikome, većini ni manjini, ne smije biti razlog za diskriminaciju drugoga u osnovnim ljudskim pravima.

•Masovni antifašistički pokret u Hrvatskoj bio je, razmjerno broju stanovnika, najveći u tadašnjoj okupiranoj Europi

Kako su se antifašisti u II. svjetskom ratu borili protiv zla, tako su to činili i naši branitelji u svojoj časnoj borbi za slobodu u Domovinskom ratu. Republika Hrvatska kao međunarodno afirmirana država, uskoro članica Europske unije, smije se s pravom ponositi svojim postignućima u zaštiti ljudskih i manjinskih prava. U našu Ustav, u njegove izvorišne osnove, ugrađene stećevine antifašističke borbe. To jasno politički određuje odnos suvremene hrvatske države prema Drugom svjetskom ratu i njegovim sudionicima te afirmativno vrednuje doprinos antifašističke borbe u hrvatskoj povijesti.

Iz povijesti se moraju izvući pouke

Povijest, ni onu dalju, ni onu bližu, ne možemo promijeniti. Ali moramo je razumjeti, suočiti se s njom i prihvati istinu i onda kada ona govori o našim pobjadama i uspjesima, a i onda kada ukazuje na pogreške i zlo koje smo mi učinili drugima. To može biti bolan proces, proces u kojem moraju sudjelovati svi koji žele dobro svome narodu. Svi smo dužni biti spremni suočiti se s povijesću i iz nje izvući poruke plemenitosti, nade i ljubavi za sve ljudе i narode. Samo na taj način možemo spriječiti da nas povijest negativno optereće. Samo tako možemo slobodno se posvećivati izgradnji svijeta međusobnog razumijevanja, povjerenja, prihvatanja i suradnje. Zato jasenovačke žrtve opominju, traže da stradanja koja su ovdje podnijeli najviše Srbi, Židovi i Romi, ali i Hrvati i drugi narodi, budu zalog izgradnje trajnog mira i prijateljstva među narodima, da Hrvatsku gradimo kao demokratsku državu koja beskompromisno štiti ljudska prava, ona koja pripadaju svakom pojedincu i narodu.

Na kraju, ovdje sam i da izrazim najdublje žaljenje zbog svega onoga što se dogodilo, ne samo u Jasenovcu, nego i na drugim ustaškim stratištima. Ovdje sam s vama da zahvalim antifašistima na onome što su učinili u Drugom svjetskom ratu, da im zahvalim na tekvinama koje su nam ostavili i za koje vam ja ovdje, kao predsjednik Republike Hrvatske, obećajem da ću ih temeljito, čvrsto i beskompromisno braniti.

Prije 30 godina dogodio se fizički rastanak s Josipom Brozom Titom. Tugujemo što nas više ne vodi i žalosni smo što ne živimo u vremenu dostoјnom čovjeku. Ostali smo bez samoupravne osobnosti, svedeni u okvire kapitalističke eksplatacije, bez ljudskog dostoјanstva.

Govoriti o Josipu Brozu Titu moguće je ako se imaju na umu njegove temeljne ljudske osobine, koje su bile moto njegovog života, rada i stvaranja i koje su utjecale i doprinjele ne samo njegovoj karizmi već i uspješnosti u njegovom radu i pobjedama. To tim više, Tito nije bio teoretičar već uglavnom empiričar koji se snalazio u svom bogatom životnom i radnom iskustvu, u događanjima oko sebe, koja je upotpunjavao spoznajama iz mnogih literarnih izvora.

Sve njegove osobine došle su do izražaja u pripremama za oružani otpor protiv okupatora i omogućile mu da privuče ogroman broj ljudi u NOB-u. U tim aktivnostima i vođenju NOB-e pokazao je izuzetne organizatorske sposobnosti i vještine nadarenog stratega i vojskovođe.

Vizionar i vođa

Tito nije raspolagao niti s jednim preduvjetom neophodnim za vođenje rata: teritorijem, kadrovima, logistikom.

Tokom NOB-e Tito je koristio i svoju vizionarsku sposobnost i uporedo s borbenim aktivnostima organizirao i narodnu vlast, koja je izgrađena sve do vrhovnih državnih, zakonodavnih tijela - AVNOJ-a, vodio je izuzetno uspješnu diplomatsku aktivnost, tražeći i nalazeći najoptimalnija rješenja u sjedinjenju Istre, Rijeke, otoka, te Međimurja i Baranje.

Izuzetnu mudrost Tito je ispoljio u traženju puteva za legalizaciju NOV-e, a zatim i priznanje organa narodne vlasti, a time i NOB-e.

Ove godine navršava se i 65. godišnjica pobjede nad nacifašizmom i domaćim izdajnicima, kojoj je Tito neposredno doprinio na čelu respektabilne Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije.

Nakon pobjede nad fašizmom Tito je nastavio produbljivati antifašističku i civilizacijsku tekovinu u zemlji. Federativna Narodna Republika Jugoslavija koja kreće svojim putem, i Komunistička partija Jugoslavije koja ne primjenjuje tuđe šablone, nisu, dakako, bile po volji Staljinu i vodstvu Sovjetskog Saveza. Tito je rekao povjesno NE Staljinu, čime je postao pro-

30 GODINA POSLIJE TITA

tagonista načela ravnopravnosti naroda i država u međunarodnim odnosima. To je mogao učiniti samo čovjek snažnih ljudskih osobina, a, prije svega, odanost i povjerenje u čovjeka, dosljednost i principjelnost, hrabrost i vjerovanje u viziju budućnosti dostoјnu čovjeka, putem uspostavljanja samoupravnog socijalističkog društva.

Činjenica je da se nitko, osim Tita, nije odvažio reći NE Staljinu, niti u satelitskim državama, a niti u zapadnim zemljama, iako su čak i želje obračun sa Sovjetskim Savezom, još 1945. godine.

Povjerenje u čovjeka

Uvođenje samoupravljanja, na planu daljeg razvoja izgradnje socijalizma, nije bilo samo izraz povjerenja u čovjeka već i jedina mogućnost opstanka, oslanjanjem na svoje mogućnosti i u svoje sposobnosti, jer drugog izlaza nije bilo. To je bio i izraz težnje da se radnom čovjeku omogući da upravlja svojim radom, uvjetima rada, dohotkom i njegovom raspodjelom.

Našli smo se između dva bloka i teško je bilo održati nezavisnu poziciju u odnosu na jedan i drugi blok. U takvoj povijesnoj situaciji Tito, s Naserom i Nehruom, osniva Pokret nesvrstanih. Pokret nesvrstanih je izrastao na temeljima kooegzistencije među državama, bez obzira na uređenje, na suradnju između naroda, bez obzira na rasu, naciju, vjeru i političku pripadnost. Tito se kroz razvitak i širenje Pokreta afirmira kao ličnost u međunarodnim i međudržavnim odnosima, uvažava kao državnik svijeta, borac za mir, ekonomsku i socijalnu ravnopravnost. Pokret nesvrstanih okupljao je narode kao moralnu snagu u sprječavanju blokovskih sudara, koji bi mogli uništiti svijet.

Sav njegov rad, djela i zasluge za čovječanstvo, prepoznali su najviši državnici 127 zemalja svijeta, od ukupno 154 zemalja članica Organizacije ujedinjenih naroda, svojim prisustvom na njegovoj sahrani izrazili sveukupnu zahvalnost njemu kao komandantu, državniku, političaru i svjetskom čovjeku. To je bio jedinstveni summit kojem su prisustvovali kraljevi, carevi, državnici svih struktura, komunistički čelnici i crkveni poglavari i jednoznačno izrazili svoje poštovanje djelima Josipa Broza Tita.

Iskonstruirane neistine

Posljednjih godina o Titu i njegovim djelima svakodnevno se pojavljuju tendenciozne neistine u verbalnim izričajima, napisima i tiskovinama. Sve češće se tiskaju knjige koje obrađuju trivijalne teme temeljene na maštovito konstruiranim događanjima ili u kojima se autori bave takvim stvarima kao što su njegovi maniri - od dendizma do prokazivačkih pa čak i zločinačkih osobina. Odgovarati na sve te iskonstruirane neistine nema smisla ni potrebe, jer je njihov cilj i nastojanje minimizirati, obezvrijediti i klevetati njegovu osobu i njegova djela.

Činjenica je da se dinamika i intenzitet obrušavanja na Tita proporcionalno povećava s protokom vremena od njegove žive prisutnosti, a time i zasluga za postignuto ostvarenja političkih, ekonomskih, socijalnih, obrazovnih, zdravstvenih, kulturnih i sigurnosnih uvjeta, koji su omogućavali određene uvjete rada i ukupan nivo standarda. To radi toga jer ljudi sve više vide, osjećaju i spoznaju što su imali i što im je danas od svega toga ostalo.

Istovremeno, na putu približavanja Europskoj uniji dolazi do promjene intenziteta u obezvredjivanju i revidiranju povijesne istine i uloge antifašizma, čiji su nosioci antifašistički borci, partizani. To iz razloga što nije uputno napadati antifašizam, jer se Europska unija temelji na postulatima antifašizma i njegove civilizacijske tekovine. Stoga je usmjeren objekat napada Tito, preko koga se, bez ikakvih nedaća, može obrušavati i na antifašizam.

TEMELJI HRVATSKE DRŽAVNOSTI

♦Formiranjem Prve narodne vlade prije 65 godina i formalno je ustavljeno najviši organ izvršne vlasti u federalnoj republici Hrvatskoj

Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista Splitsko-dalmatinske županije i grada Splita, u foajeu splitskog HNK svečano je obilježila 65. obljetnicu, formiranja prve Nardne vlade Hrvatske. Sjenu na ovaj događaj bacila je činjenica da se na svečanoj akademiji nije pojavio nitko od predstavnika Vlade RH iako je prihvatali biti pokrovitelj obilježavanja ove obljetnice. Kada je održavanje svečanosti dovedeno u pitanje, »uskočio« je Grad Split ponudivši svoju pomoć i suorganizatorstvo.

Predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Splita **Ante Adorić** ogrožen je zbog čnjeneice da Vlada RH do posljednjeg trenutka nije bila u stanju donijeti odluku hoće li biti pokrovitelj i hoće li u Split poslati svog izaslanika.

Predsjednik Zajednice udruga antifašista **Milivoj Lalin**, bivši logoraš Buchenwalda, ponovno je upozorio na

ignorirajući odnos aktualne republičke vlasti prema borcima iz Drugog svjetskog rata.

- Ne postoji Hrvatska od 1991. nego od 1945. godine, a dokaz za to je osnivanje prve hrvatske vlade u Splitu, kazao je Lalin.

U ime Grada antifašista i njihovim gostima obratio se zamjenik splitskog gradonačelnika **Jure Sundov** kazavši kako je ponosan što je u njegovom gradu osnovana prva hrvatska vlada i tako udaren temelj hrvatskoj državnosti.

- Vama koji ste uzidali krv i znoj u temelje hrvatske države i svima koji su pomogli da se takva vlada formira u Splitu slobodnom od Talijana, Nijemaca i drugih, u ime gradonačelnika Splita **Željka Keruma** i hrvatske vlasti odajem vam dužno priznanje i zahvalnost, kazao je Sundov.

G.A.

I PONOSNI, I RAZOČARANI

Osnivanje prve narodne vlade u Splitu događaj je od povijesnog značaja, jer je time i formalno ustavljeno najviši organ izvršne vlasti u federalnoj republici Hrvatskoj, koja je dala velik i častan doprinos u NOB-i, rekao je član Predsjedništva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Vinko Šunjara**, podsjetivši da je u NOB-i život izgubilo 230 tisuća stanovnika Hrvatske,

među njima 65 tisuća boraca u oružanoj borbi.

Antifašistička javnost je s velikimodušnjnjem prihvatala Deklaraciju, ali smo nažalost, ostali razočarani, jer u praktici još ništa od toga nije realizirano. Stoga smo u povodu 65. obljetnice pobjede nad fašizmom pokrenuli novu inicijativu da Sabor konačno stavi na dnevni red ta pitanja, pa ostajemo u nadi da po drugi put nećemo ostati razočarani, kazao je Šunjara.

Predsjednik antifašističkih udruga Splita i Županije - Ante Adorić i Milivoj Lalin

Sastavljena je vlada Federalne Hrvatske

15. IV. poslije podne održano je izvanredno sjedanje predsjedništva ZAVNOH-a, a komite je sastavljena vlada Federalne Hrvatske.

Mandat za sastav vlade predsjednik ZAVNOH-a Vladimir Nazor dao je dr. Vladimиру Bakariću. U 20 sati sjednica je nastavljena. Dr. Bakarić izjavio je da se savjetovao sa predstavnicima JNOF-e Hrvatske pa je na osnovu tih savjetovanja sastavio listu ministara, zatim dr. Bakarić čita listu ministara i predlaže da predsjedništvo prima njegov prijedlog.

Poslije toga Vladimir Nazor proglašuje PRVU NARODNU VLADU HRVATSKE:

Predsjednik vlade	dr. Vladimir Bakarić
podpredsjednik vlade	Frano Gaži
podpredsjednik vlade	dr. Rade Pribićević
ministar unutrašnjih poslova	Veljko Krstulović
- pravosuđa	Dušan Brkić
- prosvjetne	Antun Vrkljan
- finansijske	Anka Berus
- rukarstva	dr. Mladen Ivecović
- trgovine i opskrbe	Dušan Šalić
- poljoprivrede i šumarstva	Tomislav Čiković
- narodnog zdravlja	dr. Aleksandar Koharević
- socijalne politike	Jurica Drašnić
- građevina	Stanko Opačić
- obalnog pomorstva	dr. Ulrike Stanger
- i ribolova	

Živjela prva narodna vlada Hrvatske!

Proglas o izboru prve narodne vlade

Dr. Vladimir Bakarić, mandator i prvi predsjednik Vlade

Ocjenujući da su međunarodnim priznanjem nove Jugoslavije kao i potpunom pobjedom Narodnooslobodilačkog pokreta u Hrvatskoj, ostvareni svi uvjeti za organiziranje vrhovnih organa vlasti. Predsjedništvo ZAVNOH-a donijelo je odluku o obrazovanju prve Narodne vlade Hrvatske. Na izvanrednoj sjednici Predsjedništva Zavnoha 14. travnja godine 1945. u Splitu izabrana je Narodna vlada Federalne Hrvatske. Mandat za sastav vlade povjeren je dr. Vladimиру Bakariću koji je sastavio listu ministara iz redova predstavnika Jedinstvene narodnooslobodilačke fronte Hrvatske kao općenarodne političke organizacije narodnooslobodilačkog pokreta Hrvatske. Predsjedništvo ZAVNOH-a jednoglasno je prihvati sastav vlade koji je predložio predsjednik dr. Vladimir Bakarić.

SREDIŠNJA AKADEMIJA - 9. SVIBNJA

•Pod pokroviteljstvom predsjednika Republike, Sabora i Vlade svečano će biti obilježeni povijesni događaji na kraju II. svjetskog rata

Središnja akademija u povodu 65. godišnjice pobjede nad fašizmom, Dana Europe i oslobođenja Grada Zagreba održat će se 9. svibnja u dvorani »Lisinski« u Zagrebu. Pokrovitelji skupa su predsjednici Republike, Sabora i Vlade, dr. sc. Ivo Josipović, Luka Bebić i Jadranka Kosor.

Uz čelne državne dužnosnike, o povijesnim događajima iz tog vremena prisutnima će se obratiti zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, u ime zemalja antifašističke koalicije veleposlanik Ruske federacije Robert Markaryan i predsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Repu-

blike Hrvatske dr. sc. Vesna Čulinović Konstantinović.

Na svečanost su pozvani brojni sudionici antifašističke borbe i antifašisti, istaknute ličnosti iz političkog, kulturnog, gospodarskog i javnog života Zagreba i Hrvatske, kao i predstavnici stranih veleposlanstava u Hrvatskoj.

Organizatori skupa, SABA RH i Grad Zagreb, pripremili su i bogat kulturno-umjetnički program, u kojem će sudjelovati Ansambl narodnih plesova i igara Hrvatske »Lado«, pjevački zbor »Lira« te operni prvaci Barbara Othman i Ivica Trubić.

Spomen-područje Jasenovac

•Katica Sedmak je predstavnica Saveza antifašističkih boraca i antifašista, a na mjestu predsjednice naslijedila je Zoricu Stipetić

Nova predsjednica Savjeta Spomen-područja Jasenovac je Katica Sedmak, predstavnica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Devet članova novog saziva Savjeta, pod predsjedavanjem počasnog predsjednika mr. sc. Ivana Fumića, na ponovljenoj sjednici 7. travnja, za novu predsjednicu izabralo je Katicu Sedmak.

Ona je naslijedila dr. sc. Zoricu Stipetić, | Prpić, predstavnik Općine Jasenovac,

Katica Sedmak

bivšu predsjednicu Savjeta imenovanu u to tijelo od strane Srpskoga narodnog vijeća.

Ostali članovi Savjeta novog saziva su Sanja Tabaković u ime Koordinacije židovskih općina Republike Hrvatske, Saša Milošević, predstavnik imenovan od Srpskoga narodnog vijeća, Stevo Đurđević, predstavnik je romske nacionalne manjine, Zoran

Ivana Roksandić u ime Hrvatskog sabora, Ivan Fumić u ime preživjelih logoraša, dr. sc. Ivo Banac, predstavnik Ministarstva kulture i ravnateljica Javne ustanove Spomen-područje Jasenovac mr. sc. Nataša Jovićić po funkciji je članica Savjeta.

Zakonom o Spomen-području Jasenovac određeno je da se »u cilju osiguranja politike zaštite, uređenja, korištenja i prezentiranja Spomen-područja Jasenovac« osniva Savjet Spomen-područja Jasenovac od devet članova. Mandat članovim Savjeta traje četiri godine.

Komemoracija

•Sjećanje na žrtve holokausta kojih je danas u Hrvatskoj 800 preživjelih

Dan herojstva Židova

Na zagrebačkom Mirogoju i karlovačkom Gradskom groblju prigodom je komemoracijama, uz sudjelovanje najviših državnih dužnosnika, obilježen Dan sjećanja na žrtve holokausta - Jom Hašoa.

Predsjednik Koordinacije židovskih općina u Hrvatskoj dr. sc. Ognjen Kraus rekao je da je ove godine komemoracija posvećena preživjelim žrtvama, svjedočima strahota, patnje i zločina, kojih je danas u Hrvatskoj oko 800.

Prema njegovim riječima sjećanje na holokaust dobija puno značenje 2005. go-

dine kada su Ujedinjeni narodi ustanovili Međunarodni dan sjećanja na holokaust, i to na dan oslobođenja logora Auschwitz. Preživjeli logoraši u Hrvatskoj tek od pada Berlinskog zida primaju naknade za pretrpljene strahote, ali je to nedovoljno, jer sadašnjim i bivšim židovskim općinama još nije vraćena imovina koju su oduzeli ustaška i kasnije komunistička vlast.

Obraćajući se sudionicima komemoracije u Karlovcu, predsjednik židovske vjerske zajednice Bet Izrael dr. sc. Ivo Goldstein istakao je da je dan sjećanja i

dan herojstva Židova u svom dostojeanstvu. Podsjetio je da je u holokaustu život izgubilo skoro šest milijuna Židova, a u Hrvatskoj skoro trideset tisuća.

Na grobljima u Zagrebu i Karlovcu vijence su, uz predsjednika dr. sc. Ivo Josipovića, premjerku Jadranku Kosor i druge dužnosnike i njihove izaslanike, položili i predstavnici SABA RH, vjerskih zajednica, crkve, nacionalnih manjina te diplomatskih predstavnika u Hrvatskoj. Bivši predsjednik Stjepan Mesić sudjelovao je u karlovačkoj komemoraciji

G.A.

NA POPRIŠTU KRVAVE BITKE

Jedno malo selo, smješteno na lijevoj obali rijeke Save, udaljeno od Zagreba tridesetak kilometara, bilo je 29. ožujka 1944. godine poprište krvave borbe, koju je vodila 2. moslavačka brigada i Posavski partizanski odred u okruženju s desete-rostrukom jačim neprijateljem: Nijemcima, ustašama, domobranima i Čerkezima.

Ispred zajedničke grobnice 152 poginula partizanska borca i spomenika (rad kiparice Vere Dajht-Kralj, koja je također prisustvovala komemoraciji) govorila je Katica Sedmak, potpredsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. Među ostalim, istaknula je:

- Žrtvu partizanskih boraca ne smijemo zaboraviti. Očekivali su prihvati oružja i ratne opreme, koju je GŠ Hrvatske uputio 10. korpusu. No, njih 152 ostadoše ovdje zauvijek. Svaki četvrti borac. Zbog pogreške pojedinaca nadioše se u neprijateljskom okruženju ... Žrtve su bile velike, ali predaja nije dolazila u obzir. Gro snaga ipak se uspio probiti iz neprijateljskog okruženja i izvući u Moslavini.

Da! Rat se ne sastoji samo od dobivenih bitaka i uspjeha. Da bi se dobio i da bi se izvojevala konačna pobjeda nad neprijateljem, mora se iskusiti gorčinu poraza. Planira se često dobro i precizno, a u praksi ispadne loše. Zataji organizacija na terenu i zakažu pojedinci. Tako se desilo i ovog puta.

U proljeće 1944. godine selo Oborovo bilo je sjedište organa narodne vlasti i političkih organizacija Zagrebačkog okruga i Dugoselskog kotara. Tu su boravili i slušatelji partijskog tečaja i nekoliko vijećnika ZAVNOH-a, a u širem području i veće partizanske jedinice. Bile su to okolnosti koje su pogodovale odluci da se u Oborovu preuzme transport s oružjem koji je pristizao s Banije, Korduna i Like koje je 10. korpusu uputio Glavni štab Hrvatske. Prihvati naoružanja i druge ratne opreme povjereno je 2. moslavačkoj brigadi 33. divizije 10. korpusa i Posavskom odredu iz sastava Istočne grupe NOPO 10. korpusa.

Konvoj s oružjem trebao je prispjeti do 25. ožujka, no ratne okolnosti uzrokovale su njegovo višednevno kašnjenje. Zbog toga je 570 boraca 2. moslavačke brigade i Posavskog odreda ostalo na području Oborova nekoliko dana duže. Ne treba tajiti: rukovodstva partizanskih jedinica nisu poduzela sve mјere borbenog osiguranja radi sprečavanja iznenadnog djelovanja neprijateljskih snaga. Zakazalo

Katica Sedmak, potpredsjednica SABA RH, govori na skupu

je izviđanje – nije se pravodobno utvrdilo gdje se neprijatelj nalazi, nije se ustanovalo što smjera i kakav mu je razmještaj. Maskiranje i zaprečavanje također nije bilo pravovaljano. Bilo je nesuglasica među komandnim kadrom partizanskih jedinica oko odluka – što činiti. I – dogodilo se iznenadenje! Dakako, od strane jakih neprijateljskih snaga (4790 vojnika) koji su 29. ožujka u ranim jutarnjim satima napali partizanske jedinice i okružili ih.

Borba u okruženju je najsloženiji oblik borbenog djelovanja. Teška bitka s nadmoćnjim neprijateljskim snagama vođena je do kasnih popodnevnih sati. Ukupni gubici partizanskih snaga – 152 borca. Neprijatelj je imao također znatne gubitke: oko 150 poginulih i velik broj ranjenih vojnika. Naravno, nije ostvario planirani cilj: potpuno uništenje partizanskih jedinica u okruženju i zatiranje antifašističkog pokreta ovog područja. Nakon iscrpljujuće borbe, partizanske jedinice pred većer uspjele su probiti neprijateljski obruc i izvući se u Moslavini.

Na komemorativnoj svečanosti govorili su i Vlado Kruhak, gradonačelnik Dugog Sela i Josip Sivbovec, potpredsjednik Općinskog vijeća Rugvice. Među prisutnima zamijetili smo Vinka Šunjaru i Stjepana Ležaića, potpredsjednika ZUABA GZ I ZZ, Janka Filipovića, predsjednika UABA Dugog Sela, Brckovljana i Rugvice, predstavnike tijela vlasti s ovog područja, brojne poklonike antifašizma i antifašističke borbe. U kulturno-umjetničkom programu sudjelovali su društva «Posavec» iz Oborova i «Preporod» iz Dugog Sela.

»U grobnici ovoj mrtve ne traži, heroji žive i stoje na straži« - poruka je književnika i prvoborca Jože Horvata na zajedničkoj grobnici – podsjeća na žrtve Oborovske

bitke i skupo plaćenu slobodu koja je stigla poslije nešto više od godine dana.

B. M.

Imamo na što biti ponosni

Govoreći na komemorativnom skupu, Katica Sedmak, potpredsjednica SABA RH, među inim, upozorila je:

- Pet godina je prošlo otkako je Hrvatski sabor donio Deklaraciju o antifašizmu, a ona je još uvijek samo to što joj ime kaže: deklaracija – mrtvo slovo na papiru. Obnova spomenika, njegovanje tekovina antifašističke borbe, rješavanje statusa boraca i dalje ovise, nažalost, najčešće o dobroj volji lokalnih vlasti i pojedinaca.

Pokušava li to službena politika svjesno svjetskoj javnosti, pa i nama, samo zamazati oči. Ne smijemo im to dopustiti. I nećemo. Naravno, računamo pritom na saborske zastupnike opozicije, ali i na iskreno antifašistički orijentirane zastupnike vladajućih. Računamo i na novoizabranog predsjednika RH Ivu Josipovića te, naravno, i na počasnog predsjednika SABA RH Stjepana Mesića.

Ovo je godina velike obljetnice. Uskoro će svijet obilježiti 65. godišnjicu pobjede nad fašizmom, pobjede kojoj su i naši borci – partizani, boreći se na strani pobjedničke antifašističke koalicije, dali svoj obol. Imamo na što biti ponosni.

Uporno protiv iskriviljavanja povijesti

♦Antifašisti Dubrovnika uspjeli su obnoviti 26 uništenih ili devastiranih spomen-obilježja na području grada

Godišnja skupština Udruge antifašista Dubrovnik održana je 20. ožujka ove godine. Izvještaj o radu podnio je predsjednik Udruge **Marinko Vlašić**, ističući da je u proteklom jednogodišnjem razdoblju pristupio 21 novi član pa tako sada Udruga ima 384 člana. Izrazio je zahvalnost članstvu koje članskim doprinosom i sfinanciranjem akcija već godinama osigurava temeljna sredstva za djelovanje. Iz tih izvora prošle je godine ostvareno 115.900 kuna dok je istodobno iz proračuna Grada dobiveno svega 10.500 kuna. »U ovoj godini još nismo dobili nikakva sredstva. Kada su u pitanju antifašisti, najblaže rečeno, to je pogrešno postavljeno od državnog nivoa pa na niže, i unatoč našeg stalnog ukazivanja na problem i našeg nezadovoljstva, nema promjena« – rekao je Marinko Vlašić.

S druge strane, svako malo je na tapetu javnosti neka nova – stara jama i već poznati jednostrani i neutemeljeni napadi na antifašističku NOB-u, njene borce i maršala Tita. Antifašisti su, rečeno je, bezbroj puta osudili i zločine koje su počinili pojedinci iz redova antifašističke NOV-e, ali pritom jasno ističu da ti zločini niti mogu niti dovode u pitanje veličinu antifašističke NOB-e u Hrvatskoj.

Ostaje nam dalja uporna borba protiv iskriviljavanja i falsificiranja povijesnih istina i omalovažavanja antifašističke NOB-e naročito zbog mладих, jer su upravo mnoge generacije već gotovo dva desetljeća, kroz obrazovni sustav značajno izloženi negativnom stavu i razvijanju netrpeljivosti prema hrvatskom antifašizmu, koju uz desnicu, nažlost, vrlo često izražava i crkva, naglasili su.

Na prvom prijemu kod novog čelnštva Grada Dubrovnika jasno je najavljen novo ozračje. Gradonačelnik **Andro Vlahušić** je iskazao kategorično neprihvatanje neprimjereno napada na antifašizam od strane svećenika Babajića, a aktivno je sudjelovao i na obilježavanjima 65. obljetnice oslobođenja Dubrovnika i Dalmacije. Međutim, čelnštvo Grada i Županije i dalje su prisutni i na komemoracijama pripadnicima i sljedbenicima poraženih profašističkih struktura. To nije slučaj samo na ovom području jer se taj neodrživi paritet inače prakticira u

ovojo zemlji. Jasenovac, Bleiburg, Brezovica ... sve po sistemu – red antifašizma, red onoga što je antifašizam porazio i pobjedio, rečeno je na Skupštini.

Uspjeli su, kažu, privesti kraju obnovu 26 uništenih ili devastiranih spomen ploča na području Grada Dubrovnika.. Time je učinjen tek dio posla, pa zahtijevaju da se nađe odgovarajući prostor za pohranu i izlaganje spomen ploča, koje se neće moći vratiti na ranija mjesta, te izloži pogledu javnosti i spas od propadanja vrijedna zbirka bivšeg Muzeja revolucije, smještenog u Sponzi.

U pitanju obnove uništenog Spomenika borcu njihovi su stavovi – obnoviti spomenik i vratiti ga na njegovo mjesto na Trg oružja.

Rečeno je da su dubrovački i dalmatinski antifašisti u Deklaraciji Svečanog skupa, povodom 65. obljetnice oslobođenja Dalmacije od fašizma, sredinom prošlog prosinca, ponovno izrazili zahtjev za vraćanje nepravedno oduzetih stečenih prava borcima NOR-a, osiguravanje temeljnih i ravnopravnih uvjeta za djelatnost udruga, zajednica i Saveza antifašističkih boraca i antifašista, a naročito na stvaranje uvjeta za sustavno održavanje i obnovu oštećenih ili uništenih spomen obilježja NOR-a.

Udruga dubrovačkih antifašista zahtjeva da se vlast, od državne do lokalnih, odnosi prema programima i ostvarenim rezultatima rada antifašista na pravičan i primjereni način. Neprihvatljiv je dosadašnji odnos prema antifašizmu političkih stranaka pa i onih lijeve opcije, osim rijetkih časnih pojedinaca u njima, koji uglavnom mogu učiniti malo.

Istaknuli su da je orientacija na mlade i pomlađivanje ostaje prioritetni zadatak dubrovačkih antifašista. Pohvalili su suradnju s Glasom Grada i drugima koji djelatnost informiranja obavljaju profesionalno i poštено, u službi čitatelja, slušatelja i gledatelja.

Dubrovački antifašisti, rečeno je na kraju, ostaju vjerni izvornim idealima i načelima na kojima je porazom fašizma i pobjom antifašističke koalicije u Drugom svjetskom ratu. Naša je jedina ideologija ona slobode i mira za sve, naglašeno je na skupštini.

M.V.

POČAST ŽENI ŽRTVI

Udruga antifašista Dubrovnik organizirala je, povodom Međunarodnog dana žena – 8. ožujka – komemoraciju i položila vijenac na grob *Kate Radeljević*, žene i majke, dubrovačke revolucionarke, koja je u antifašističkoj NOB-i izgubila supruga Bruna, istaknutog borca za radnička prava, i kćeri partizanke: Mariju i Anušku. Sjećanje na Katu Radeljević sjećanje je i na borbu i žrtve žene kroz hrvatsku povijest, naročito od antifašističke NOB-e do rata za obranu slobode Dubrovnika i Hrvatske iz prošlih devedesetih, ali i na žrtve žene uopće. Uz prigodne riječi o Kati Radeljević, pjesme posvećene ženi, iz poetskog opusa Tina Ujevića i Vesne Parun, govorila je *Antonija Vlašić*.

Povodom Međunarodnog dana žena, Udruga antifašista Dubrovnik organizirala je i tradicionalni jednodnevni izlet, ovoga puta u Sinj i Split. U Sinju su pohodili spomen obilježje Prvom splitskom partizanskom odredu na Ruduši, odali počast minutom šutnje i položili vijenac.

Zahvaljujući Radničkom nogometnom klubu »Split« i poduzetnicima, braći Žužul, spomenik Prvom splitskom partizanskom odredu na Ruduši je, prije nešto više oko godine dana, obnovljen i spada među rijetke obnovljene spomenike antifašističkoj NOB-i u Hrvatskoj.

U nastavku izleta dubrovački antifašisti *Branko Grošeta, Verica Karninčić, dr. Antun Gavrančić i Marinko Vlašić*, su pohodili Split i razgovarali o aktualnim pitanjima hrvatskog antifašizma s Antom Adorićem, predsjednikom Udruge antifašističkih boraca Splita i Milivojem Lalinom, predsjednikom Zajednice udruga ABA Splitsko-dalmatinske županije.

Barban

Otkrivanje ploče s novim/starim nazivom škole

Bolman

♦Obilježena 65. godišnjica poznate bitke na baranjskom području

Oobilježavajući 65. godišnjicu pobjede nad fašizmom, Zajednica UABA Osječko-baranjske županije priredila je svečanu akademiju uz prigodan program i polaganje vijenaca na spomen-obilježje *Bolmanske bitke*, po veličini druge koja se na tom području u završnici svjetskog rata odvijala uz učeće jedinica NOV-e i partizanskih odreda iz Vojvodine.

U polaganju vijenaca na središnjem spomeniku *Bolmanskoj bitki* između Petlovca i Bolmana, te spomen-obilježjima između Baranjskog Petrovog Sela i Bremenda sudjelovali su gosti iz Hrvatske i

Polaganje vijenaca na spomen-obilježje u Bolmanu

ISPRAVLJENA POVIJESNA NEPRAVDA

♦Osnovnoj školi vraćeno ime strijeljanog antifašiste Jure Filipovića

Prigodnom svečanošću u školi u Barbanu dostoјno je obilježeno vraćanje njenog starog imena - *Osnovna škola Jure Filipovića Barban*. Uz djelatnike i učenike škole, svečanosti su prisustvovali načelnik Općine **Denis Kontošić**, predstavnik antifašističke udruge pokreta općine Barban **Martin Bulić** te pročelnik županijskog Upravnog odjela za obrazovanje, sport i tehničku kulturu **Mladen Dušman**.

U svom je pozdravnom govoru ravnateljica škole **Zdravka Šarić** istaknula je da su ponosni što otkrivanju ploče s novim-starim imenom škole prisustvuju i praunuke Jure Filipovića. Dodala je da je nakon višegodišnjeg predlaganja pripadnika SAB-a da se barbanskoj školi vratiti ime koje je nosila od 1959. do 1991.,

Skupština Istarske županije u ožujku prošle godine prihvatile taj zahtjev i donijela odluku koja je konačno zaživjela u praksi.

- Došao je trenutak kada ispravljamo jednu povijesnu nepravdu koja se našoj školi dogodila u jeku euforije oko nastanka nove države, kada je barbanska škola izgubila časno ime koji je dao svoj život za obranu ovog kraja od neprijatelja u Drugom svjetskom ratu, rekao je načelnik Kontošić.

Martin Bulić se na to nadovezao objasnivši da je Filipović zasluzio ovu čast jer je bio jedan od učenijih ljudi svog doba i aktivni sudionik NOP-a sve do 1. prosinca 1944., kada je uhvaćen i strijeljan u Glavanima

P.S.M.

NAJTEŽA BITKA

♦Obilježena 65. godišnjica poznate bitke na baranjskom području

Vojvodine, i predsjednik Županijske skupštine **Zlatko Maksimović**, generalni konzul Srbije u RH **Živorad Simić**, belomanastirski gradonačelnik **Ivan Doboš**, predsjednik SUBNOR-a Vojvodine **Svetozar Atanacković** i predstavnici više slavonsko-baranjskih udruga antifašističkih boraca i antifašista.

U ime delegacije SABA RH prisutnima se obratio potpredsjednik **Borivoj Zarić**, podsjetivši da je Baranja bila okupirana i anektirana od Mađara, pa su uvjeti za razvoj NOP-a bili izuzetno teški. Sama pak *Bolmanska bitka* na putu do pobjede bila je, nakon *Batinke*, jedna od najtežih na tim prostorima Hrvatske, ali je proslavila pripadnike vojvođanskih brigada prilikom slamanja bolmanskog mostobrana.

O *Bolmanskoj bitci*, njenom značaju i cijelom tijeku govorio je profesor **Pero Matić**.

Ž.B.

Donja Gradina

Vijenci na spomenik u Donjoj Gradini

D elegacije Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske posjetila je 18. travnja, nakon komemoracije u Jasenovcu, i Spomen-područje Donja Gradina u Bosni i Hercegovini i položila vijenac na spomenik žrtvama. Logor Donja Gradina, nalazio se blizu ušća Une u rijeku Savu, a bio je poznat kao Logor VIII jasenovačkog lanca ustaških koncentracijskih logora.

U delegaciji SABA RH su bili potpredsjednici SABA RH **Katica Sedmak** i **Borivoj Zarić** te član Predsjedništva **Ivan Fumić**, a domaćini su im bili direktor i kustos muzeja u Donoj Gradini.

Temeljna zadaća – mlade u redove antifašista

♦Udruga u Petrinji broji 257 članova

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Petrinja održala je 23. veljače, u Hrvatskom domu u Petrinji, Izbornu skupštinu na kojoj su usvojeni izvještaj o dvogodišnjem radu i plan aktivnosti za naredno razdoblje, a potom je izabrano i novo rukovodstvo udruge.

Osim članova Skupštine, sjednici su prisustvovali i brojni gosti među kojima narodni heroj **Milutin Baltić**, potpredsjednica Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Katica Sedmak**, član Predsjedništva SABA RH **dr. sc. Ivan Fumić**, dožupanica Sisačko-moslavačke županije **Mira Harcet**, član Gradskog vijeća i izaslanik gradonačelnika Petrinje **dr. Miroslav Grgurić**, predsjednik Izvršnog odbora Sekcije VII. banijske udarne divizije **Petar Vučinić**, te delegacije udruga antifašističkih boraca iz Crikvenice, Novog Vinodolskog, Zaboka, Vukovara, Požege, Garešnice, Novske i Gline, kao i delegacije političkih stranaka.

Izvještaj o dvogodišnjem radu podnio je dosadašnji predsjednik Udruge **Marko Rajković** naglašavajući da danas imaju 257 članova – antifašističkih boraca i antifašista. Sa strukturonim članstvom nismo potpuno zadovoljni i moramo dalje učlanjivati više mlađih ljudi, rekao je Rajković.

Nova predsjednica Zrinka Čorić

Skupština je za nove članove Predsjedništva udruge izabrala: **Danicu Bućan**, **Zrinku Čorić**, **Josu Fakčeviću**, **Đuru Kalanju**, **Huseina Oreščaninu**, **Mirku Milobratoviću**, **Marku Rajkoviću**, **Višnju Trklju te Milu Vučetiću**.

Na konstituirajućoj sjednici Predsjedništva, nakon Skupštine, za predsjednicu Udruge izabrana je **Zrinka Čorić**, za potpredsjednika **Husein Oreščanin**, a za tajnika Udruge **Đuro Kalan**.

Izborne skupštine koja je održana u Petrinji

Najavio je izdavanje monografije, ali i uređenje spomen parka u Banskom Grabovcu.

- Za izradu monografije imenovanja je radna grupa, a u znak zahvalnosti banijskim partizanima i pjeteta prema pobijenim nevinim žrtvama, pokrećemo aktivnosti oko izgradnje spomen-parka ili memorijalnog centra, naglasio je Rajković.

Prijedlog plana i programa aktivnosti za 2010. godinu podnijela je članica Predsjedništva Udruge **Zrinka Čorić**.

U raspravi na Skupštini **Mato Dželalija** upozorio je da neki, naročito iz pojedinih stranaka u Petrinji, Udrugu antifašista etiketiraju najgorim imenima. »U inat na spomenute izjave došao sam na ovu Skupštinu jer sam u srcu antifašist«, kazao je Dželalija.

Katica Sedmak pozdravila je skup u ime SABA RH i pohvalila rad ove udruge ocjenjujući da je dobro organizirana jer se to vidi i iz prezentiranih materijala i izvještaja. Mi ipak postajemo našoj Hrvatskoj zanimljivi, sve više nam se otvaraju mogućnosti za suradnju s vlastima na svim nivoima, sa strankama, sindikatima, udrugama, medijima.

Sedmak se osvrnula i na Deklaraciju o antifašizmu koja je usvojena u Hrvatskom saboru 2005. godine. Ta Deklaracija je, na žalost, još uvijek, i nakon pet godina, mrtvo slovo na papiru.

Na kraju je Sedmak posebno upozorila na neadekvatne sadržaje u udžbenicima o antifašizmu. Izdavači ne mare dovoljno za to, ali su ipak preko klubova zastupnika u

Saboru poduzete inicijative da se sadržaji udžbenika prilagode povjesnoj istini i činjenicama iz antifašističke borbe.

Ivan Fumić je, govoreći na Skupštini, izrazio zadovoljstvo radom ove Udruge, a posebno je naglasio da je najvažniji zadatak u budućem radu pridobivanje mlađih u redove antifašista. Ukazao je i na potrebu posvećivanja pune pažnje i izdavačkoj djelatnosti i značaju pisane riječi koja je trajna.

Komentirajući izbor novog predsjednika Republike Hrvatske, Fumić je istaknuo da možemo biti potpuno zadovoljni jer je **Ivo Josipović** istinski opredijeljen za antifašizam, bez kojeg se, inače ne može u Europu.

U raspravi u kojoj su sudjelovali i gosti iz drugih udruga naročito je podvučeno da okupljanje mlađih mora biti stalna zadaća.

Nakon rasprave i usvajanja zaključaka na Skupštini, potpredsjednica SABA Katica Sedmak uručila je Zahvalnice i Priznanja Udruge zaslužnim članovima. Zahvalnice su primili **Milan Nožinić** i **Stanko Čučković**, a Priznanja **Zrinka Čorić**, **Đorđe Komljenović** i **Husein Oreščanin**.

Na kraju je na tom skupu predstavljena i knjiga »U ime istine – Katolička crkva i svećenstvo u II. svjetskom ratu« koju je izdao Savez antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske. O knjizi je govorila Katica Sedmak, a autor knjige Ivan Fumić obrazložio je sadržaj i razloge njenog izdavanja.

S.T.

GLAVNA PREPREKA - POLITIČKA VOLJA

♦Uz podršku dijela parlamentarnih stranaka SABA RH pripremio prijedlog za rješavanje problema te kategorije umirovljenika

Klub vojnih umirovljenika Zagreb, koji djeluje kao podružnica Sindikata umirovljenika Hrvatske, osnovan još 1993. godine, održao je 15. godišnju skupštinu, na kojoj je još jednom upozorenio na brojne nerješene probleme te kategorije umirovljenika.

U izvještaju o radu i raspravi konstatirano je stalno smanjivanje broja vojnih umirovljenika. Prema podacima HZHO u odnosu na 1992. godinu taj je broj u Hrvatskoj spao s 18 tisuća na sadašnjih oko 11 tisuća vojnih umirovljenika.

S tim u vezi kritiziran je odnos nadležnih institucija prema rješavanju egzistencijalnih i drugih problema vojnih umirovljenika, koje ih već godinama ne rješavaju uz obrazloženje da su, prema njima, svi problemi s vojnim umirovljenicima riješeni i da nema razloga za bilo kakvo mijenjanje u sistemu mirovinskog osiguranja za tu kategoriju starosnih, invalidskih i obiteljskih umirovljenika.

Stoga je pozdravljena inicijativa SABA RH koji je pripremio novi prijedlog za rješavanje statusnih i materijalnih problema bivših pripadnika JNA i poduzeo mjere za stavljanje te problema-

tike u saborsku proceduru. Na tome će se angažirati SDP i još neke parlamentarne stranke, a sve sa ciljem konačnog rješavanja osnovnog problema vojnih umirovljenika - usklađivanja njihovih mirovina s onima prema rješenjima o umirovljenju iz prosinca 1991. godine i kasnijim usklađivanjima.

Evidentno je da u RH dosad nije bilo političke volje za povoljno rješavanje svih tih problema, ali će i dalje to pitanje biti osnovni zadatak programa i aktivnosti u 2010. godini, zaključila je skupština zagrebačkog Kluba vojnih umirovljenika, koji na tom planu dobro surađuje s klubovima iz Rijeke, Pule, Koprivnice, Splita i drugih mesta, kao i sa Sindikatom umirovljenika Hrvatske i SABA RH na državnoj i lokalnim razinama.

Na skupštini je produžen mandat dosadašnjem predsjedniku **Milivoju Boroši**, potpredsjedniku **Boži Bauku**, tajniku **Mladenu Komorskom** i članovima **Josipu Bakariću**, **Miodragu Cokiću**, **Milanu Lovrekoviću** i **Milanu Šćekiću**, te nadzorom odboru u sastavu predsjednik **Ljubiša Andželković** i

U odnosima s organima izvršne vlasti RH često smo pokretali pitanje postupanja u smislu odredaba iz Zakona o sukcesiji (Aneks E). Međutim, organi nadležni za rad na mirovinskom sistemu u osnovi odbijaju sva pitanja i obraxloženja u vezi sa primjenom tog Zakona na vojne umirovljenike iz bivše JNA u RH, s osnovnim obrazloženjem da se te odredbe ne odnose na te umirovljenike jer su prihvaćeni u mirovinski sistem RH i više nemaju veze s mirovinskim sistemom iz bivše SFRJ, u smislu oderedbi iz Zakona o sukcesiji, a time i RH nema nikakve obveze prema njima, kažu vojni umirovljenici.

članovi **Jakov Paić** i **Janez Dolenec**.

Uz članove Kluba i predstavnike Sindikata umirovljenika u raspravi su podršku rješavanju problema vojnih umirovljenika dali potpredsjednik SABA RH **Josip Skupnjak** i predsjednik Saveza ratnih i vojnih invalida RH **Etore Poropat**. A.Z.

Opatija

NOVO VODSTVO

♦Pronjeli su glas Opatije kao primjer pozitivnog u cijeloj Hrvatskoj

Članovi opatijskog Udruženja antifašističkih boraca i antifašista izabrali su u hotelu Ambasador novo vodstvo. Više od 150 sudionika na izbornoj godišnjoj skupštini u novo su predsjedništvo izabrali **Olega Mandića**, **Brunu Starčiću**, **Ersiliju Kopani**, **Dušana Kotura** i **Loredanu Gluhak**. Izabran je i novi Nadzorni odbor, koji će u idućem mandatu činiti **Miroslav Monar**, **Marina Česen** i **Biljana Opačić**. Članovi su jednogla-

Za predsjednika udruge izabran je Oleg Mandić

sno prihvatali i godišnje izvješće dosadašnjeg v. d. predsjednika **Olega Mandića**, koji se osvrnuo na ključne događaje u proteklom razdoblju bio je bez sumnje Tjedan antifašizma u Opatiji, suradnju s novom opatijskom vlasti, koju je ocijenio kvalitetnom.

Centralni događaj u proteklom razdoblju bio je bez sumnje Tjedan antifašizma u Opatiji, projekt što smo ga osmisili i realizirali u suradnji s opatijskom gimnazijom

Eugena Kumičića. Danima antifašizma koncem siječnja nazočila su i u njima sudjelovala najpoznatija imena hrvatske kulturne i društvene stvarnosti. Doveli smo u Opatiju istaknute borce za prava ugnjetenih, koji su nam pomogli da prezentiramo antifašizam u jednom modernom ruhu, kao avangardu dobrog u borbi protiv zla koje nas nažalost okružuje na svakom koraku.

U tome mislim da smo uspjeli, a kroz to i pronjeli glas Opatije kao primjer pozitivnog u cijeloj Hrvatskoj - posebno u redovima ljevice - poručio je Mandić.

N.L.

•Udruga antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije protivi se izvrstanju povijesnih činjenica

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Međimurske županije u prošloj je godini imala je niz aktivnosti u obilježavanju antifašističke prošlosti Međimurja i Hrvatska. No, njeno djelovanje u tome bilo je određeno okvirom koji postavlja pasivnost sadašnje državne vlasti u realizaciji Deklaracije o antifašizmu koju je Hrvatski sabor usvojio još 2005. godine, u svom je izvješću o radu na skupštini UABA Međimurske županije, rekao njen predsjednik **mr. sc. Zvonko Golub**.

Iskrivljavanje povijesnih činjenica, koje je kao rezultat imalo demonizaciju antifašizma početkom devedesetih godina, nastavlja se i dalje. I na području naše županije pojavljuju se medijski napis, u kojima se izvrću činjenice i izmišljaju tzv. vjerodostojni podaci o pojedinim bitkama II. svjetskog rata, o uzrocima i broju poginulih.

PROTIV TEATRALNIH »OTKRIĆA«

Osuđujemo svaki zločin, bez obzira tko je bio žrtva, a tko egzekutor. Istovremeno, najodlučnije osuđujemo politiziranje žrtvama, na bilo kojoj strani.

To se odnosi i na otkopavanje jama s posmrtnim ostacima, jama za koje se godinama znalo da postoje, ali je baš sada ocijenjeno da je došao trenutak da ih se s velikom pomponom otvara, da se teatralno pred kamerama maše ljudskim kostima. Smatramo da struka treba utvrditi tko su ubijeni, kako su i kada ubijeni i tko ih je ubio. Tada i tek tada se može postaviti pitanje krivnje, odnosno odgovornosti, rekao je Golub.

Na skupštini je sudjelovao i potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca Hrvatske **Josip Skupnjak** koji je okupljene informirao o aktivnostima nacionalne asocijacije antifašističkih boraca. Savez

U radu skupštine sudjelovao je i potpredsjednik SABA RH **Josip Skupnjak**

više neće čekati da vlast počne realizaciju Deklaracije o antifašizmu, on sam preuzima inicijativu i uputit će Saboru paket zakonskih prijedloga iz ovog područja. Za to je već osigurao podršku znatnog dijela opozicijskih zastupnika, a nije isključeno da će podršku dobiti i od nekih zastupnika vladajućeg bloka, izvestio je Skupnjak.

Na skupštini je izabran i novi član njenog predsjedništva - **Josip Nedeljko** iz Čakovca koji zamjenjuje preminulog **Stjepana Matjačića**.

T.M.

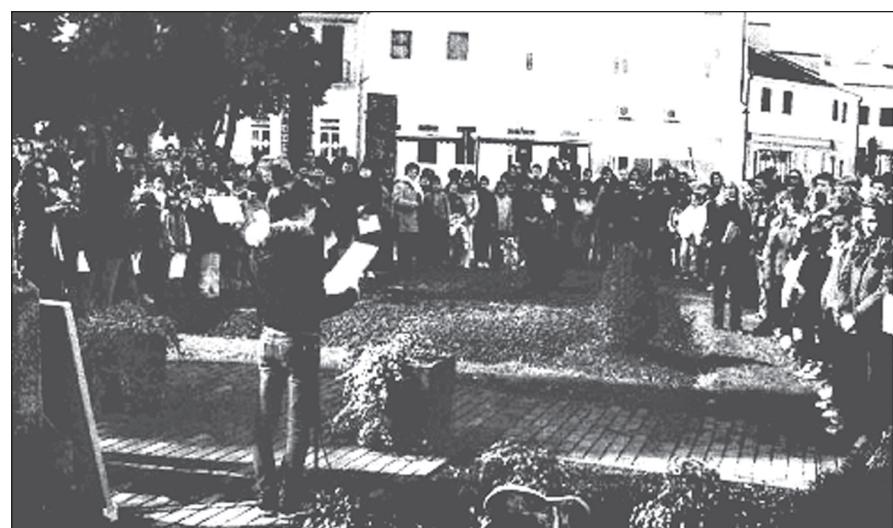
Sjećanje na hrabru djevojku

•Svečani skup u povodu 65. godišnjice pogibije Irme Benčić i drugih antifašista

Okupili smo se kako bismo se prisjetili naše **Irme Benčić** koja je kao mlađa djevojka žrtvovala sebe zbog ljubavi prema drugome i vjere u ispravne ideale te da bismo odali počast stradalima u 2. svjetskom ratu, u borbi protiv najvećeg zla prošlog stoljeća - nacizma i fašizma, rekla je zamjenica gradonačelnika **Sonja Šikanić** na skupu u povodu 65. obljetnice pogibije te hrabre novigradske heroine, njenog oca **Antona** i njihova partizanskog druga **Antuna Ružića** s Labinštine.

Uz park koji nosi Irmino ime okupili su se školarci, građani i članovi boračkih organizacija. Šikanić i predsjednik podružnice UAB-a Bujštine **Anton Toni Šverko** su ispred njene biste položili cvijeće.

Šverko je podsjetio na krvave događaje između 28. veljače i 1. ožujka 1945., kad su njemački nacisti masakrirali ispred kuće obitelji Benčić u Bužiniji, gdje su partizani imali svoju bazu za novigradsko područje. Okupljene je upoznalo s inicijativom UAB-a da Danom antifašističke borbe Grad Novigrad proglaši 2. listopada, u spomen na dan kad je streljano prvih pet novi-

Uz antifašističke borce na komemoraciji su sudjelovali i brojni školarci

gradskih partizana, a Općina Brtonigla 7. listopada, kao podsjetnik na pogibiju dvadeset partizanskih boraca u Novoj Vasi. Borci su predložili i da Grad Novigrad i Grad Labin primjereno obilježe mjesto pogibije **Antuna Ružića**.

Prigodan su program izveli učenici

Osnovne škole Rivarela i Talijanske osnovne škole te ženskog pjevačkog zbora Novigrad-Cittanova. U školama je održan i tematski dan posvećen NOB-u, s naglaskom na Istru i Novigrad te, posebno, na Irmu Benčić.

G.I.

Vijenci i cvijeće u čast sestara Baković

♦Rajka i Zdenka Baković su povijesni primjer ženskog prkosa i hrabrosti

Predstavnici Društva »Josip Broz Tito« Zagreb položili su, u povodu Dana žena - 8. ožujka, vijence i cvijeće na biste sestara Rajke i Zdenke Baković u znak sjećanja na narodne heroine koje su kao mlade djevojke prije 69 godina podlegle mučenju ustaškog terora.

One predstavljaju simbol antifašizma i hrabrosti svih žena koje su se kroz povijest suprotstavljale teroru i nasilju, rekla je predsjednica Društva »Josip Broz Tito« Zagreb **Nada Boban**. Kada prolazite pored bisti sestara Rajke i Zdenke, zastanite s poštovanjem i ne dozvolite devastiranje spomen-obilježja, istaknula je Boban i dodala da su one simboli i svih heroina iz Domovinskog rata.

Rajka i Zdenka Baković su povijesni primjer ženskog prkosa i hrabrosti i velikog NE svakom nasilju i nepravdi, ali i velikog DA pravednosti, zakonitosti i toleranciji na različitost.

S.T.

Vijenci i cvijeće uz biste sestara Baković u središtu Zagreba

Vukovar

Očuvati antifašističke tradicije

♦Osnovana Zajednica UABA Vukovarsko-srijemske županije

UVukovarsko-srijemskoj županiji osnovana je Zajednica udruga antifašističkih boraca i antifašista (ZUABA). Osnivačkoj skupštini 18. veljače prisustvovali su i brojni gosti, među kojima su bili potpredsjednica SABA RH **Katica Sedmak** i **Antuna Magić**, član Predsjedništva, tajnik SABA RH **Petar Raić** te dogradonačelnici Vukovara **Željko Pinjuh** i **Dejan Drakulić**, načelnik općine Borovo **Rado Bosić**, savjetnik župana **Jovan Ajduković**.

Za predsjednika ZUABA Vukovarsko-srijemske županije izabran je **Slobodan Landrup** iz UABA općine Borovo, za tajnika **Dražen Vilenica** iz UABA grada Vukovara, za predsjednika nadzornog odbora **Božo Obradović** iz UABA grada Županje. Na skupštini je naglašeno da su osnovni ciljevi njegovanje tradicija NOB-e i antifašističke borbe, te borba za ljudska prava. Istaknuto je da Zajednica ima 450 članova u Vukovaru, Županji i Borovu, ali da se radi uglavnom o ljudima treće životne dobi te da će nastojati privući što više mladih koji žele očuvati antifašističke tradicije.

Pored omasovljenja članstva i osnivanja još nekoliko organizacija u Markušici i Vinkovcima, jedan od njenih ciljeva je i

dostojanstveno obilježavanje značajnih datuma iz NOB-e, posebno ove godine kada se navršava 65 godina pobjde nad fašizmom.

U ime SABA RH skupštinu je pozdravila potpredsjednica **Katica Sedmak**.

G.A.

S osnivačke skupštine zajednica UABA u Vukovaru

AKCIJE PREMA MLADIMA

• Za predsjednicu riječkog Društva »Josip Broz Tito« koje okuplja 900 članova, ponovno izabrana Biserka Perman

Na skupštini riječkog Društva »Josip Broz Tito«, koje okuplja 900 članova, za predsjednicu je ponovno izabrana **Biserka Perman**. Za zamjenika predsjednice izabran je **Josip Bratona**, dok će dužnost tajnice obnašati **Emilija Ivošević**.

U izvještaju predsjednice i raspravi delegata upozorenje je, uz ostalo, kako u

Knjiga »Naš kraj u Titovo doba« još nije realizirana, iako smo projekt započeli još 2004. godine kao zajednički projekt s kolegama iz Istre. Njihova odluka da samostalno realiziraju sličnu knjigu za područje Istre, poremetila je dinamiku realizacije tog projekta. Odlučeno je da se projekt dovrši i bez kolega iz Istre. Preostalo je pripremiti još tri poglavљa, nakon što je već pripremljeno njih 11. Glavni urednik knjige je akademik Petar Strčić, prema čijem bi planu knjiga trebala ugledati svjetlo dana tokom ove godine, izvestila je predsjednica Perman.

O aktivnostima i planovima društva govorila je Biserka Perman

Hrvatskoj još uvijek postoji atmosfera negativnog, pa i neprijateljskog stava prema antifašizmu, a samim time i prema NOB-i i Josipu Brozu Titu.

- Nesporan je i zabrinjavajući pokazatelj da takve stavove zastupa i službena vlast, što je vidljivo i kroz smanjivanje ili ukinjanje prava antifašističkim borcima, kroz nesankcioniranje odgovornih za rušenje spomenika iz NOB-e, kroz čitav niz istupa lokalnih čelnika, kazala je Perman, dodajući da mnogi još nisu razumjeli koliki je Tito bio vizionar i koliko je bio ispred svog vremena.

Govoreći o radu društva, rekla je da je zbog velikog broja članova potrebna reorganizacija društva koje sada djeluje na cijelom području Primorsko-goranske županije. Predložila je osamostaljivanje ograna u samostalna manja društva te naglasila da u predstojećem razdoblju treba privući veći broj mladih kroz suradnju sa školama

i lokalnim jedinicama, organiziranjem tribina, izložbi i projekcija vezanih za Titov život i djelo.

Prema njenoj ocjeni, današnji školski udžbenici premalo i previše površno govore o Titu, pa je stoga potrebno proširiti znanje mladih o veličini Titova djela.

Kao jedan od većih projekata društva spomenula je i aktivnost na dovršenju knjige »Naš kraj u Titovo doba«, zahvalivši se na kraju Gradu i Županiji na finansijskoj potpori društву.

Uz ostale uzvanike skupštinu je pozdravio riječki gradonačelnik **Vojko Obersnel**, podsjetivši na ulogu Tita u oslobođenju Rijeke i pripajanju otoka i dijela kopna matici domovini, kao i na njegovu miroljubivu politiku u svijetu.

Brod »Galeb«, Titov brod mira, odne davno je u vlasništvu Grada Rijeke, bit će obnovljen i pretvorene u brod-muzej, rekao je Obersnel.

Emilija Ivošević

Veliko Trgovišće

• Članovi UABA poklonili se spomeniku u Ravnicama i održali skupštinu

Delegacija Udruge antifašističkih boraca i antifašista Veliko Trgovišće i delegacija Zajednice UABA KZŽ položile su cvjetni aranžman na spomenik Okružnom partizanskom savjetovanju za Hrvatsko zagorje koje je održano 6. i 7. veljače 1943. godine u Ravnicama u kući **Bartol Josipa** (koje danas više nema).

Bio je to jedan od najznačajnijih događaja koji je doprinio omasovljenju NOB-e u Zagorju, koja je zbog poraza Prvog partizanskog odreda u proljeće 1942. godine osjetno stagnirala. Nakon savjetovanja, u samo tri mjeseca, diljem Zagorja osnovano je desetak udarnih grupa, a sredinom ljeta osnovano je 5 četa koje su ušle u sastav Drugog zagorskog partizanskog odreda. Na skupštini UABA Veliko Trgovišće o tom je događaju, kao i o značaju djelovanja antifašističkih

udruge u promicanju antifašizma, govorio predsjednik UABA Veliko Trgovišće **Mladen Cvetko**. On se odlučno suprotstavio pokusajima revizije povijesti Drugog svjetskog rata i difamaciji NOB-e i vodeće uloge komunista u toj borbi. Upravo je partijsko savjetovanje u Ravnicama pokazalo da bez Komunističke partije, kojoj su pristupili i neki vodeći kadrovi lijevog krila HSS-a, ustanka u Hrvatskom zagorju ne bi bilo.

Skupština UABA Veliko Trgovišće usvojila je Program rada za 2010. godinu u kojem je predviđen i posjet gradu heroju Domovinskog rata Vukovaru. Skupštini je prisustvovala i delegacija ZUABA KZŽ na čelu s predsjednikom Društva »Josip Broz Tito« **Ivica Kukolja, Miško Balija i prof. Radosav Bidikov**.

Antifašisti kod spomenika u Ravnicama

Z.L.

Iz susjedstva

MLADI POPUNJAVA ORGANIZACIJU

♦Borci Slovenije ne brinu samo o svojim statusnim pitanjima, već intenzivno sudjeluju u rješavanju značajnih pitanja za cijelu Sloveniju u Europskoj zajednici

Janez Stanovnik

Glavni odbor Saveza udruženja borača za vrijednosti NOB-e Slovenije (Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije) raspravlja je 22. prosinca 2009. godine o aktualnim pitanjima rada i djelovanja Saveza.

Predsjednik Saveza, **Janez Stanovnik** u vrlo iscrpnom referatu iznio je stajališta o aktualnim pitanjima kojima se bavi Savez, ali i država Slovenija. Govoreći o ekonomskoj krizi koja potresa svijet i Sloveniju, istakao

je da su kapitalističke zemlje posegle za već viđenim mjerama kako bi krizu obudzale. Analizirajući ponašanje kapitalista ustvrdio je da one (države) ni ovog puta nisu krenule u pronalaženje novih rješenja kojima bi veći ekonomski potresi bili sprječeni, pa će i dalje ići sve po starom.

Najviše vremena Stanovnik je posvetio domaćim problemima. Poseban naglasak stavio je na smjenu generacija. Prateći ponašanje mladih ocijenio je da nisu apolitični i nezainteresirani za kretanja u Sloveniji i u svijetu.

Veteranska organizacija boraca NOR-a Slovenije osnovana 1948. prerasla je Savez boraca za vrijednosti NOB-e Slovenije. Sudionici NOB-e čine tek njen manji dio. Stoga će od 2011.g. rukovodstva Saveza biti popunjena isključivo mladim ljudima.

Stanovnik je podvrgnuo oštroj kritici slovenske nacionaliste i njihovo ponašanje, kako u Sloveniji, tako i u europskim institucijama, čime objektivno rade protiv interesa Slovenije. Njihovo negativno djelovanje je došlo do punog izražaja pri donošenju Rezolucije Europskog parlamenta o osudi komunističkih zločina, zatim u protivljenju

da glavna ulica u Ljubljani nosi ime maršala Josipa Broza Tita.

Odbacuje i kritiku desnice koja je zamjerala dodjelu odličja »bivšim udbašima«, koji su tijekom 1991. bili osobito zaslužni za osamostaljivanje Slovenije.

I kritike desnice upućene protiv sporazuma Vlada Slovenije i Hrvatske o arbitraži vezanoj uz izlazak Slovenije na more, smatra štetnim, jer se radi o prihvatljivom sporazumu za Sloveniju.

Treba istaknuti da borci Slovenije ne brinu samo o svojim statusnim pitanjima, već intenzivno sudjeluju u rješavanju značajnih pitanja za cijelu Sloveniju u Europskoj uniji.

Podmlađivanjem kadra daju primjer kojim putem i mi u Hrvatskoj trebamo ići, jer još imamo onih kojima je njihov osobni interes važniji od interesa organizacije. To se odnosi i na promjenu naziva Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u neki naziv koji bi više odražavao sadašnju stvarnost, a time omogućio snažnije podmlađivanje i samim tim i jačanje antifašističke fronte!

Mr. sc. Ivan Fumić

Orahovica

UDRUGA I U ORAHOVICI

Desetak antifašista Orahovice u veljači je osnovalo Udrugu i tom prilikom za prvog predsjednika izabrali Željka Filipovića, za zamjenika Slobodana Janoševića te za tajnicu Slobodanku Mitrović. Naime, već duže vrijeme dio građana Orahovice osjeća potrebu da javno i organizirano djeluju na njegovanju antifašističkih tradicija i obnovi spomeničke baštine. Zato su osnovali inicijativni odbor, pripremili osnivačku skupštinu i napokon osnovali toliko željenu Udrugu antifašističkih boraca i antifašista za Orahovicu te općine Čačinci, Zdenci i Crnac. Tom prilikom donesen je Statut, Poslovnik i zacrtan program rada te izabrano predsjedništvo Udruge koje je odmah potom izabralo najuže rukovodstvo.

Pozdravljajući prisutne na osnivačkoj skupštini predsjednik ZUABA **Vlado Jurić** je govorio o problemima s

kojima se susreću antifašisti županije te o stanju spomenika NOB-e. Pređočio je i zajedničke akcije u koje se članovi UABA Orahovica mogu postepeno uključivati. U ime SABA Hrvatske osnivače je pozdravio potpredsjednik **Borivoj Zarić** izrazivši pri tom zadovoljstvo što je Slavonija postala bogatija za još jednu udrugu antifašista.

Atifašizam je zapravo povijesno i političko ishodište i svjetonazor suvremen-

ne Europe. Oni što misle drugačije - imaju ozbiljan problem, istakao je Zarić.

Mi možemo nastupati bez straha i dvojbi jer antifašisti su definitivno u svom djelovanju na tragu važećih zakona. Neka se zato brinu oni koji te zakone ignoriraju i zaobilaze. Naša je snage upravo u povijesnoj i zakonskoj utemeljenosti vlastitog djelovanja - zaključio je potpredsjednik SABA i zaželio novoj udruzi mnogo uspjeha u radu.

U raspravi se moglo čuti kako lokalna vlast za održavanje izborne skupštine nije odobrila korištenje gradskih prostorija u kojima se inače održavaju svi sastanci postojećih udruga. Antifašisti se s pravom pitaju kakvu im to poruku šalje gradska vlast? Radije ćemo vjerovati kako je to trenutna zbumjenost vladajućih činjenicom da u njihovoj sredini organizirano djeluju antifašisti. Na to odsada moraju ozbiljno računati.

B.Z.

S osnivačke skupštine u Orahovici

Svečano obilježen Dan žena

Uorganizaciji Sekcije žena antifašistkinja, u subotu, 6. ožujka u dvorani Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske u Zagrebu, svečano je obilježen Dan žena. Nakon pozdravne riječi **Katice Sedmak**, predsjednice Sekcije i uvdnog izlaganja predsjednice SABA dr. sc. **Vesne Čulinović-Konstantinović**, o položaju žena antifašistkinja danas, prigodni referat pročitala je profesorica **Zlata Martinović**.

Skup su pozdravile i saborske zastupnice **Vesna Pusić i Mirjana Ferić-Vac**, a kulturno umjetnički program izveli su učenici Osnovne glazbene škole »Zlatka Grgoševića«- Narodnog sveučilišta Sesvete, u pratinji svojih profesorica **B. Katulić-Kruhak, A. Đuga i Lj. Pašalić** te voditelja škole **Igora Grgurića**.

Zlata Martinović:

ŽENE KOJE SU RADILE ZA BUDUĆNOST

Međunarodni dan žena je vrijeme prigodnih govora posvećenih ženama koje su uspješno djelovale u različitim područjima. Kad se govori o ženama antifašistkinjama, s tugom, ali i velikim poštovanjem, sjećamo se onih žena koje su četrdesetih godina prošlog stoljeća u borbi protiv fašizma dale svoje živote, uvjerene

u bolju budućnost. Isto tako ističemo rad žena koje su preživjele brojne teškoće i svojim plodonosnim radom ugradile humanizam u društvene odnose nakon rata.

Danas, dok se obilježavaju različite godišnjice i proslavlja pad fašizma, nalažimo i na dokumente koji podsjećaju na prvi Kongres antifašističke fronte žena Hrvatske, održan u srpnju 1945. godine, uz prisustvo brojnih delegatkinja iz zemlje i inozemstva.

Josip Broz Tito je telegramom pozdrovio Kongres i poželio mu uspješan rad. Napisao je: »*Ja sam uvjeren da ćete vi, žene antifašistkinje Hrvatske, znati sačuvati ono zašto ste se borile zajedno s vašim drugovima na bojnom polju i u pozadini, a to ćete uspjeti samo na taj način, ako uložite sve snage u napore za izgradnju naše zemlje, za učvršćenje naše narodne vlasti i za podizanje privrede, za podizanje kulturnog nivoa našeg naroda, za pravilno vaspitanje naše djece, za očuvanje krvljivog stečenog bratstva među našim narodima...«.*

Referat Mace Gržetić, predsjednice AFŽ-a Hrvatske zračio je optimizmom i srećom jer su žene izvojevale punu ravнопravnost, slobodu i prava. Naglašena je spremnost za obnavljanje zemlje, rad i obrazovanje, briga za djecu koja su tijekom rata ostala bez roditelja ali i za sve one kojima je potrebna pomoć.

U periodu poslijepodne pobjede nad

fašizmom u povijest Hrvatske ušle su žene koje su se od SKOJ-evki i žena-boraca razvile u istaknute društvene radnice, političarke, novinarke, pjesnikinje, umjetnice... O njima treba govoriti da se ne zaboravi njihov rad, problemi na koje su nailazile, ali i njihov utjecaj na društvo u kojem su živjele i bile aktivne.

Milka Kufrin, proglašena narodnim herojem 1953., bila je još kao djevojka poznata po hrabrosti i u ratu je uvijek nalazila snage i mogućnosti za izvršenje postavljenog zadatka. Poslije rata završila je ekonomski fakultet i kao predsjednica Saveznog komiteta za turizam bila zasluzna za razvoj i ulaganje u turizam na Jadranskoj obali. Zalagala se za otvaranje granica Jugoslavije prema Europi i svijetu, ukidanjem viza za sve turiste i uvođenje ekonomskih i tržišnih zakonitosti u privrednom sistemu. Nailazila je na otpor mnogih, ali je ustrajala.

U knjizi Rade Bulata u tekstu o Brijunskom plenumu nalažimo i sljedeće Milkine riječi: »*I zaista se nisam bojala, ali sam znala da moram odlučiti: ili turizam ili ja? Odlučila sam se za turizam*«.

Na izmaku snaga, ali odlučna da se suprotstavi lažima, u veljači 1973. godine susrela je Daru Janečković, koja joj je pomogla da posjeti Tita i tako se osloboди lažne optužbe. U svojim sjećanjima na susrete s Titom, napisala je: »*I ovog puta Josip Broz Tito pomogao mi je da izdržim na izvornim načelima: bratstvo i jedinstvo, sloboda, ravнопravnost za sve narode i građane, pravednije društvo i bolji život za sve*«.

Daru Janečković možemo predstaviti kao antifašistkinju od šesnaeste godine, poznatu novinarku i spisateljicu, specijalnu izvjestiteljicu »Vjesnika«, svjetsku putnicu i fotoreporterku i pratiteljicu Josipa Broza Tita na putovanjima. Poznata je u svijetu po intervjuima sa svjetskim državnicima i autorica je osam knjiga. Danas je Dara Janečković dosljedna antifašizmu i humanizmu i dalje piše nove knjige.

U knjigama dnevničko-dokumentarnog oblika »Crni as i dvije grlice« i »U kakvom to svijetu živimo« upoznajemo se s biografijom, ali i filozoskim opredjeljenjem autorice i posvetom čitateljima »Pravim i dobrim ljudima, onima koji se bore protiv tiranije i siromaštva, protiv mržnje i nasilja, rata i čovjekovih patnji, protiv dioba prema rasnoj, nacionalnoj, vjerskoj ili bio kojoj drugoj pripadnosti«.

Zorka Prodanović je danas počasna predsjednica Sekcije žena antifašistkinja. Još kao učenica srednje škole počela je s ilegalnim radom. Primljena je u SKOJ 1940. godine i u KPH 1943. godine i bavila se političkim radom u Slavoniji. U Vinko-

Učenici Bruno Vilić-Belina, Antonio Knezović, Ivan Mrčela i Tomica Cvenarić, izvođači glazbenog dijela programa

vcima je radila kao učiteljica i predsjednica društva »Savremena žena« i istaknula se kao društveno-politička radnica.

U Zagrebu je 1958. nastavila školovanje i radila u Republičkoj konferenciji socijalističkog saveza kao sekretar u tri odbora: Odboru za narodnosti, Odboru za priznanja i Odboru za tradicije NOB-e. U Odboru za narodnosti zalagala se za pomoć savezima Čeha i Slovaka, Talijana, Ukrajinaca i drugih. Radila je na poboljšanju položaja Roma i prvo društvo Roma osnovano je 1990-tih. Organizala je posjet Roma Indiri Gandi da bi se istaknulo da je Indija njihova matična zemlja.

Bila je podpredsjednica republičkog Saveza boraca zadužena za rad sa ženama antifašistkinjama. zajedno s predsjednicom Sekcije **Paulom Hume** svake godine je organizirala obilježavanje 8. marta. Svake godine je pisala pismo gradonačelniku i cijela grupa je nakon sastanka išla do bista **Zdenke i Rajke Baković**. Tek nedavno je, poslije višegodišnjeg traženja, prolazu vraćen pravi naziv.

Ema Derossi Bjelajac istaknula sa kao hrvatska političarka i visoka stranačka dužnosnica u doba socijalističke Jugoslavije. Bila je predsjednica Izvršnog vijeća i predsjednica Predsjedništva Sabora SRH. Bila je i na čelu ugledne istarske kulturne organizacije »Čakavski sabor«, osnovane 1969 u Žminju. Sabor čakavskog pjesništva upozorava na vrednovanje prinosa Istre hrvatskoj i europskoj kulturi te visoku kulturnu, civilizacijsku i humanističku konstantu Istre.

Tatjana Marinić je rođena u Slavonskoj Požegi. Krajem Prvog svjetskog rata došla je u Zagreb i uključila se u partijski rad, više je puta hapšena i mučena na policiji. Inicijatorica je osnivanja društva »Naša Žena«, radila u redakciji »Ženskog svijeta« i drugim organizacijama. Pored revolucionarnog rada cijeli život se bavila socijalnim radom i zaštitom djece, pa je i početkom rata radila s organizacijom Crvenog križa na spašavanju djece iz ustaških logora. Nakon njene smrti 1966. godine, kao priznanje njenom doprinosu razvoju socijalnog rada i stručnog obrazovanja, Društvo socijalnih radnika Hrvatske utemeljilo je nagradu za socijalni rad koja nosi njeno ime.

Nasuprotnim kolektivističkim pristupu, Tatjana je svojim ratnim iskustvom nametnula individualni pristup sagledavanju duboko ukorijenjenih socijalnih problema u zemlji.

U području glazbene umjetnosti **Elly Bašić** je utemeljila funkcionalnu glazbenu pedagogiju, čiji je moto da svako dijete ima ritma. Utemeljila je glazbeno učilište u Mlinarskoj cesti u Zagrebu koje danas

nosi njeno ime. **Gabriela Lerch Bašić** više se desetljeća bavila temom »Kreativnost djeteta kao prirodna datost i mogućnost odražavanja i razvijanja kreativnosti omladine i odraslih«. Uspješno se bavila temama kao što su: dijete i muzikalnost, emocionalno inhibirana djeca, djeca s poteškoćama u razvoju. Utetemljila je funkcionalnu muzičku pedagogiju, čija je poruka: Ne neko dijete, nego svako dijete ima pravo na glazbenu kulturu. Svako dijete ima kreativnu maštu i svako dijete ima ritma. Djelovala je diljem Europe i uspješno afirmirala dva temeljna civilizacijska i kulturna postulata: demokraciju i humanizam. Cilj rada je kroz glazbu odgojiti bogatijeg, sretnijeg čovjeka. Čovjeka većih estetskih i etičkih dosega u svakodnevnom životu.

Andelka Martić, književnica poznata po riječima »Ne uskraćujte djeci bajke«, 1973. godine je od djece Poljske dobila »Orden smijeha«, a prilikom dodjele tog priznanja morala je obećati da će »uprkos vjetrovima i olujama uvijek biti vesela i to veselje i drugima prenositi«.

Andelka je ispisala rođendansku posvetu Tei Bezjak iz Zagreba u svojoj najpoznatijoj knjizi Pirgo, koja je objavljena 1954. godine, žečeći da joj djetinjstvo bude vedro i nasmijano. Andelka nije izgubila osmijeh ni u godinama gladi, ni u partizanima, ni kao novinarka, a poslije ni kao urednica časopisa »Radost« i izdavačkog poduzeća »Naša djeca«.

Cata Dujšin Ribar je poznata slikarica i pjesnikinja. Rođena je u Trogiru, a u Zagrebu je završila Kraljevsku višu školu za umjetnost i umjetni obrt. Bavlila se i restauriranjem slika. Bila je udata za političara Ivana Ribara. Svoj stan u Demetrovoj ulici poklonila je 1969. gradu Zagrebu s bibliotekom, obiteljskom zbirkom i vlastitim radovima, a 1978. je rođnom Trogiru je poklonila svoja vlastita djela od kojih je u muzeju formirana Galerija Cata Dujšin Ribar. U hrvatskoj kulturi i javnom životu bila je prisutna gotovo cijelo stoljeće.

Vesna Parun, pjesnikinja, objavila je preko 60 knjiga poezije, proze i četiri dramska djela. Rođena je 1922. na otoku Zlarinu, živjela je u Visu, Šibeniku, Splitu i Zagrebu. 1947. je radila na pruzi Šamac-Sarajevo i upisala Studij filozofije na Filozofskom fakultetu. Provela je težak život i okušala patnju.

Svoje mišljenje o obrazovanju izražala je riječima: »U školi se moglo naučiti mnogo, i u osnovnoj i kasnije u srednjoj i o gramatici i o zemljopisu, manje o prirodopisu i zvjezdama na nebu, a o čovjeku i životu – gotovo ništa«.

Vesna je dobila brojne nagrade i priznanja, a njena zbirka »Zore i vihori« po

*Ti si lijepa ko najljepše cvijeće
Ti si nježna ko jutarnja rosa
Ti si draga ko sunce u proljeće
Ti si mila i puna ponosa.*

*Ti si čvrsta ko granitna stijena
Ti si jaka ko najjača vila
Ti si snažna ko rijeka i obala njena
Ti si neuništiva od uvijek bila*

*Ti si daleka zvijezda
Ti si ko sunčev slijep
Ti si ženo samo jedna
Ti si ko rascvjetani maj.*

*Ti si žena i prijatelj
Ti si sve na ovom svijetu
Ti si radost i stvoritelj
Ti daješ život i ljubav djetetu*

Obrad Z. Maleš

mnogo čemu ima veliki značaj za hrvatsku poeziju. Njene pjesme iskazuju iskrene ženske emocije.

Dok oko nas buja neofašizam i nasi-lje među mladima, zbog nemara odraslih prema djeci koja nemaju novaca za skupe aktivnosti, djeci kojoj je zbog parkirališta oduzet prostor za igru i druženje, dolazi vrijeme da se sjetimo Anke Berus i njenog obećanja: »Ni jedno dijete neće skitati ulicama i svakom djetetu će se pružiti obrazovanje«.

Je li se urušilo sve što je **Anka Berus** davno obećala na Kongresu AFŽa 1945? Mogu li se žene (naravno i muškarci) sjetiti da je svako dijete njihovo dijete i da svako dijete treba gledati s ljubavlju kao što su to činile ove žene?

Iskrenost i polet svih žena anti-fašistkinja o kojima smo govorili samo je jedan dio ženskog djelovanja u teškim poslijeratnim vremenima izgrađivanja zemlje. Životne puteve i iskustva mnogih drugih žena: tekstilnih radnica, bolničarki, učiteljica, službenica i društvenih radnica tek treba opisati da se ne zaborave njihove aktivnosti, njihov doprinos, nade i životna očekivanja.

Nestali su ženski časopisi upućeni ženama koje žeće cijeli svoj život učiti, djelovati u društvu i zalagati se za dobre i pravedne stvari, kao što su to činile žene 1939. i 1940., žene-urednice »Ženskog svijeta«.

Je li vrijeme da ponovo sjednemo u klupe i učimo pisati projekte za nepovratna sredstva Europske unije i Nacionalne zaklade i priuštimo si kvalitetne ženske časopise, priče iz stvarnog života i otkrijemo među nama uspješne žene koje rade za opće dobro? Da ostanemo na putu naših prethodnica? Da opet sva djeca budu »Naša djeca«?

VELIKI DAN POBJEDE

•Devetog svibnja 1945. godine potpisani akt o bezuvjetnoj kapitulaciji svih njemačkih oružanih snaga.
U Europi je rat bio završen. Slavila se pobjeda i – mir

P
reko valova Radio-Beograda maršal Jugoslavije Josip Broz Tito izjavio je: »Danas, 9. maja, točno 49 mjeseci i tri dana od napada na Jugoslaviju, najveća agresivna sila u Evropi – Njemačka – kapitulirala je... Njemačka Vrhovna komanda potpisala je u Berlinu akt o kapitulaciji. Četrdeset devet mjeseci nadljudskih npora i proljevanja krvi naših naroda urodilo je plodom... Nekada strašna i naoko ne-pobjediva sila, danas je skršena. Došao je praznik i na naše ulice. Osvanuo je veliki dan mira i slobode... Deveti maj 1945. godine jeste dan zajedničke pobjede, jeste zajednički praznik svih Ujedinjenih nacija...».

Bezuvjetna kapitulacija

Karlhorst, predgrađe Berlina... Osmog svibnja 1945. godine u 23 sata i 58 minuta u dvoranu oficirske menze Vojno-inženjerijske akademije ušli su: maršal Sovjetskog Saveza Georgij Žukov, feldmaršal britanske avijacije Arthur Tedder, američki zrakoplovni general Carl Spaatz, američki admirал Harold Barrow, francuski general Jean Lattre de Tassigny, članovi sovjetske, američke, britanske i francuske delegacije.

Četiri minute poslije ponoći, 9. svibnja, u dvoranu je ušla delegacija njemačkih oružanih snaga, ovlaštena da potpiše akt

o kapitulaciji. Bilo je sedamnaest minuta poslije ponoći kada je feldmaršal Keitel potpisao akt o bezuvjetnoj kapitulaciji. Poslije Keitela, akt o kapitulaciji potpisali su admirал von Friedeburg i general-pukovnik Stumpf. Tridesete minute nakon ponoći akt o kapitulaciji stavljena je na stol predsjedništva. Tamo su ga redom potpisali predstavnici sovjetske, američke, britanske i francuske komande: Žukov, Spaatz, Tedder i Lattre de Tassigny.

Nakon potpisivanja, predsjedavajući – sovjetski maršal Žukov saopćio je: Njemačka delegacija može biti slobodna! Odmah zatim feldmaršal Keitel, admirал Friedeburg i general Stumpf i oficiri iz njihove pratrne ustali su i šutke izišli iz dvorane. Čim su se za njima zatvorila vrata, u dvorani je odjednom oživjelo. Svi prisutni su jedan drugome čestitali. U Europi je rat bio završen. Slavila se pobjeda i – mir.

U predvorju zgrade nalazili su se telefoni kojima su novinari svojim agencijama i redakcijama javili: Njemačka je bezuvjetno kapitulirala!

Zatvara se obruč

U završnim operacijama jedinice JA zatvorile su obruč oko njemačko-kвисlinške vojne grupacije na Balkanu. U zoru 12. travnja 1945. godine započeo je napad jedinica 1. armije za proboj srijemskog fronta. Do kraja dana

osloboden je Vukovar, Borovo, Negoslavci i Županja. Oslobađanjem Vinkovaca, 1. armija je probila srijemski front na cijeloj dubini i otvorila put za prodor prema Zagrebu. Usپoredo s 1. armijom, nastupala je i 3. armija. Jedinice 3. armije zajedno s jedinicama 6. korpusa, 16. travnja oslobodile su Našice. Osijek je oslobođen 14. travnja – kada je lijevo krilo 3. armije prodrlo u grad.

Jedinice 1. armije 16. travnja oslobodile su Đakovo, 20. travnja Slavonski Brod i Pleternicu, a 21. travnja Slavonsku Požegu te do 25. travnja Novu Gradišku i Okučane. Treća armija je od 16. do 21. travnja razbila više neprijateljskih obrambenih položaja i oslobodila Orahovicu, Podravsku Slatinu i Suhopolje. U teškim borbama koje se trajale od 21. do 29. travnja jedinice 3. armije zajedno s 32. i 33. divizijom 10. korpusa oslobodile su Viroviticu.

Na osnovi direktive GŠ JA od 14. travnja, odlučeno je da se glavnim snagama 4. armije probiju neprijateljske linije Rijeka – Klana i nastavi nastupanje ka Trstu, a da s manjim dijelom svojih snaga izvrši preko Cresa i Lošinja desant u Istru i preko Buzeta prodre ka Trstu.

U borbama 17. i 18. travnja, 43. divizija oslobodila je Mrzle Vodice, 13. divizija Lokve, 19. divizija Fužine, Zlobin i Kraljevicu, a 26. divizija i Kvarnerski odred mornaričke pješadije izvršili su desant na otok Krk i oslobodili ga. Do 20. travnja, 13. divizija odbacila je neprijatelja preko Rječine, dok je 19. divizija ojačana 12. brigadom 26. divizije oslobodila Bakar, a 21. travnja Sušak. Jedinice 9. divizije i Kvarnerskog odreda iskrcale su se 20. travnja na Cresu i Lošinju, gdje su potpuno uništile snage neprijatelja na tim otocima.

Prodor ka Trstu

Dana 21. travnja započele su žestoke borbe na njemačkoj glavnoj obrambenoj liniji između Smeđenika, Klane i Rijeke. Deveta divizija se od 24. do 27. travnja iskrca na obali Istre kod Mošćeničke Drage i Brseča, slijedećeg dana oslobodila Lovran i Opatiju. Jedinice 9. divizije oslobodile su Plomin, Labin i Rašu. Desna operativna grupa divizija 4.

Bijeg domobrana iz Zagreba

RAT POSLIJE RATA

I nakon službene kapitulacije Njemačke prema kojoj su neprijateljstva imala prestati 8. svibnja 1945. godine u 23 sata, njemačka vojska i kvislinške snage nastavile su pružati organizirani otpor i povlačiti se prema Austriji. Zajedno s njemačkim, ustaško-domobranskim i četničkim formacijama povlačili su se i ratni zločinci, brojni petokolonaši, narodni izdajnici i okupatorski suradnici.

Komandant Grupe armije »E« general-pukovnik Aleksandar Löhr pokušao je koncentracijom svojih snaga (dvadeset dvije njemačke i petnaestak kvislinških divizija) na dobro utvrđenoj liniji Drava – Bilogora – Ilova – Una – Kupa – Karlovac – Rijeka upornom obranom dobiti na vremenu i omogućiti uredno povlačenje prema Austriji. Međutim, jedinice JA onemogućile su namjeru neprijatelja da izvuče glavninu svojih snaga u Austriju i ostvarile operativnu zamisao okruženja i uništenja, odnosno zarobljavanja njemačko-kvislinških snaga.

U krvavim i teškim borbama, napokon je 15. svibnja 1945. godine JA skršila i posljednji otpor neprijateljskih snaga.

armije brzo je nadirala prema Trstu. Uz snažnu podršku tršćanskih slovenskih i talijanskih antifašista, 1. i 2. svibnja slomljen je otpor Nijemaca u Trstu. Kao prvi saveznički brod uplovio je 5. svibnja u tršćansku luku patrolni čamac PČ 8 «Udarnik» JM.

U zoru 3. svibnja, 19. divizija oslobođila je Rijeku i Kvarner, a 2. brigada 9. divizije oslobođila je Volosko. Ostaci njemačkog 97. korpusa bili su kod Ilirske Bistrike sabijeni u obruč, te je Štab njemačkog korpusa bio prisiljen 7. svibnja kapitulirati. Prva brigada 43. divizije oslobođila je 6. svibnja Pazin.

Treća armija je u teškim borbama, koje su trajale od 26. do 29. travnja, probila neprijateljsku obranu na Bilogori, prisilila ga na povlačenje i oslobođila 2. svibnja Đurđevac, 4. svibnja Bjelovar a 6. svibnja Koprivnicu. Nastavljujući gonjenje neprijatelja, 6. svibnja razbila je njegovu grupaciju u rajonu Ludbrega, oslobođila Križevce. Varaždin je oslobo-

dila 51. divizija 8. svibnja a istog dana je 36. divizija oslobođila Varaždinske Toplice, a 32. divizija Miholjac.

Jedinice 1. armije su od 25. do 30. travnja vodile žestoke borbe sa snagama njemačkog 21. brdskog korpusa na rijeci Ilovi, kada su ga prisilile na povlačenje. Petog svibnja oslobođena je Čazma, 6. svibnja Ivanić-Grad, 7. svibnja Božjakovina i Dugo Selo, a 8. svibnja oko 20 sati tenkovi i prednji dijelovi 21. divizije ušli su u Sesvete.

Oslobodenje Zagreba

Unska operativna grupa divizija 2. armije 28. travnja oslobođila je Bosansku Dubicu. Nakon borbi koje su trajale do 2. svibnja razbijala je neprijateljska uporišta i oslobođila Hrvatsku Dubicu, Bosansku i Hrvatsku Kostajnicu, Dobrljin, Dvor na Uni i Bosanski Novi. U nadiranju prema Zagrebu oslobođila je 5. svibnja Petrinju i Sunju, a noću između 5. i 6. svibnja Sisak i izbila na cestu Karlovac – Zagreb onemogućivši time povlačenje neprijatelja iz Karlovca prema Zagrebu.

Karlovачka operativna grupa divizija izbila je 30. travnja u rajon Karlovca, gdje je u njezin sastav ušla i 34. divizija 4. korpusa. U borbama koje su trajale od 1. do 7. svibnja Karlovac je oslobođen i neprijateljske snage su prisiljene povući se u pravcu Jastrebarskog, Samobora i Kostanjevice. Nakon oslobođenja Karlovca, 2. armija gonila je neprijatelja: 4. divizija upućena je k Brežicama, 10. divizija ka Krškom,

3. divizija k Novom Mestu, dok su 45, 28. i 39. divizija nastupale prema Zagrebu. Osmog svibnja jedinice JA oslobođile su Zagreb.

Jedinice 3. armije, savladavši otpor njemačko-ustaških zaštitnika, oslobođile su 9. svibnja Ptuj, Novi Marof i Krapinu. Jedinice 1. armije su 10. svibnja čistile okolicu Zagreba od razbijenih neprijateljskih grupa, pa su tako razoružale grupacije neprijatelja na Sljemenu, u rajonu Donjeg Bukovca, kod Klanjca i kod Stare Vasi. Jedinice 2. armije su u toku 8. svibnja i noću između 8. i 9. svibnja očistile Zagreb od zaostalih ustaško-domobranksih grupa a 9. svibnja oslobođile Samobor i Kostanjevicu.

B.M.

Kraj Trećeg reich-a. Iznuren i lišen iluzija, njemački vojnik sjedi na ruševinama zgrade Reichstaga, u kojoj su od 1933. godine nacionalsocijalisti bili svemoćni gospodari

PROBOJ SRIJEMSKOG FRONTA

Na mjestu proboga Srijemskog fronta, na 106. kilometru autoceste od Beograda prema Zagrebu, uz lijevu obalu rijeke Bosut, pokraj sela Adaševci podignuto je veličanstveno Spomen-obilježje »Sremski front« čiji sadržaj trajno podsjeća sve naraštaje na jednu od najvećih i najtežih odlučujućih bitaka u NOR-u u kojoj je od 28. listopada 1944. do 13. travnja 1945. godine pогинуло 14.947 partizanskih boraca i saveznika.

Na Spomen-obilježju, svake se godine na dan 12. travnja, kada je probijen Srijemski front, održava svečanost, uz prisustvo preživjelih boraca i poklonika antifašizma. Tako je bilo i ove godine na 65. obljetnicu proboga Srijemskog fronta. Uz ostale, i delegacija Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske (Nikola Uzelac, Nikola Opačić, Radoslav Bošković i Petar Raić, članovi Predsjedništva, te Slobodan Landrup, predsjednik ZUABA Vukovarsko-srijemske županije i Marko Blažević, potpredsjednik Sekcije 13. proleterske brigade) položila je vijenac.

Teške borbe

Na Srijemskoj fronti nalazio se kompletan njemački 34. armijski korpus sa šest divizija, oko 90 tisuća vojnika, a pod njim su bile 3. i 14. ustaško-domobranska divizija na sektoru Vinkovci – Županja – Slavonski Brod. U proboru Srijemskog fronta, u sastavu 1. armije od preko sto tisuća boraca, iz Hrvatske je bila $\frac{1}{4}$ snaga ili oko 20.000 -25.000 i to u sastavu 6. ličke proleterske divizije »Nikola Tesla«,

•U povodu 65. obljetnice jedne od najtežih odlučujućih bitaka u NOR-u delegacija SABA RH položila vijenac na Spomen-obilježje »Sremski front«

13. proleterske brigade »Rade Končar« i drugim sastavima partizanskih jedinica koje su od ranije popunjavane borcima iz Hrvatske i kao popuna u nastupanju od Tovarnika do Zagreba.

Srijemski je front formiran poslije oslobođenja Beograda u nizu teških borbi vođenih u istočnom Srijemu između jedinica 1. proleterskog korpusa NOVJ, odnosno 1. armije JA i 34. njemačkog korpusa. Stabiliziran je u drugoj polovici siječnja 1945. godine. Jedinice 1. armije JA otpočele su probor Srijemskog fronta 12. travnja uz istovremeno forsiranje Save kod Brčkog i Županje, Dunavom kod Opotovca i Dalja, i Drave uzvodno od Osijeka. Divizije 1. armije su za kratko vrijeme zauzele glavni obrambeni pojaz i brzim prodorom slomile otpor neprijatelja po dubini obrane i do kraja dana oslobođile Vukovar, Borovo, Negoslavce i Županju. Prvog dana je na taj način probijen neprijateljski obrambeni pojaz u dubini od 30 kilometara. Slijedećeg dana jedinice 1. armije nastavile su napredovanje. Nakon teških uličnih borbi do 18 sati oslobođile

su Vinkovce, te nastupajući od Vukovara, približile se Osijeku. Oslobođenjem Vinkovaca i Županje, 1. armija je probila Srijemski front na cijeloj dubini i otvorila put za prodor prema Zagrebu.

Na svom putu od Srijema do zapadno od Zagreba, 1. armija je također imala velike gubitke: 34.407 boraca i starješina, od toga je poginulo 7.433, ranjeno 24.554. Nestalih ili pogeglih boraca u 1. armiji bilo je 3.420 – znači oko jedne partizanske divizije. (Ovi su podaci zvanično objavljeni 1986. godine na znanstvenom skupu kojeg je organizirao SSNO i GŠ JNA 23. i 24. travnja 1985. godine).

Ruski import

U svakom slučaju držanje i probor Srijemskog fronta odudara od političke i vojne strategije NOR-a. Smatra se da je to »ruski import«. Najbliza je tome tvrdnja ratnog komandanta 2. armije, generala Koče Popovića, koji je u svojim ratnim zabilješkama (»Beleške uz ratovanje«, 1988., str. 310) i ovo zapisao: »...Veština i opšte ratno majstorstvo, iskustva koja su današnja svojina Crvene armije – to treba da bude naša Narodnooslobodilačka vojska... Sovjetska načela koja važe od fronta do bataljona, i ona mogu da nađu mesta u našim jedinicama, shodno razmerima naših snaga i naših poprišta«. General Pavle Jakšić za Srijemski front optužuje komandanta Peka Dapčevića, pa kaže da »očevidno nije poznavao mehanizme probora fronta« (»Nad uspomenama«, knjiga I, str. 557).

Srijemski front i bitka kod Klane najlošije su izdanje ratne vještine NOVJ u Drugom svjetskom ratu, u njegovom završnom dijelu.

Nakon komemorativne svečanosti, delegacija SABA RH zajedno sa dijelom članova Predsjedništva ZUABA Vukovarsko-srijemske županije te povećom skupinom gostiju iz Srbije – pripadnicima Sekcije 1. proleterske brigade koju je vodio predsjednik Zdenko Duplančić i »Udruge boraca Savski venac« iz Beograda obišli su groblja gdje su pokopani pогинули borci (najviše iz 1. proleterske brigade) u Ilok i Šarengradu i na spomen-obilježjima položili vijence. U Ilok su ih dočekali gradonačelnik Miroslav Janić i predsjednik Gradskog vijeća Vlado Rotim i upoznali, uz ostalo, da se na tom području primjereno održavanu spomenici palim borcima i njeguju zasade antifašizma.

B.M.

Borci Trinaeste proleterske brigade jurišaju kod Lovasa, pored napuštenog protutenkovskog topa, prilikom probora srijemske fronte 12. travnja godine 1945.

OD ODREDA DO KORPUSA

♦Na sjednici sekcije 6. korpusa istaknut velik doprinos Slavonije pobjedi nad fašizmom – opće prilike, početak oružane borbe i rezultati do konačnog oslobođenja zemlje

Upovodu obilježavanja 65. obljetnice pobjede nad fašizmom i oslobođenja zemlje, Sekcije antifašističkih boraca i antifašista 6. slavonskog udarnog korpusa upriličila je dva skupa. Na prvoj sjednici raspravljaljalo se o događajima u Slavoniji – opće prilike pred ustankom, početak oružane borbe i rezultati do konačnog oslobođenja zemlje. Drugi je skup bio posvećen sjećanjima na hrabre borce i rukovodioce koji su za vrijeme NOB-a u Slavoniji proglašeni narodnim herojima.

O doprinosu Slavonije pobjedi nad fašizmom govorio je **Antun Magić**, predsjednik Sekcije 6. korpusa. Iz njegova sadržajnog i poduzeć izlaganja donosimo težišnu obradu događaja tog povijesnog razdoblja – u slobodnoj interpretaciji.

Partizanske grupe

Do kraja rujna 1941. godine u Slavoniji je formirano devet partizanskih grupa, a od njih u listopadu partizanski odred »*Matija Gubec*« (zvan i *Psunjški*) i *Papučko-krndijski*, ali se gase krajem prosinca, ostaju bataljoni i čete. Štab Slavonskog partizanskog bataljona zapovijeda svim partizanima u Slavoniji. Početkom 1942. godine, na osnovi Titove naredbe, izvršena je podjela hrvatske vojnične teritorije na pet operativnih zona. Treća operativna zona osnovana je sredinom travnja za područje Slavonije, a pridodata je i teritorija Srijema »sve do Beograda«. Krajem svibnja 1942. godine s Banije je došla Proleterska četa, a iz Bosanske krajine Proleterski bataljon. Sredinom kolovoza osniva se 2. slavonski NOP odred u Trećoj operativnoj zoni.

Slavonija je za nešto više od pet mjeseci, od kraja 1942. do sredine 1943. godine, doživljavala najveći domet u izgradnji oružanih snaga NOP-a Hrvatske. Osnovano je šest brigada, dvije divizije i 2. hrvatske (1. slavonski) korpus. Ovim je Štab 3. OZ u potpunosti izvršio zadaću GŠH o ustroju sva tri dijela oružanih snaga. Do potkraj 1942. u Slavoniji su djelovali

vrlo uspješno 1. i 2. slavonski odred, a u Srijemu 3. odred koji je još u nadležnosti GŠH. Okosnica borbe, kao i nastanka novih

pod nazivom »Braun«. To je bila najveća napadna operacija koju su do tada izveli neprijateljske snage protiv NOVH u Slavoniji.

Već u svibnju formirana je 21. slavonska brigada te 10. divizija, od 17. listopada 1943. poznata kao 28. slavonska divizija. Operativno područje ove divizije, do 13. rujna 1944. bila je Slavonija, Moslavina i Hrvatsko Zagorje, a jedno vrijeme i Banija. Onda se prebacila u Bosnu i zapadnu Srbiju, učestvovala je u oslobođenju Beograda. Potom ide u sastav 2. armije u istočnu Bosnu i nastupa južno od Save prema Zagrebu, u koji je prva ušla 8. svibnja 1945. godine, što se dugo u povijesti NOR-a negiralo.

Šesti korpus

(ranije nazivan 1. slavonski, odnosno 2. korpus NOVH) udarnim je proglašen 2. siječnja 1945. godine. Korpus je djelovao po Slavoniji, Podravini i Posavini. Na području Slavonije i Podravine od proljeća 1943. godine počinju se formirati posebna jedinice od pripadnika češke, slovačke, mađarske i njemačke narodnosti. Šesti je korpus nakon osnutka vezivao jake neprijateljske snage u Slavoniji, dok je Glavna operativna grupa VŠ vodila ogorčene borbe u petoj neprijateljskoj ofenzivi.

Konačno oslobođenje

U lipnju i srpnju 1944. godine povećan je priliv novih boraca, te je ubrzo formirana 40. divizija, zatim Podravski NOP odred, 4. brigada KNOJ-a i Virovitička brigada. U ljetu 1944. godine jedinice 6. korpusa osigurale su sakupljanje ljetine i dio žita prebacile preko Save u Baniju. Naredbom VŠ od 1. siječnja 1945. godine jedinice 6. korpusa stavljene su pod komandu Štaba 3. armije. Poslije oslobođenja Velike, borbi oko Vetova i borbi za oslobođenje Našica i Đurđenovca 15-16 travnja, Štab 6. korpusa je 21. travnja 1945. rasformiran – 12. i 40. divizija ulaze u sastav 3. armije JA i sudjeluju u konačnom oslobođenju Slavonije, Moslavine, Hrvatskog Zagorja i Slovenije.

B.M.

Sjednica Sekcije 6. udarnog korpusa

snimio: Z. Herceg

slavonskih brigada i divizija, bila je znana 1. slavonska (proleterska) brigada (formirana kod Pakracu, 11. listopada 1942.). Od jedinica 1. slavonskog, Moslavackog i Kalničkog odreda, u Voćinu je 29. prosinca 1942. osnovana 17. slavonska brigada. Do 30. prosinca bila je pod zapovjedništvom Štaba 3. OZ, zatim u sastavu 4. hrvatske divizije. Istog dana, 29. prosinca 1942. u selu Gornji Borki kod Daruvara, formirana je 16. hrvatska brigada, od 22. lipnja 1943. naziva se Omladinska brigada »Joža Vlahović«.

Od postojeće tri slavonske brigade, GŠH je naložio da se osnuje 1. slavonska divizija, poznata kao 12. slavonska divizija. U početku, sve do 9. svibnja 1943., zvala se 4. hrvatska divizija. Brojku 12 dobila je kasnije, kada je VŠ NOV i POJ utvrdio jedinstvenu numeraciju svih divizija NOVJ. Proglašena je udarnom 11. listopada 1943. godine. U sastavu divizije je 12. slavonska, 16. omladinska i 17. slavonska brigada, te 18. slavonska brigada. Bila je pod GŠH, a od 17. svibnja 1943. godine pod 1. slavonskim (2. hrvatskim) korpusom.

Neprijateljska ofenziva

U proljeće (20. ožujka do 16. travnja 1943.) počela je velika ofenziva njemačko-ustaško-domobranskih snaga, poznata

FAŠISTOIDNOST SE ŠIRI

Svijet u kojem živimo bilježi golema dostignuća u znanosti, tehnologiji, tehnički organizaciji, u upravljanju, u mišljenju, pa i razmišljanju. No, u isto vrijeme nema i tome primjerenih i mogućih promjena u društveno-ekonomskom i socio-političkim odnosima, kako u pojedinim društvenim zajednicama (državama), tako i u svjetskom društvu u cijelini.

Upravo u navedenom polju ljudskog življenja i djelovanja postoje takve suprotnosti i neuravnoveženosti kakvu povijest čovječanstva ne pozna. Evo nekoliko od njih:

1. Razlika između razvijenih i nerazvijenih zemalja, između bogatih i siromašnih se u razdoblju 1950. i 2008. godine više nego udvostručila. U 6,5 milijardi stanovnika na Zemlji oko 3,5 milijarde je pothranjeno, a 1,3 milijarde ima velikih poteškoća oko pribavljanja čiste pitke vode. Godišnje, blizu 400 tisuća djece, umire od gladi. Oko 60 posto stanovništva svijeta nema zdravstvenu zaštitu, a preko 40 posto je bez ijednog razreda osnovne škole.

2. U zemljama, u kojima živi samo 12 posto stanovnika ostvaruje se danas 80 posto BDP svijeta.

3. U naoružanje se ulaže oko 180 USD, a za pomoć nerazvijenima se izdvaja tek oko 0,90 USD per capita svjetskog stanovništva. Raspolaže se sa nuklearnim, kemijskim, biološkim i drugim naoružanjem, čijom bi se uporabom moglo u jednom svjetskom ratovanju u godini dana usmrtiti ili onesposobiti za život i do 50 milijardi ljudi.

4. Brojne visoke tehnologije, odnosno njihova uporaba ispušta otrovne sastojke koje ima za posljedicu opće zatopljenje i razleđivanje dijela ledenog pokrivača Zemlje. To vodi poremećaju ravnoteže kopna i mora i do nepredvidivih klimatskih promjena. Nekontrolirana sječa šuma na goleim prostranstvima na nekim kontinentima uništava gutače dušika i smanjuje kvalitetu i količinu kisika. Nuklearne tehnologije, bio-tehnologije i gen-tehnologije kriju u sebi opasnost od uništenja postaje životinske i biljne vrste, pa tako i čovjeka. Čovječanstvo se, dakle, našlo pred prijetnjom od homocida, zoocida, biocida iza čega stoji i klimatocid.

5. Na sve te opasnosti nadovezuje se danas neutraživa pohlepa za što većim profitom pod svaku cijenu, žongliranje vrijednosnicama i njihovim derivatima, te

igra na sreću. To, u globaliziranoj ekonomiji poprima obilježja Casino ekonomije isprepletene razno-raznim kriminalom što okupira ljudski um i želje političara, državnika i menadžera, posebice većinskih vlasnika velikih korporacija podložan je tim pojavama. U svezi s tim otvara se niz pitanja etičke i sociopsihološke, pravne i moralno-političke naravi.

Navedene pojave u mnogome koincidiraju s općom ekonomskom krizom u svijetu koja nije samo ekonomske već i sociološke i moralne prirode.

Svjetska konstelacija o kojoj je riječ rađa i biva praćena pojavom i razmnožavanjem raznih vjerskih, rasnih i drugih ekstremizama, fanatizama i terorizma pa i zloupotrebe antiterorizma, a da se nedovoljno istražuju uzroci tim pojavama.

Upravo iz takve opće situacije izviri i šire se fašistoidni elementi koji su popraćeni i s deformacijama i same demokracije.

Fašistoidne pojave, u suvremeno doba, očituju se najčešće u slijedećem:

1. U rušenju spomen obilježja antifašističke borbe i iskriviljavanju istine o vrijednosti i značenju antifašističke orientacije i borbe za daljnji razvitak evropskog i svjetskog društva uopće kao čovjeka dostojnog društva i njegove demokratizacije.

2. Pojava novog rasizma i ekstremnog nacionalizma kao i vjerskog i drugih fundamentalizama te širenje mržnje (ksenofobije) na osnovu nacionalne, vjerske, svjetonazorske, pa čak i stranačke orijentiranosti. Ono se očituje govorom, pisanjem, pjevanjem, isticanjem nacifašističkog znakovlja pa čak i nekih vođa toga zla do dodjele odlikovanja za njihovu borbenost na strani nacifašizma.

3. Ispisivanje nekih manjinskih naroda iz »Knjige državljana« te zabrana imigracija. A društvo još nije oslobođeno ni pojave krvavih etničkih sukoba.

4. Pokušaji asimilacije, manjina ili zadržavanje istih u neravnopravnom položaju.

5. Pojava irentističkih ponašanja.

6. Razni oblici deformacije demokracije u smislu sužavanja njena sadržaja pojavom partitokracije, klijentilizma, etiketiranja te odsustvo ili bitna ograničenost vladavine prava i drugo.

7. Fašistoidna svojstva nerijetko naže svoje vrelo i u jednostranosti, odnosno u dvovrijednosnoj orijentiranosti u promišljanju i razrješavanju problema to

jest gledanje na pojavnosti u crno-bijeloj tehnići.

No, ono što najviše zabrinjava jest to da se na navedene i njima slične antiljudske i antidemokratske pojavnosti neke političke stranke, državne institucije, udruge civilnog društva pa i međunarodne organizacije uopće ne reagiraju. Tako se već samom šutnjom otvaraju prostori za širenje fašistoidnosti. Nije prihvatljivo ni to što se ukazuje samo na zlodjela jednih a ne i drugih, da se ne uzimaju u obzir uvjeti i okolnosti pod kojima su počinjeni zločini kako na nacifašističkoj tako i na antifašističkoj strani. Zločin je zločin, ma tko ga i kada i kakvim okolnostima počinio i treba biti osuđen, ali ne bez uvažavanja uvjeta i bitnih okolnosti u kojima je počinjen. Nije naime svejedno da li je činjenje zločina sastavnicom političkih programa ili je proizvod odmazde i osvete u kritičnim situacijama.

Ravnodušnost prema nacifašistoidnim pojavama danas drastično podsjeća na vremena između dva svjetska rata kada su se pojavljivali fašistoidni elementi i umrežavali te prerastali u nacifašistički društveno-politički sustav svjetskih razmjera.

Premda udruge antifašista nisu političke stranke, to ne znači da ih ne zanima politika. Naprotiv, one treba da iz programa iole demokratskih stranaka preuzimaju ono što je najbolje, da i dalje u središtu njihova programa i aktivnosti bude čovjek i puna demokracija, da se udruge antifašista neprestano pomlađuju te programski i u djelovanju inoviraju u skladu sa zahtjevima vremena i energično suprotstavljaju svakom obliku fašistoidnosti i zalažu za ono što znači napredak u svim sferama ljudskog društva i odnosu među ljudima i ljudskim zajednicama u svakoj zemlji i svijetu u cijelini.

Samo jedan najširi masovni pokret zvao se on antifašistički ili jednostavno demokratski, mogao bi imati snage i vjerodostojnosti da uspješno djeluje protiv rata i terorizma, za otklanjanje bijede, nepravde i siromaštva u svijetu, kao i za otklanjanje opasnosti koje prijete samouništenjem ljudskog roda na ovoj Planeti. Samo mirno razrješavanje međusobnih problema, uz opće razoružanje, ne samo od nuklearnog nego i drugog oružja za masovno uništavanje ljudi i razaranje svega što je čovjek stvorio kroz milenije. To prepostavlja pregovaranje, uz međusobno poštivanje i pomaganje nerazvijenima i siromašnim od strane razvijenih i bogatih uključivo, dabome, i na planu njihova ospozobljavanja za vlastiti i opći samorazvoj.

(Autor je član Savjeta antifašista Hrvatske)

TRAJNO RIJEŠITI STATUS BORACA NOR-a

♦*Predsjednik dr. sc. Ivo Josipović primio izaslanstvo SABA RH*

Predsjednik Josipović s izaslanstvom SABA RH

Predsjednik Republike Hrvatske **Ivo Josipović** primio je 31. ožujka izaslanstvo Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske, koje ga je upoznalo sa svojim radom i programom aktivnosti za 2010. godinu, a posebno o pripremama vezanim uz obilježavanje Dana pobjede 9. svibnja, Dana antifašističke borbe 22. lipnja, kao i 65. obljetnice formiranja prve Narodne Vlade Hrvatske u Splitu.

U izaslanstvu su bili predsjednica SABA RH **dr. sc. Vesna Čulinović-Konstantinović**, potpredsjednici **Katica Sedmak** i **Josip Skupnjak**, član Izvršnog odbora SABA RH **Etore Poropat** i predstavnik SABA RH u Savjetu veterana predsjednika Republike, **Živko Juzbašić**.

Na sastanku se razgovaralo i o rješavanju statusa sudionika antifašističkih boraca u Drugom svjetskom ratu sukladno Ustavu i zakonima. Predsjednik Republike podržao je aktivnosti SABA RH i suglasio se o potrebi trajnog rješavanja statusa antifašističkih boraca u Drugom svjetskom ratu.

SAVJET ZA RATNE VETERANE

♦*Savjet će raspravljati i predlagati rješenja za sve probleme s kojima se veterani susreću*

Predsjednik Republike **dr. sc. Ivo Josipović** formirao je Savjet predsjednika Republike za ratne veterane, koji je nedavno održao i prvi radni sastanak.

Članovi Savjeta su ovaj put upoznali predsjednika Josipovića s nizom problema kojima se susreću branitelji. Posebno je bilo riječi o objavi Registra branitelja, što je zatražio velik broj branitelja, a što je bio i dio predizbornog programa predsjednika Republike.

Nakon rasprave u kojoj su članovi Savjeta iznijeli svoja stajališta o potrebi da se Registrar branitelja javno objavi, predsjednik Josipović je rekao kako će predložiti Vladi radni sastanak sa članovima svojeg Savjeta o mogućim načinima objave Registra branitelja.

Savjet za ratne veterane će se i dalje kontinuirano sastajati i raspravljati te predsjedniku Republike predlagati rješenja za sve probleme kojima se susreću branitelji.

Predsjednik Savjeta je stožerni brigadir **Ivan Obrovac**, članovi Savjeta su umirovljeni generali i visoki časnici: stožerni

Članovi savjeta upoznali su predsjednika Josipovića s problemima s kojima se susreću branitelji

general Petar Stipetić, general bojnik Živko Juzbašić, stožerni brigadir Petar Bajan, pukovnik Nikica Burić, pukovnik Vlado

Marić, bojnik Antonio Roca, bojnik Davor Jović i brigadir Predrag Matić, savjetnik predsjednika Republike za branitelje.

RAZGOVOR S MARIOM ŠIMUNKOVIĆEM, PREDSJEDNIKOM UDRUGE MLA-DIH ANTIFAŠISTA GRADA ZAGREBA, KOJA JE NEDAVNO SPRIJEČILA NEONACISTIČKI KONCERT I DIVLJANJE U KRIŽEVCIIMA

NO PASARAN

Kako ste doznali za neonacistički koncert u Križevcima?

- Za taj koncert već smo ranije doznali preko internetskih foruma, ali dan prije koncerta dobili smo anonimnu prijavu iz njihovih redova na našu e-mail adresu.

Nakon sprečavanja koncerta u priopćenju ste izjavili kako ste zadovoljni reakcijom javnosti, ali ne i reakcijom MUP-a?

- Nama bi najdraže bilo kada ne bi bilo potrebe za našim djelovanjem, odnosno kad neonacisti i slični lokalni fašisti ne bi postojali. Nažalost, situacija je daleko od idealne i to je pokazao ovaj koncert. Mi smo zadovoljni reakcijom javnosti i njenom osudom. Ono što smo od početka znali jest da na policiju ne možemo računati. To su nam više puta tijekom dana održavanja koncerta dokazali.

Kako to mislite?

- Prvo s priopćenjem kako neonacisti koncert nisu prijavili, a poslije sa smiješnim optužnicama i blagim kaznama. Smatramo da je epilog događaja sramotan. Većina neonacista je odmah puštena kućama, dok je samo nekoliko prekršajno prijavljenih zbog isticanja neonacističkih obilježja, vrijedanja policije i neprijavljanja javnog okupljanja. Očito je kako su policajci to napravili reda radi i kako ih zapravo nije briga za one koji ugrožavaju svoju okolinu.

Kakve bi kazne za neonaciste, po Vama, bile primjerene?

- Da se država imalo bori protiv fašizma, samo bi prekoplala njemačke zakone koji predviđaju dugogodišnje zatvorske kazne, a ne podijelila smiješne prekršajne prijave. Čak i bez ovih zakona, imali su dovoljno materijala i povoda da unutar postojećih hrvatskih zakona kazneno progone neonaciste.

Policija se brutalnije obračunala s prosvjednicima u Varšavskoj ulici nego s neonacistima. Očito je kako su za policiju mnogo opasniji oni koji štite svoj grad nego neonacisti koji ga ugrožavaju. Kako na njih nismo računali, tako nismo ni razočarani.

Priopćenje završavate s konstata-

cijom da »ovaj slučaj pokazuje kako se ne možemo oslanjati na policiju nego se ljudi sami moraju organizirati«.

Što bi to točno značilo?

- Samoorganizacija ljudi znači djelovanje u vlastitim sredinama protiv bilo kakvih pokušaja djelovanja fašista, a pod fašistima mislimo na poklonike ustaštva, nacizma i fašizma. Kada bi se ljudi sami organizirali protiv fašističkih ideja i djelovanja, a ne čekali da »institucije odrade svoj posao«, zadali bi najveći udarac djelovanju tih nasilnih jadnika. Ono što fašistima daje snagu i zadovoljstvo je sijanje straha i terora. Nitko neće spriječiti fašiste da propagiraju mržnju i nasilje ako sami ne

kažemo kako nam je toga dosta.

Upravo to je pokazala policija i vlast. Da nije bilo javnog pritiska, koncert bi bio održan, a pitanje je što je 200-tinjak pijanih neonacista u stanju učiniti nakon koncerta. U nekim europskim zemljama često izbijaju i fizički sukobi između neonacista i ljevičarskih antifašističkih skupina.

Mislite li da takva situacija može doći i kod nas?

- U većini zemalja Europske unije postoje dosta jake fašističke skupine koje vrše fizičko nasilje nad svima koji su drukčije boje kože, vjere ili nacionalnosti. Odgovor na njihovo djelovanje je jednakoj jaka antifašistička scena. Primjerice, u Dresdenu, gdje se nedavno trebao održati neonacistički marš, došlo je do fizičkog sukoba između antifašista i neonacista zbog pokušaja proba blokade prometnica kojima su neonacisti pokušali marširati. Ta situacija je svuda moguća, pa tako i kod nas.

Koliko fašizma vidite u današnjoj Hrvatskoj?

- Pogledajte samo koliko je govora mržnje u javnom prostoru, usmjereno protiv Srba, Židova, i drugih osoba koje odudaraju od »savršenih arijevaca«. Grafite više ni ne primjećujemo, a oglušili smo i na govor mržnje na koncertima, stadionima i politici. Osim »Hrvatskih nacionalista« nemamo, na sreću, niti jednu drugu fašističku organizaciju.

♦Fašisti nisu šala, a policija im gleda kroz prste

Ono malo pravaških stranaka su užasno jadne i bezopasne, no neke participiraju u vlasti, što može predstavljati opasnost. Iako su fašisti jadni i neorganizirani, ne treba ih ignorirati. Dopustimo li njihovo jačanje, dogodit će nam se ono što se događa u Rusiji i Češkoj - da neonacisti provode bezumno nasilje koje nerijetko završava smrtnim slučajevima.

Kad je Vaša udruga osnovana?

- Naša udruga je osnovana 2001., ali nakon nekog vremena nije aktivno djelovala sve do 2007., kada smo je ponovno pokrenuli.

Koliko vas ima u udruzi?

- Sa podacima o broju članova ne izlazimo u javnost.

Koja je prosječna dob članova? Jesu li srednjoškolci, studenti, radnici...? Čime se inače bave u životu?

- Prosječna dob je oko 20 godina, a najstariji član ima 27. Većinom smo srednjoškolci i studenti, a imamo i nekoliko radnika. U slobodno vrijeme članovi se bave sportom, glazbom, navijanjem i sličnim aktivnostima, a većina je aktivna u svim društvenim događajima, od radničkih i seljačkih prosvjeda do studentskih blokada.

Naravno da imamo pametnijeg posla od bavljenja isfrustriranim jadnicima koji že obnoviti NDH ili Treći Reich, ali ne smijemo njihovo djelovanje shvatiti kao šalu, jer su svojim bezumnim nasiljem već dosta puta pokazali da predstavljaju potencijalnu opasnost za društvo.

Budući da ste svi u udruzi mladi, a nakon 1990. hrvatski udžbenici povijesti nisu skloni partizanima i antifašistima, kako ste uspjeli izgraditi antifašistička uvjerenja?

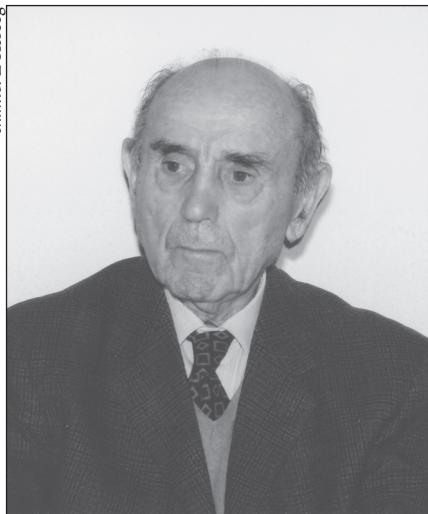
- Mi smo imali tu sreću da smo odgajani u tolerantnom duhu, neopterećeni mržnjom prema onima koji su drukčiji ili misle drukčije. Unatoč nesklonosti autora udžbenika prema antifašističkom pokretu tijekom Drugog svjetskog rata, zbog stalnih pokušaja rehabilitacije mračnih ideja poraženih u Drugom svjetskom ratu, izgradili smo svoja antifašistička uvjerenja protiveći se tim idejama.

(Slobodna Dalmacija)

GLEDAJ DA SE ŽIV VRATIŠ NAZAJ!

♦To mi je poručio otac kada sam 1941. godine odlazio u partizane – prisjeća se partizanski borac JOŽA HORVAT, poznati hrvatski književnik

snimio: Z. Herceg

Joža Horvat – partizan i književnik

Romanopisac, pripovjedač, autor drama i filmskih scenarija, putopisac, novinar, publicist i svjetski moreplovac, te partizanski borac i komesar **Joža Horvat** 10. ožujka je skromno, u krugu obitelji proslavio svoj 95. rođendan. Živi u Zagrebu, povremeno sa suprugom Renatom boravi u Podstrenama u Gorskom kotaru, a sa zadovoljstvom pohodi rodnu Kotoribu i zavičajno Međimurje. U poznim godinama aktivno djeluje kao član Savjeta antifašista Hrvatske. Iako narušena zdravlja, često ga viđamo i slušamo njegova kazivanja na komemorativnim skupovima i svečanostima u povodu obilježavanja obljetnica ratnih jedinica Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske.

Kraj rata

Jednu od uspomena s kraja rata, vezanu za obitelj i oca ispričao je u jednom tijeku. Horvatovi braća i sestre preživjeli su rat.

- Nastupio je mir, djeca su se vraćala kući, a mene nije bilo, došao sam zadnji. Otac je bio izvan sebe, čekao me danima pred kućom. Kad sam stigao, stajao je vani, ja sam skočio iz automobila, htio sam ga zagrliti, a on me odbio od sebe i rekao: »Prvi si otišao, misliš da se zadnji može vratiti?«. Hladan je bio i kad sam odlazio. Rekao mi je: »Gledaj da se živ vratiš nazaj!« Nit me zagrlio, nit me poljubio, a znam da me rad imao...

Joža Horvat je kraj Drugog svjetskog rata

dočekao u Splitu, koji je već bio oslobođen, u redakciji tjednika *Naprijed*.

- Imao sam jedan neobičan doživljaj. U Splitu u bolnici na Firulama ležao je jedan partizan, Zagorec, teško ranjen, kraj mu je bio blizu. On je nekako doznao da sam ja u Splitu, bio sam njegov ratni komesar, ali smo se rastali jer su me povukli u novinare, a on je ostao u jedinici i u posljednjim je borbama izršetan. I dobio sam poziv da me jedan ranjenik želi vidjeti, no nisam ga se mogao sjetiti. U bolnici me dočekala sestra, rekao sam joj: »Morate mi pokazati koji je on, da ne kažem drugome: Joža Požgaj, jesu to ti?«. Bolnica je bila puna ranjenika...

Pozdravio sam ga, a on mi odvratio tužnim smiješkom: »Si došell?«. »Došel sam«, odgovorio sam, kajkavski smo pričali. Tješio sam ga i govorio mu da će ozdraviti. Drugo jutro sjetio sam se, bio je puškomitraljezac, ali kad sam ujutro otišao u bolnicu da mu kažem da znam tko je, dočekala me sestra i rekla da je umro nočas. Tako je tužno završio moj susret na kraju puta s mojim Zagorcem. To je jedan kraj po kojem ja pamtim završetak rata, prisjetio se Joža Horvat, koji nije bio prisutan pri ulasku 10. korpusa zagrebačkog u Zagreb svibnja 1945. godine. Naime, naredbom Glavnog štaba Hrvatske 1944. godine povučen je iz operativne jedinice. Po njegovim riječima, povučen je »jer je bilo teže naći novinara nego borca!«

Borba za pravdu

Kako aktualnu društveno-političku zbijlu komentira Joža Horvat? Na središnjoj svečanosti Dana oslobođenja Međimurja, onomad u Čakovcu, među inim je istaknuo:

- Ponosim se time što sam kao komesar Kalničkog partizanskog odreda sudjelova u formiranju Međimurske čete, koja je bila nositelj borbe za pravdu na ovom prostoru. Godine su prošle, malo nas je ostalo živih, ali trajno ostaju žive ideje za koje smo bili spremni život položiti. Dok bude svijeta, bit će borbe za pravdu, za veći komad kruha, za slobodu. Danas gledamo piromane, koji potpiruju vatre novih sukoba, ali dok ima piromana, bit će i vatrogasaca. »Oni« nama ruše spomenike, lažu i laju, ali im to neće pomoći, naša djeca i unuci znat će nastaviti djelo koje smo započeli.

Bogat je literarni opus Jože Horvata. Objavljivati je počeo prije rata (roman *Sedmi be*), da bi u poraću vlastita ratna iskustva ubolio u pripovijetkama i criticama (*Za pobjedu*, *Zapis*) te u romanu *Mačak pod šljemom* u kojem, opisujući život partizana iz Hrvatskog zagorja, pokazuje smisao za realistični detalj i humoristički aspekt događaja (roman je doživio filmsku i televizijsku adaptaciju). Autor je scenarija za zabranjeni film *Ciguli miguli* u kojem satirički govori o komunističkoj birokraciji i koji će 1989. godine objaviti kao roman. U romanu *Ni san ni java* bavi se temama iz lovačkog života. U kazalištu su mu uprizorene komedija *Prst pred nosom* i drama *Rasprodaja savjesti*, a osobitu je pozornost izazvao »pomorskim ciklusom« u velikoj mjeri nadahnutim vlastitim pomorskim pothvatima (putopisni dnevnik *Besa*, romani *Operacija stonoga i Waitapu* te autobiografski zapis *Molitva prije plovidbe*).

S svojom posadom – suprugom Renatom, sinovima Markom i Vladimirom, oplovio je svijet. Na svom drugom putu oko svijeta njihova je plovidba zaustavljena na vijest o nesreći i smrti sina Miće. Godine 1974. je još jednom oplovio Atlantik. Nakon tragične smrti drugog sina, Marka, u vodama Venezuele, u svibnju 1975. godine put oko svijeta naprasno je i zauvijek prekinut.

Nagrade i priznanja

Godine 1977. objavljuje knjige *Dupin Dirk i Lijena kobila*, a knjigom za mladež *Svjetionik* (2000.) nakon stvarnih i književnih plovidbi svjetskim morima i oceanima pisac se vraća u naš Jadran, u svoje pomorsko i literarno ishodište. Godine 2005. završio je autobiografsku knjigu *Svjedok prolaznosti*.

Za svoje književno stvaralaštvo Joža Horvat je dobio brojne ugledne nagrade i priznanja, te je odlikovan od strane predsjednika SFRJ **Josipa Broza Tita** i predsjednika Republike Hrvatske **Stjepana Mesića**. Pomorac i književnik Joža Horvat počasni je član Bokeljske mornarice, splitskog jedriličarskog društva Špinut, te Udruge pomorskih kapetana. Knjige su mu prevedene na bugarski, češki, esperanto, kineski, letonski, mađarski, poljski, ruski, slovački i slovenski jezik.

B. M.

U ZAGRLJAJU »BIJELE SMRTI«

•Ovogodišnji je Memorijal mira – 26 smrznutih partizana svojim porukama doprinio očuvanju međusobnog povjerenja stanovništva Gorskih kotara

Vrlo loši vremenski uvjeti – snažna kiša susnježica i studen – omeli su program trodnevnih svečanosti Memorijala mira – 26 smrznutih partizana u Mrkoplju, na Matić poljani, u Begovom Razdolju i na Zagmajni. Snijeg i vjetar nisu omeli mlađog Mrkopaljca **Jakova Faka** koji je u olimpijskoj sprint utrci na 10 kilometara (biatlonu) u Vancouveru sjajnim nastupom osvojio broncu. A tek kakav je kijamet pratio tijekom marša Drugu brigadu **13. primorsko-goranske divizije NOV Hrvatske** prije 66 godina...

Po snježnoj vijavici – noću 19/20. veljače 1944. godine, na trasi od Tuževića do Mrkoplja preko Matić poljane, iznemogli i smrzi zauvijek su ostali borci (njih dvadesetšestorica) pokošeni »bijelom smrću«. Velik broj partizana umro je od posljedica hladnoće i smrzavanja u stacionarima, a mnoge od njih su posljedice tog stravičnog kijameta i proživljenog pakla pratile čitav život.

Poruke mira

Tim su povodom na mrkopaljskom groblju predstavnici brojnih delegacija pod spomenik žrtvama borbe protiv fašizma, odnosno poginulima u Domovinskom ratu, odali počast svima koji su dali život za slobodu i mir. Čast da polože prvi vijenac uz spomenik palim i umrlim antifašističkim borcima pripala je **Slavku Plešeu i Josipu Frankiću**, prezivjelima s marša preko Matić poljane te **dr. Marku Pavkoviću**, potpredsjedniku Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske.

Porukama mira i željama da se tragični događaji naše prošlosti nikada više ne ponove, na svečanoj akademiji u Domu kulture Mrkopalj, govorili su načelnik Mrkoplja **Ivica Padalić**, potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske **Mirko Mećava**, zamjenica župana Primorsko-goranske županije **Nada Turina - Đurić**, predsjednik SABA PGŽ **dr. Marko Pavković** i sudionik marša – partizanski borac **Slavko Pleše**. Delegaciju antifašističkih boraca i antifašista Istarske županije na svečanoj akademiji predvodio je predsjednik **Tomislav Ravnica** a u delegaciji SABA RH bili su **Mirko**

Kameni spomenici na Matić poljani svjedoče o smrti 26-orice partizana

Mećava, potpredsjednik te **Vinko Šunjara** i **Vedran Žuvela**, članovi Predsjedništva. Skupu su prisustvovali **Vladimir Sabo**, **Josip Frankić** i **Slavko Pleše** (od petorice danas živih sudionika tog kobnog marša), **Damir Bernadić**, saborski zastupnik te predstavnici Društva »Goranin«, Udruge branitelja Domovinskog rata, Udruge drahovljaca ZNG i lokalnih tijela vlasti.

Ovogodišnji Memorijal mira – 26 smrznutih partizana je svojim porukama doprinio očuvanju zajedništva i suživota u ovom dijelu Hrvatske. Prije 66 godina, ovdje, na Matić poljani odvijala se drama, gasili su se ljudski životi, a da nije ispaljen ni jedan metak! »Bijela smrt« je kosila izmorene i gladne borce **2. brigade 13. primorsko-goranske udarne divizije NOV Hrvatske**.

Noć strave i užasa

Iako je, nažalost, ostalo samo petorica sudionika marša preko Matić poljane te veljače 1944. godine, sjećanja na taj događaj sigurno neće pasti u zaborav. I to ne samo zbog spomenika koji nas na to podsjeća, već zbog zasluga koje taj čin hrabrosti i predanosti, kao i cijeli niz drugih primjera, ima za današnji položaj Republike Hrvatske u europskim okvirima.

Marš je počeo 19. veljače 1944. godine u ranim jutarnjim satima iz Škalića preko Drežnice, Jasenka, Matić poljane u Mrkoplj, ukupne dužine oko 52 kilometra. Brigada se trebala odmoriti u selu Radojčići. Međutim, na ovom više puta popaljenom području nije bilo uvjeta za odmor. Štab brigade odlučio je da se marš nastavi. Bilo je oko 17 sati kad u ovo doba godine pada noć, a studen sve više

steže. Kad je brigada već duboko zašla u šumu, nazad se više nije moglo, a naprijed veoma teško.

U pripremi za ovaj marš, poduzete su sve moguće mјere: prethodnice za pravljenje prtine u snijegu, sanitetske ekipе za intervencije tijekom marša, smjena jedinica, rasterećenje boraca. Tijekom marša najprije je počela lipsati stoka: konji i mule. Ta tovarna grla morala su biti rastvorena. Teret su najprije preuzezeli borci, a zatim je teško naoružanje pohranjeno kako bi se borcima olakšalo i omogućilo daljnje kretanje. Temperatura je pala na 30 stupnjeva ispod ništice. Borce je zahvatila »halucinacija«. U toj noći strave i užasa, u borbi protiv studeni i planine, brigada je desetkovana, kako smo već rekli – bez ispaljenog metka. Procijenjeno je da je ukupno bilo 26 smrznutih boraca, a manje ili više promrzlih s trajnim posljedicama oko 150 partizana. U marševskoj koloni brigade bilo je i 17 partizanki. Zanimljivo je da nijedna od njih nije ostala na maršu, nije se smrza.

B. M.

»Titova odluka da se bori protiv nacista prekretnica je u povijesti drugog svjetskog rata«.

- Franklin D. Roosevelt
predsjednik SAD, 1944.

Ove godine Dan mladosti održat će se 22. svibnja, u subotu u Kumrovcu, povodom tridesete obljetnice od smrti najpoznatijeg sina Hrvatskog zagorja, Josipa Broza Tita.

Uz kulturno umjetnički program i prigodne govore u organizaciji Društva Josip Broz Tito i Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske, ove godine Udruga mladih antifašistkinja i antifašista Zagorja žele što više približiti antifašizam mlađima na drugačiji način te poklanjaju svima nama u večernjim satima koncert staro nove grupe »Zabranjeno pušenje«.

Udruga mladih antifašistkinja i antifašista – Zagorje, osnovana je prošle godine u rujnu i inicirana od strane mladih ljudi koji žele kroz udrugu aktivno djelovati u promicanju vrijednosti antifašizma. Ona je prije svega nepolitička organizacija mladih čiji je osnovni cilj suprotstavljanje svim oblicima fašizma, nacizma, antisemitizma, šovinizma, homofobije, rasne, vjerske, spolne, rodne i dobne diskriminacije, kao i svih oblika nasilja nad manjinskim skupinama!

Osim prijepodnevног kulturno-umjetničkog programa, ove godine su se mladi antifašisti Zagorja pobrinuli osmislići cjelodnevni program za sve mlađe posjetitelje diljem Lijepa naše, te iz prostora čitave bivše Jugoslavije.

Tako očekuju podmlatke antifašista iz BiH, Slovenije, Srbije i Crne Gore koji će u poslijepodnevnim satima moći obići »Staze Titovog djetinjstva«, sudjelovati u

Dan mladosti - na tradiciji Štafete

U jednom sačuvanom dokumentu o organiziranju prve Titove štafete, između ostalog piše:

»Rođena u slobodi, Titova štafeta, putovala je širom zemlje 12 godina, okupljala sve veći broj mladih, postajala šira, obogaćivala se novim sadržajima, onda je Tito izrazio želju da 25. maj bude Dan mladosti, praznik mladih, smotra mlađe generacije, njenog fizičkog i duhovnog razvijanja. Tako je manifestacija dobila novo ime - Dan mladosti, a Titova štafeta je nazvana Štafetom mladosti«.

akcionizmu u kojem će posebnu važnost dati devastiranim i propalim kumrovečkim objektima koji su do raspada zajedničke nam države igrali važnu političku i društvenu ulogu, a sada zjape prazni zbog stigme Titovog imena, izloženi zubu vremena i propaganđu.

Obilježavanjem ove velike obljetnice kroz ovogodišnji »Dan mladosti« apelirat će zajedničkim snagama u spoju iskustva i mlađosti na odgovorne u vlasti za potporu revitalizacije tih važnih objekata.

U kampu će svi zainteresirani moći prenoći i ugodno se podružiti, razmjeniti iskustva s mlađima iz raznih krajeva, te se zajedno podsetiti na vrijednosti koje zastupa antifašizam, a za koje su se borili naši preci. Svojim zajedničkim djelovanjem žele promicati upravo te vrijednosti i ne dopustiti da antifašističke težnje za koje su mnogi dali svoje živote ikada padnu u zaborav! **Sloboda, jednakost i mir** koje danas uživamo ostvarene su upravo časnom, odvažnom i hrabrom borbom najvećih heroja kroz Narodnooslobodilačku borbu na našim prostorima tijekom Drugog svjetskog rata!

U spomen na tridesetu obljetnicu od smrti Josipa Broza Tita, ali i u spomen na sve slavne zagorske narodne heroje Izidora Štroka, Marka Belinića, Ivu Gluhaka, Pavla Gregorića, Ivana Krkača, Rudolfa Kroflića, Janka Lisaka, Marka Mrkocija, Slavka Mrkocija, Petra Cara i Josipa Jutriš-Janka i ostale hrabre borce svoga kraja, želja im je da zajedničkim snagama dostojanstveno

Štafeta

Kada se moje srce probudi,
U maju ruža procvjeta,

Nek' ga ponese milion ljudi,
Nek' moje srce bude štafeta.

Milion srca zemljom kad krene,
Neka k'o toplo jato hita,

U tome jatu i dio mene
Neka sad krene do druga Tita.

Srce moje i srce tvoje
U toj štafeti nek' se spoje.
Milion srca kad se spoji,
Stoje to veliko, ljudi moji.

Ansambl »Mostarske kiše«

»Naša povijest koja je, u stvari, povijest neprekidnih napada na nas, povijest vjekovne tlake nad našim čovjekom, morala je jednom rodit i rodila je čovjeka koji je, okupivši oko sebe naše snage napretka, promijenio njen lik i hod. To je naš Tit«.

Skender Kulenović, književnik i akademik

kroz »Dan mladosti« pokažu da sjećanje na ime druga Tita još uvijek živi u srcima stanovnika ovih prostora.

Cjelodnevno druženje završava koncertom sarajevske grupe »Zabranjeno pušenje« i nadamo se da će zabava potrajati dugo u noć.

Važno je jednako cijeniti drugog kao i sebe, a oni koji nisu u stanju postići tu ravnotežu su velika opasnost za zajednicu, i zato je spoznati Istинu bitno da se Zlo ne ponovi.

Većina hrvatskog naroda na početku Drugog svjetskog rata odlučila se za antifašizam kao jedinu alternativu Zlu koje je nastupilo pod plaštom fašizma i nacizma te njihove hrvatske inačice, ustaštva, koju i danas, nažalost često čujemo i kojom se i danas mnogi diče i prodi nekažnjeno.

Naša je moralna obaveza čuvati antifašističke tekovine i humanističke ideje i zato i ja svake godine idem u Kumrovec, a tako ču učiti i svoju djecu jer je i moj djed bio partizan i s ponosom to ističem.

Morana Ivančević

U Kumrovcu se za Dan mladosti - radosti svake godine okuplja sve više mladih. S jednog od ranijih susreta - mladih antifašisti ispred Titove rodne kuće

Deklaracija, privilegije i kontejneri

Nakon punih pet godina od izglasavanja Deklaracije o antifašizmu u Hrvatskom saboru, konačno se počelo ozbiljno rješavati status boraca NOR-a. Naime, otvorena je rasprava o povlaštenim mirovinama pa pojedini državni činovnici, zatim vladajući i neki oporbeni političari i pojedini udrugaši, upiru prstom i na partizane. Već i iz Vlade stižu službeni papiri po kojima će mirovine boraca NOR-a trebati skresati zajedno s ostatim povlaštenim mirovinama. Sada borci NOR-a polako dolaze u situaciju da gotovo zamole Sabor da poništi Deklaraciju o antifašizmu, jer se boje kud će i što će ako se, nakon jubilarnih pet godina, ona počne striktnije provoditi i »štitići« antifašiste na način kako je to najavljenno. No, dogovorena je Svečana akademija u povodu 65. obljetnice pobjede nad fašizmom, tako da će mnogi borci tu večer biti »akademici«, ali poslije možda će im netko po spisku - smanjiti mirovine.

A da su borci NOR-a povlašteni, s užasno visokim primanjima, pokazuju i činjenica da imaju prosječnu mirovinu od čak 2.689 privilegiranih kuna. Još, kao dodatak, uz to mogu slobodno pretraživati i kontejnere. Ako ih netko bude u tome sprječavao neka se pozovu na Deklaraciju. Dotle neki predstavnici hrvatskih branitelja govore kako jedva spajaju kraj s krajem jer im je prosječna mirovina svega 5.637 kuna. Dakle, samo je preko dva puta veća od mirovine boraca NOR-a, koji, inače, nemaju ništa protiv branitelja.

Navest ćemo ipak jednu od karakterističnih izjava na tu temu. Predsjednik Udruge zagrebačkih branitelja Vukovara Damir Jašarević je kazao da je on »za objavu registra hrvatskih branitelja, ali pod uvjetom da se objave i registri ostalih korisnika mirovina poput boraca NOB-a, bivše JNA ili bivših dužnosnika SFRJ i Saveza komunista, čiji je iznos za mirovine godišnje veći nego iznos za mirovine hrvatskih branitelja«.

Treba napomenuti da je Jašarević na čelu udruge koja je uspostavila prijateljsku suradnju sa Savezom antifašističkih boraca i antifašista. Srećom da je tako, jer što bi tek izjavio

da nije prijatelj i kako bi izgledalo da je »neprijateljski« reagirao.

Nije na odmet spomenuti još samo mali podatak, u prilog našem prijatelju Jašareviću. Članovi bivšeg Izvršnog vijeća Sabora i Saveznog izvršnog vijeća imaju prosječnu mirovinu od 2.725 kuna. A zastupnici u Hrvatskom saboru i članovi Vlade 9.321 kuna. Pa to stvarno nije ni četiri puta više, rekao bi Vladimir »Ilič« Šeks.

Inače, pod naslovom »Sveti osvetniku ništa nije sveto« u Slobodnoj nam Dalmaciji objavljeno je pismo čitatelja u kojem je do izražaja došla neuobičajena Šeksualna ugroženost našeg Vladimira. Naime, Šeks je u tom listu reagirao na prilog o statusu boraca NOR-a kojeg je napisao Zdenko Sveti. Šeks je naslovio odgovor »Zdenku Sveti«, a ne Svetu, tek toliko da njegovo reagiranje izgleda svetije i bliže Svetosti. Inače u povijesti Šeksologije, upravo u tom napisu pod naslovom »Čija je zadnja«, ostat će zabilježena ova Šeksova rečenica: »To potvrđuje i činjenica da je Hrvatski sabor u povodu 60. obljetnice pobjede nad antifašizmom u Hrvatskoj i u Europi (2005) donio Deklaraciju...«.

E sad, ja nisam zločest, ali pitam je li u pitanju »tipfeler« (što je vjerojatno) ili je Lenjinov imenjak stvarno napisao da je to bila »pobjeda nad antifašizmom«. Koliko god sam pratio, ali nisam primijetio ispravak u narednim brojevima lista ni u ime Vlade niti u prezime Šeks.

No, kao što neki koji su nekad govorili sport, sada kažu samo šport, moguće je i da se Vlado nije zvao Šeks, nego možda Šex. S tim x-om zvuči internacionalnije, da ne kažem medunarodnije. Pa onda može namjerno pogriješiti i kad je riječ o OSVETI.

A u Šeksovom Saboru je od nedavno pravi pravcati sumrak. Naime, umjesto zastupnika Krešimira Gulića, načelnika općine Bistra, u saborske klupe sjela je nova zastupnica Đurđica Sumrak s kojom je premijerka prošlog kolovoza ljetovala na Braču.

Tako će ljudi početi pratiti tko će s kim na ljetno zimovanje ili obrnuto, ne bi li dokučili nešto o budućim kadrovske promjenama. U ovom slučaju sve je bilo bistro - more i općina Bistra, ali tko zna do kolike muteži to može dovesti.

Inače u Slovačkoj se u škole uvodi sviranje himne na početku nastave. Ima prijedloga da se to uvede i kod nas. I neki vladajući, pa i opozicijski političari, ne vide ništa loše u tome da i naši đaci u školske klupe sjedaju svaki dan uz »Lijepu našu«.

Uostalom zašto ne. Čak, dapace, umjesto školskog zvona, možda bi baš trebalo ubaciti melodiju himne. I kad nastavni satovi počinju i kad završavaju, ali i odmori. I u svakom trenutku učenici moraju stati i zastati, staviti ruku na grudi i u stavu »Pozor« pjevati. Tko ne pjeva jedan, a tko pjeva zlo ne misli.

Nedavno je srpskom listu »Alo« intervju dala Višnja Pavelić kći ustaškog poglavnika Ante Pavelića i, uz ostalo, rekla: »Draža je tražio da se njegovoj vojsci omogući povlačenje preko hrvatskog teritorija i moj otac mu je izašao u susret. Osim toga, 1944. godine mu je dao lijek protiv tifusa, koji je u to vrijeme bio teška bolest od koje se umiralo. Ispala je upravo dirljiva priča koliko su to bili, inače poznati, bratski i humani četničko-ustaški odnosi. Iako nije jasno je li ona govorila o lijeku ili o tifusu od kojeg se umiralo. Višnja je, uz to dodala kako njen »otac nije mnogo pričao o Jasenovcu« ali da »postoje dokumenti Crvenog križa koji je obilazio logor i da oni »svjedoče kako se tamo humano postupalo«. Kad se to pročita naprosto čovjek doživi humanizam i renesansu. Kao da se sad čuje kako četnici pjevaju »Sprem'te se, sprem'te«, a ustaše odgovaraju »Spremni!« Bili su, dakle, komplementarne duše pune ljudskosti. Vjerojatno zato što su im žrtve bili samo ljudi, i to humani ljudi. Zato su oni »humano« postupali.

Nedavno je izabran Savjet Spomen-područja Jasenovac. »Savjetnik« je postao i Ivo Banac. Ali je prije toga, morao postati kulturniji. I postao je. Jer ga je imenovalo Ministarstvo kulture za svog predstavnika u Savjetu. Kandidirao se i na mjesto predsjednika Savjeta. Dakle htio je biti prvak u Savjetu. Na kraju je prvak ipak Sedmak, jer je nakon ponovljenog glasovanja za predsjednicu izabrana Katica Sedmak. A Banac će na sljedeće biranje tko zna gdje i tko zna kad. Možda čeka da ga po SAVJETUje Čičak.

URUČENE GORANOVE NAGRADE

•Održano 47. »Goranovo proljeće« - praznik poezije posvećen istaknutom hrvatskom pjesniku i antifašističkom borcu Ivanu Goranu Kovačiću

Ovogodišnji dobitnik »Goranova vijenca« za ukupan opus i doprinos pjesničkoj umjetnosti je **Petar Gudelj**, pjesnik iz Imotskog, a nagrada »Goran« za mlade pjesnike pripala je **Ireni Delonga** iz Sinja za rukopis »Riječi kupuju zločine koje ćeš počinuti«.

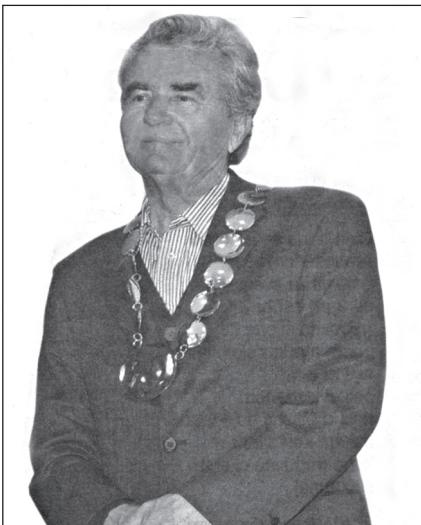
U prisutnosti predsjednika Republike **dr. sc. Ive Josipovića** i brojnih ljubitelja pjesničke riječi, nagrade su im tradicionalno uručene 21. ožujka u Lukovdolu na otvorenju 47. najveće i najdugotrajnije pjesničke manifestacije u Hrvatskoj - »Goranovu proljeću« posvećenom istakнутom pjesniku i antifašističkom borcu Ivanu Goranu Kovačiću, autoru potresne poeme »Jama«, kojeg su u petoj neprijateljskoj ofenzivi ubili četnici.

Povjerenstvo koje je odlučivalo o »Goranovu vijencu« (**Branimir Bošnjak, Slaven Jurić, Miroslav Kirin, Milorad Stojić i Tvrto Vuković**) obrazložilo je da je poezija Petra Gudelja jedna od osobitijih i osobnijih pojava u suvremenom hrvatskom pjesništvu, počevši od njegove prve zbirke »Ruke, suze i čempres« iz 1956. godine do posljednje »Zmija mlađoženja« iz 2007., a njegove pjesme uvrštene u više antologija poezije i pjesama u prozi.

Nagrada »Goranov vijenac« sastoji se od rada akademskog kipara **Vojina Bakića**, diplome i novčanog iznosa. Ta se nagrada dodjeljuje od 1971. godine, a do sada su je dobijali vodeći hrvatski pjesnici.

Veliki pjesnik Goran

Nagrada »Goranov vijenac« značajna je za svakog onog koji piše poeziju. Ova nagrada važna je i zato jer nosi ime Ivana Gorana Kovačića. On je veliki pjesnik i pisac koji je odjekivao kroz cijelu polovicu 20. stoljeća. Naravno da su svi bili zadivljeni njegovom književnom pojmom, uključujući i mene. Sličnost između njegova i moga pjesništva vidim u izvornosti, predanosti zemlji i govoru same zemlje, kaže **Petar Gudelj**.

Petar Gudelj

Irena Delonga

Tradicionalno se laureatima uručuje u Goranovu rodnom Lukovdolu prvog dana proljeća. Tom se manifestacijom istodobno obilježava Svjetski dan poezije, ali i Goranov rođendan.

Ziri nagrade »Goran« (**Irena Matijašević, Miroslav Mićanić i Marko Pogačar**), koju je dodjeljuje od 1977. godine, odlučivao je o 69 rukopisa mlađih pjesnika.

Za laureata je proglašio **Irenu Delongu**, istakavši da je iz njene poezije očito da je pojedinac štivo, i da je to štivo uronjeno u život. Uz nagrađenu autoricu pohvaljeni su i rukopisi **Davora**

Ivanovca, Gorana Milakovića i Maje Ručević.

Dodijeljene su i nagrade za najbolje literalne radove učenika osnovnih i srednjih škola **Ane Hrvatin, Martine Gverović, Hrvoja Korbara, Eme Pintarić, Marine Dumbović i Ane Perović**.

U sklopu svečanosti u Lukovdolu sudionici ove uspjele manifestacije, među kojima su kao gosti bili i pjesnici iz susjednih zemalja, položili su vijenac na grob Ivanu Goranu Kovačiću, ispred ploče na kojoj je isписан poznati Goranov stih »Nikto da ne dođe do prijatelj drag«.

A. Zibar

Predsjednik Josipović s laureatima »Goranova proljeća«

BJELOVAR

Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Garešnice, koja pokriva i općine Berek, Hercegovac i Veliku Trnoviticu, uskoro počinje s obnovom oštećenih antifašističkih spomenika. Kako kaže dopredsjednik Udruge antifašista **Martin Majcan**, osnovana je radna skupina koja će obići sve oštećene i srušene spomenike, a ima ih oko 20. Sve će ovisiti o novcu i potporama države, županije, grada Garešnice i spomenutih općina, no Majcan drži kako će biti dobro ako u ovoj godini obnove barem tri oštećena spomenika.

B.J.

KAŠTELJA

Nepoznati počinitelji iscrtali su sprejem nacističko i ustaško znakovlje na spomenicima palim borcima NOB-e, dok su na partizanskom reljefu nacrtali muški spolni organ. Slovo U, NDH, križ, svastika, te znak Torcide osvanuli su na nekoliko mjesta, a spomen ploče Diegu Rokovu bacili su u kontejner. Policija još uvijek traga ia počiniteljima.

G.Z.

VODNJAN

Održana je izborna skupština Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Vodnjana, na kojoj je za predsjednika ponovno izabran **Anton Ferlin**. Prema usvojenom programu rada za ovu godinu, udruženje će nastojati privući što više novih članova, posebno mladih, a nastaviti će se i briga o bolesnim i nemoćnim članovima udruženja. Također, planira se daljnja suradnja s osnovnim školama, po mogućnosti organiziranje predavanja o istini o antifašističkoj borbi koja se, prema riječima Ferlina, posljednjih 15 godina pokušava izbrisati bez obzira na to što je Ustav Republike Hrvatske temeljen na antifašizmu.

Ne samo obilježavati i razmišljati o prošlosti, već se treba okrenuti budućnosti. Na važnost socijalne politike i očuvanja tekovina antifašizma upozoravali su i drugi govornici, a predloženo je i da se od Vlade RH zatraži da se sredstva iz proračuna decentraliziraju, odnosno »spuste« u gradove i županije te da se antifašistička borba uvrsti u udžbenike povijesti.

I.G.

KANFANAR

Predstavnici Udruge antifašističkih boraca i antifašista Rovinjske, Općine Kanfanar i mještani minutom šutnje ispred spomen-ploče **Marku Zelku** odali su počast ovom svećeniku koji je prije 66 godina obešen. O Zelku i njegovom doprinosu za vrijeme narodnooslobodilačkog pokreta u Istri govorio je **Drago Pulić**, predsjednik rovinjske udruge, koji je napomenuo da je Zelko pripadao plejadi narodnih svećenika i bio odlučan u tome da s pukom dijeli dobro i zlo.

Iako Talijan, bio je naklonjen istarskom narodu te je zajedno s ostalim istarskim svećenicima i narodnjacima odigrao neprocjenjivu ulogu u promicanju ideja biskupa Jurja Dobrile o očuvanju hrvatskog jezika. Većina je istarskih svećenika nakon pada Italije i njemačke okupacije Istre bila na strani antifašističkog pokreta, istaknuo je Pulić.

G.A.

Sjećanje na istaknutog svećenika i domoljuba

SAMOBOR

Članovi Udruge antifašističkih boraca i antifašista gradova Samobora i Svetе Nedelje održali su redovnu godišnju skupštinu, na čijem je početku posebno pozdravljeni 15-tak novih članova, među kojima su i pripadnici mlađe generacije. U izvještaju o radu posebno je istaknuta dobra suradnja s prijateljskim udrugama iz Slovenije, Zagreba i susjednih gradova, kao i zahvala gradskim vlastima Samobora i Svetе Nedelje za pomoć u radu udruge.

G.S.

POREČ

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Poreštine sa svoje je godišnje skupštine zatražilo jači angažman države u očuvanju vrednota antifašizma i vraćanje stečenih prava sudionicima NOB-e, kao i objektivna znanstvena istraživanja svih dogadaja tijekom Drugog svjetskog rata na tom području. Skupština su pozvali i na još intenzivniju suradnju s braniteljima, što je podržao i prisutni predsjednik porečkog ogranka Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata **Miro Šošić**, rekavši da su obje skupine obranile hrvatsku državu.

I.G.

X X X

Minutom šutnje i polaganjem vijenaca uz spomen-obilježje na mjestu pogibije **Bruna Valentija** predstavnici porečke Udruge antifašističkih boraca i antifašista, Zajednice Talijana i Grada odali su počast ovom mladom borcu talijanske nacionalnosti. Nijemci su ga mučki ubili na samom kraju rata, 12. veljače 1945. godine, na mjestu gdje danas prolazi stara cesta između Červara i Poreča.

- Danas je važan trenutak, dan kada se sjećamo mladića koji je žrtvovao vlastiti život za ovaj naš kraj. Dužnost nam je sjećati ga se i to čemo činiti dokle god budemo mogli, rekao je ovom prilikom **Graziano Musizza**, predsjednik porečke ZT-a

I.I.

Minutom šutnje i cvijeće za pogubljenog partizana

RIJEKA

Borcima Narodnooslobodilačkog rata moraju se odmah i bez odlaganja vratiti sva oduzeta prava, poručio je predsjednik Udruge antifašističkih boraca i antifašista podružnice Kantrida **Živko Pejović** na godišnjoj skupštini udruge.

Antifašističke borce NOR-a, invalide Drugog svjetskog rata, njihove obitelji i logoraše potrebno je izjednačiti u pravima s braniteljima Domovinskog rata. Zalažemo se da se odmah i bez odlaganja

primjeni duh i suština Deklaracije o antifašizmu, koja se ne provodi već pet godina. Bit ćemo uporni i nećemo odustati dok se svi naši zahtjevi ne ostvare, istaknuo je Pejović podnoseći izyeće o radu.

Pored velikog broja članova UABA Kantrida skupštini su prisustvovali predsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Primorsko-goranske županije dr. sc. Marko Pavković, predsjednik UABA grada Rijeke Dinko Tamarut, te predsjednica Društva »Josip Broz Tito« Biserka Perman.

N.L.

POŽEGA

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Požege uz prigodan program obilježila 8. ožujka međunarodni Dan žena. Čestitajući ženama njihov praznik predsjednica udruge Kata Holjevac, te predsjednica Sekcije Marija Radonić podsjetile su na dugu tradiciju obilježavanja osmoga ožujka u svijetu ali i Hrvatskoj.

Ženama je njihov dan čestitao i požeški gradonačelnik Zdravko Ronko koji im je ujedno darivao karanfile.

Najavljeni je i proslava 65. obljetnice Druge oblasne konferencije Antifašističke fronte žena za Slavoniju, Baranju i Bilogorou koja će biti organizirana početkom rujna ove godine u Požegi.

P.K.

ZADAR

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Zadarske županije obilježila je Dan žena. Članovi udruge organizirali su prigodan domjenak i sjetili se svih žena koje su dale doprinos društvu u Drugom svjetskom ratu, ali i u današnje vrijeme.

Ovaj praznik obilježavamo svake godine. Prisjećamo se svih žena, kako u svijetu, tako i iz naše zemlje. Govorimo o povijesti i zalaganju žena u Drugom svjetskom ratu - kazao je Nikola Dobre, predsjednik Udruge, te dodao kako su žene imale značajnu ulogu u obrani od fašizma i nacizma.

G.Z.

ROVINJ

Pred bistom narodnog heroja Pina Budicina, uz obljetnicu njegova stradavanja, održana je komemoracija. Na prilike koje su vladale u okupiranom Rovinju u veljači 1944. podsjetili su predsjednik i tajnik Udruge antifašističkih boraca i antifašista Rovinjske Drago Pulić i Anton Bišić.

Nakon kapitulacije Italije u kolovozu

1943. Budicin se uključio u organizaciju narodnooslobodilačkog pokreta. Ubrzo je postao simbol talijanskih antifašista i izabran je za vijećnika ZAVNOH-a, na čijem je drugom zasjedanju u Plaškom zagaran-tirana autonomija Talijanima na ovim prostorima. Njegovo uhićenje i strijeljanje 8. veljače bio je stoga velik udarac za NOP Rovinja i čitav Istre. S Budicinom su u uvali Valdibora strijeljani Ivan Sošić i Guerri-no Grassi II Bolognese. Budicin je ušao u legendu riječima: »Katkad vrijedi umrijeti da bi vrijedilo živjeti« i posljednjima, koje je izrekao svojim krvnicima: »Iz svake kapi moje krvi niknut će stotinu partizana.«

G.I.

Odavanje počasti narodnom heroju

REŽANCI

Polaganjem vijenaca na spomenik borcima stradalim u Drugom svjetskom ratu u Režancima članovi pulske i svetvinčentske udruge antifašističkih boraca i antifašista obilježili su 66. obljetnicu formiranja Prvog udarnog bataljuna operativnog štaba za Istru. Uz delegaciju Općine Svetvinčenat i mještane sela, komemoraciji su prisustvovali učenici OŠ Juršići, a kratku povijest formiranja bataljuna ispričao je Miho Rojnić, živi svjedok i sudionik tog događaja, koji se zbio u šumi Ograda u Režancima.

G.I.

MATULJI

Anton Macan ponovo je izabran za predsjednika, a Jozu Anić novi je tajnik matuljske podružnice UABA Liburnije, odlučeno je na njihovoj godišnjoj skupštini. Za razliku od dosadašnjeg ustrojstva, čelnštvo udruge imat će čak tri potpredsjednika, a na tu su funkciju izabrani Olivija Sušanj, Vinko Surina te Viljam Radetić.

Nismo stranka, nego borci i antifašisti, i kao takvi sudjelujemo u društvu, promovirajući antifašističke ideale koji su temelj demokracije i jedini pravi put k društvu koje će na najbolji način biti strukturirano po mjeri čovjeka. Želimo zadovoljiti težnje svih ljudi, bez obzira na njihovu vjeru, nacionalnost ili stranačku

pripadnost, rekao je Macan. Na godišnjoj skupštini UABA Matulji sudjelovali su i predstavnici antifašista iz Opatije, Lovrana, Mošćeničke Drage, Kastva, Pehlina te županijskog SABA, kao i članovi matuljskog UDVDR-a te matuljski načelnik Mario Ćiković. Antifašisti su pozvali mlađe ljude da se priključe organizaciji.

M.M.

KARLOVAC

Glavne aktivnosti karlovačke Udruge antifašističkih boraca i antifašista ove će godine biti u znaku obilježavanja 65. godišnje pobjede nad fašizmom i konačnom oslobođenju zemlje. Uz ostalo će organizirati okrugle stolove, predavanja i znanstvene skupove na temu sudjelovanja Hrvatske u NOB-i. Čelnici udruge najavljuju i osnivanje Društva »Josip Broz Tito«, kao i akcije na sanaciji antifašističke spomeničke baštine.

Ova će godina naše aktivnosti proteći i u utvrđivanju istine kako bismo mladima ostavili jasnu sliku o antifašističkoj borbi, kaže predsjednik udruge Mirko Miladinović.

N.N.

UČKA

Dok je u južnijim krajevima vrijedila parola »preko vode do slobode«, na području Istre i Kvarnera do slobode se stizalo preko - planine. Tog su se vremena prisjetili prvoborci NOB-e i čelnici lokalne i regionalne samouprave na obilježavanju 66. obljetnice osnivanja Prve istarske brigade »Vladimir Gortan« ispred nekadašnjeg odmarališta na Učki.

Bio je to veličanstven događaj koji je označio početak kraja antifašističke borbe i najavio pobjedu ugnjetavanog naroda Istre nad fašističkim agresorima, kazao je potpredsjednik Saveza antifašističkih boraca i antifašista Republike Hrvatske dr. sc. Marko Pavković.

N.L.

VODICE

Savez antifašističkih boraca i antifašista grada Vodica inicirao je pisanje povjesne monografije o zbivanjima u Vodicama u prvoj polovici 20. stoljeća. Kako bi točnost i vjerodostojnost do sada prikupljenih podataka bila što veća. Savez je pozvao svoje sugrađane, mještane Vodice da provjere popis, te da se jave udruzi antifašističkih boraca i antifašista ako imaju nove podatke ili primjedbe na napisano.

S.D.

OSIJEK

U povodu obilježavanja Međunarodnog dana žena, članice Udruge antifašističkih boraca i antifašista Osijek osvrnule su se na stoljetnu borbu žena za svoja prava. Kako je istaknula **Biserka Milošević**, društvo se trenutno nalazi u absurdnoj situaciji u kojoj se žene, koje su se prije sto godina borile za skraćenje radnog vremena, sada bore da sačuvaju svoja radna mjesta. U okviru konferencije o pravima žena nekada i danas govorile su i **Dušanka Stojanović**, te **Štefica Čučak** koja je posebno istaknula problem nepostojanja zakona u Hrvatskoj koji ženu štiti od neravnopravnosti na tržištu rada.

Petar Matić

Sa svečanosti u Osijeku

PAZIN

Današnji dan slavimo kao promociju borbe za prava žena. To je veliki dan, kad se slave politička i osobna postignuća žena, istaknula je **Rina Francetić** na svečanom obilježavanju Međunarodnog dana žena, u organizaciji pazinske Udruge antifašističkih boraca. Dodala je da su ovdašnje žene ravnopravnost stekle u narodnooslobodilačkoj borbi pa je ovom prilikom istaknula heroine **Olgu Ban**, **Štefaniju Ravnić**, **Ružu Petrović**, **Fošku Doblanović**, **Anu Guštin te Mariju i Linu**, kojima treba pribrojiti i mnoge druge žene koje su dale svoj doprinos antifašističkoj borbi, ali i borbi za prava žena.

G.I.

Svečanosti je prisustvovao velik broj žena

PORUKA RIJEČANKI

Društvo »Josip Broz Tito« iz Rijeke i ove je godine organiziralo za svoje članice susret u povodu Međunarodnog dana žena. Bila je to prilika za drugarsko druženje kao nekad, uz stotinjak prisutnih.

Skup je na početku uz prigodne riječi i čestitke pozdravila predsjednica društva **Biserka Perman**, nakon čega je prikazan partizanski (antifašistički) film »Djevojački most«. Na ozračenim licima pojавila se i po koja suza kao znak sjećanja na ravnopravno sudjelovanje naših žena u NOB-i, u kojoj je pod sigurnim vodstvom druga Tita izvojevana pobjeda nad fašističkom silom.

Prisjetile su se i riječi kojima je Tito hrabrio borce: »Ne bojte se, jer hrabri narod kao što smo mi tudinac i neprijatelj nikad ne može pokoriti«.

To se i ostvarilo i zato nikada i nikome nećemo dozvoliti da obezvrijedi našu slavnu prošlost - poručile su Riječanke.

Emilija Ivošević, Rijeka

Prijateljsko družene članica riječkog Društva »Josip Broz Tito«

ZABOK

Marija Krajnović nova je predsjednica Udruge antifašističkih boraca i antifašista Zaboka, a uz nju su u predsjedništvo udruge izabrani i **Gabrijel Rafaj**, **Drago Cvjetić**, **Branko Bivol**, **Krešimir Končevski**, **Božena Bivol** i **Boris-Roman Blažinić**. Jedno od glavnih pitanja na skupštini Udruge antifašističkih boraca i antifašista grada Zaboka bio je prostor za okupljanje članova. Pristali bi, kako su rekli, i dijeliti ga s nekim i platiti troškove. Razumijevanje i interes za njihove probleme pokazali su predstavnici grada predsjednik Gradskog vijeća **Zoran Krajačić** i **Željko Tomek**, pročelnik u gradskom Upravnom odjelu za komunalno gospodarstvo i javne potrebe. Predstavnici grada istaknuli su kako će naći rješenje.

Na izbornoj je skupštini bilo i riječi o nedavnoj diskriminaciji u Križevcima te su bili i kritizirani zakoni kojima se takvi pojedinci kažnjavaju samo za narušavanje javnog reda i mira.

SINJ

U organizaciji Saveza antifašističkih boraca i antifašista Cetinske krajine, u potkamešničkom naselju Podi održana je komemoracija žrtvama nacifašizma koji su stradali prije 66 godina, u najmasovnijem zločinu na području Dalmacije tijekom Drugog svjetskog rata. Kod spomen-kosturnice u zaselku Ratkovićima, gdje su pokopani posmrtni ostaci 77 žrtava, na stradanja nevinog civilnog stanovništva od Gale, Otoka i Rude preko Poda, Krivodola, Roža i Voštana do Kamenskog, i to uglavnom djece, žena i starčadi, podsjetio je **Ante Veselica**, predsjednik SAB-a Cetinske krajine.

Sinjski gradonačelnik **Ivica Glavan** kazao je da ovakve komemoracije predstavljaju susret s istinom od prije 66 godina, koju nitko ne može skriti ni zatomiti. Delegacija SAB-a položila je vijence i zapalila svijeće na spomen-kosturnice u Krivodolu, Voštanima i Podima.

S.D.

V.L.

VUKOVAR

Udruga antifašističkih boraca i antifašista grada Vukovara pokrenula je inicijativu za vraćanje spomen ploče s imenom **Jele Divac** na kuću u kojoj se nalazi sjedište Društva »Naša djeca« Vukovar. Divac je bila istaknuta antifašistica,

društvena i kulturna radnica te humanistica. Svoj život posvetila je djeci i mladima, a prije smrti 1978. svoj je dom u Vukovaru poklonila tadašnjoj općinskoj organizaciji Društva »Naša djeca«. Na na kuću je postavljena spomen ploča koja je govorila o njenom humanom djelu. Nakon mirne reintegracije i obnove kuće spomen ploča je skinuta.

Akademik Nikola Reiser (1918 - 2010.)

BORAC I UJMJESENIK

•Njegovi crteži iz vremena NOB-e svojevrstan su ratni dnevnik

UZagrebu je u utorak 23. ožujka 2010. u 92. godini preminuo antifašistički borac, istaknuti slikar i akademik **Nikola Reiser**.

Rođen je u Mirnovcu kod Samobora 14. listopada 1918. godine, a školovao se u Sisku i Zagrebu, gdje je 1933. prvo upisao povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu, no sljedeće godine položio je prijemni ispit na Akademiji za likovne umjetnosti započevši studij slikarstva. Radio je kod prof. Krste Hegedušića, prof. Omera Mujadžića i u klasi prof. Vladimira Becića, a diplomirao je kod prof. Otona Postružnika.

Početak drugog svjetskog rata značio je veliku prekretnicu u Reiserovu životu. Godine 1943. odlazi u partizane i ostaje u antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi do kraja rata. Tijekom ratnih godina stalno crta, pa se ti crteži mogu

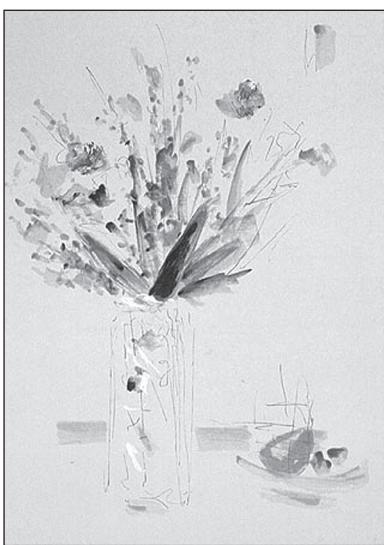
Nikola Reiser

shvatiti i kao svojevrsni ratni dnevnik, jer su slike boraca, ranjenika i prijatelja bez konvencionalne heroizacije i ideoloških stereotipa. Početkom 1944. godine odlazi u Topusko, gdje s grupom umjetnika djeluje u Kulturno-umjetničkom odsjeku ZAVNOH-a, a godinu dana kasnije s grupom umjetnika stiže u Šibenik. Po završetku rata vraća se u Zagreb gdje nastavlja i završava studij slikarstva.

Od 1969. do umirovljenja 1985. godine predavao je na Akademiji likovnih umjetnosti, smjer slikarstvo. Od 1988. godine vodio je s Ljubom Ivančićem Majstorsku radionicu. Kao posebna i osebujna ličnost u modernom hrvatskom slikarstvu, godine 1977. postaje izvanredni član, a 1986. izabran je za redovitog člana Jugoslavenske (danas Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti.

Dobitnik je brojnih nagrada u zemlji i inozemstvu. Od 1944. godine sudjelovao je na više od 300 skupnih izložbi, a bio je zastupljen na Biennalima u Veneciji, Krakowu i New Yorku, te na svjetskoj izložbi u Montrealu, Torontu, Firenzi i Bruxellesu. Imao je oko 80 samostalnih izložbi u domovini, Europi, SAD-u i Kanadi.

Dosada je primio Nagradu grada Zagreba (1958.), Srebrnu plaketu Premio di pitturagrada Faenze (1963.), Nagradu Plavog salona, Zadar (1964.), Prvu nagradu jugoslavenske likovne jeseni za akvarel, Sombor (1964.), Nagradu IV. biennala jugoslavenske grafike, Zagreb (1966.), Nagradu Moderne galerije, Rijeka (1985.), Paletu Slave Raškaj, Karlovac (1986.), Nagradu ZAVNOH-a (1990.) i Nagradu Vladimir Nazor za životno djelo (1999.).

Nikola Reiser: crtež

ZELINA

NOVA UDRUGA ANTIFAŠISTA

Sveti Ivan Zelina bio je jedini grad u Zagrebačkoj županiji bez udruge antifašističkih boraca i antifašista. Sada to više nije. Održana je osnivačka skupština UABA Sv. Ivan Zelina. Za predsjednika izabran je **Krešo Šeb**, a za potpredsjednika **Stjepan Petriš**. Tajnik je **Željko Tonković**, a u nadzorni odbor izabrani su: **Nikola Ptiček**, **Slavko Gašparović** i **Darko Žigrović**. Osnivačkoj skupštini prisustvovali su, među ostalim **Vladimir Jurak**, predsjednik i **Stjepan Ležaić**, potpredsjednik Zajednice udruga antifašističkih boraca i antifašista Zagrebačke županije i grada Zagreba.

Kako je istaknuto na skupu, novoosnovana udruga antifašističkih boraca i antifašista zalagat će se za ostvarivanje ljudskih prava i zaštitu čovjekove okoline, protiv pojave neofašizma i nacizma, za čuvanje od zaborava i objektivnog utvrđivanja značajnih činjenica iz NOB-e i njenih sudionika, za znanstvenu valorizaciju ZAVNOH-a kao preteče višestranačkog Sabora i AVNOJ-a, za poštovanje žrtava i osude zločina ma sa čije strane bio učinjen, za osudu barbarskog uništenja spomeničke baštine i dostojno obilježavanje značajnih lokacija i razvijanje pjeteta prema žrtvama Narodnooslobodilačkog i Domovinskog rata, za razvoj nacionalnog i kulturnog identiteta, a posebno školskog sustava zasnovanog na znanstvenom i objektivnom izučavanju povijesti te za brže uključivanje mladih u sve tokove društvenog života, osobito za zapošljavanje mladih.

Udruga antifašističkih boraca i antifašista Sv. Ivan Zelina će surađivati s udrugama sličnih svjetonazora, kao i političkim strankama koje u svojem programu imaju očuvanje antifašističkih tekovina.

B. M.

I mladi antifašisti položili su vijenac na nedavnom komemorativnom skupu kod spomenika palim partizanima u Prepolnom

IN MEMORIAM

MILAN SAŠA 1923. - 2009.

Rođen u selu Madari (Slavonija). Po okupaciji zemlje uključuje se u udarne omladinske grupe, a 1942. godine pristupa Daruvarsko-bilogorskom odredu, kasnije u Virovitičku brigadu. Prošao je ratni put od borca do komesara bataljona.

Diplomirao je pravo na Sveučilištu u Zagrebu i nakon oslobođenja obnašao odgovorne dužnosti, među inim bio je direktor poduzeća »Duhan« u Zagrebu. Aktivno je djelovao u radu društveno-političkih organizacija. Jedan je od začetnika izgradnje dječeg vrtića na Jordanovcu (Zagreb). Za ratna i poslijeratne zasluge nosilac je više odličja i priznanja.

VINKO BRNČIĆ 1916. - 2010.

Rođen u selu Kostelj-Gaj (Gričane). Okupacija zemlje zatekla ga je na odsluženju vojnog roka. Odveden je u zarobljenički logor u Dortmundu, u veljači 1942. godine oslobođen je. Već u lipnju stupa u redove bataljona »Matija Gubec« 1. primorsko-goranskog partizanskog odreda. Kasnije postaje komesar čete, komandant bataljona, te komandant 2. pulskog PO, operativni oficir i načelnik štaba 43. istarske divizije.

Nakon oslobođenja, obnašao je odgovorne dužnosti u jedinicama protuzračne obrane. Umirovljen je u činu potpukovnika. Aktivno je djelovao u Podružnicama antifašističkih boraca Pećine (Rijeka), Klubu umirovljenika i društveno-političkim organizacijama. Za rezultate u ratu i miru odlikovan je s više odličja i nositelj je nekoliko priznanja.

STEVAN STIJELJA 1927. - 2010.

Rođen u selu Oraovac (Donji Lapac). Kao dječak priključuje se partizanskim jedinicama u Lici. Rat je proveo kao pripadnik 6. ličke proleterske divizije »Nikola Tesla«. Dva puta je ranjan.

Poslije oslobođenja kao oficir službovao je najviše u gardijskoj jedinici u Beogradu. Umirovljen je u činu potpukovnika i seli se u Zagreb. Bio je aktivisan u radu društveno-političkih organizacija. Posebno se isticao u radu Sekcija 6. ličke proleterske divizije »Nikola Tesla« i 1. korpusa pri SABA RH. Za predan rad u ratu i miru dobio je više odličja i priznanja.

SADIK ĐUMRUKČIĆ 1922. - 2009.

Rođen u Banja Luci. Kao napredni omladinac hapšen je i prognan u logore (Banja Luka, Stara Gradiška i Zagreb). Stjecajem okolnosti uspio se domoći slobode i odmah se priključio krajiškim partizanskim jedinicama.

Nakon oslobođenja završava vojne škole i akademije i kao inženjer rukovodi izgradnjom brojnih objekata. Zbog narušena zdravlja 1956. godine odlazi u mirovinu. Aktivno djeluje u društveno-političkim organizacijama i Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Trešnjevka u Zagrebu. Za zasluge u ratu i miru nositelj je više odličja i priznanja.

SKOPSKAJA BOSA FURLAN 1922. - 2010.

Rođena u Skoplju. Kao član SKOJ-a odlazi u partizanske jedinice 1941. godine. Bila je bolničarka i referentica saniteta u 1. proleterskoj brigadi i u 3. ličkoj brigadi.

Nakon oslobođenja radila je kao viša medicinska sestra u vojnoj bolnici u Zagrebu. Nakon umirovljenja aktivno je djelovala u zagrebačkom Crvenom križu i mjesnoj zajednici na Knežiji. Nositeljica je partizanske spomenice 1941. a za svoj rad u ratu i miru više puta je odlikovana.

SLAVKO MILOŠEVIĆ 1921. - 2010.

Rođen u Budimcima. Sudionik je NOR-a od sredine 1942. godine. Bio je borac, puškomitraljezac i komandant bataljona – u 2. slavonskom odredu i 18. brigadi.

Nakon oslobođenja ostaje u vojnoj službi sve do umirovljenja. Bio je aktivisan u radu društveno-političkih organizacija i u Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Osijek. Odlikovan je sa više ratnih odličja i dobitnik je nekoliko priznanja za ratne i poslijeratne zasluge.

MARKO SMILJANIĆ 1924. - 2010.

Rođen u selu Doljani Žumberački (Ozalj). Godine 1942. priključuje se partizanskim jedinicama. Početkom 1945. godine u Kupčini sa cijelim bataljonom bio je zarobljen i deportiran u Karlovac, kasnije u austrijski logor. Nakon

oslobođenja, radi u Makedoniji u borbi protiv odmetnika.

Završava vojnu akademiju a 1951. godine nakon demobilizacije stupa u službu unutarnjih poslova RH. Nakon umirovljenja vraća se u rodni kraj, bio je predsjednik Mjesne zajednice više od deset godina. Kasnije dolazi u Zagreb, aktivno je radio u Sekciji 13. proleterske udarne brigade »Rade Končar«. Za zasluge u ratu i miru nositelj je više odličja i priznanja.

DURO ČURČIJA 1928. - 2010.

Rođen u Belometićima. Kao dječak 1943. godine pristupio je 2. dalmatinskoj udarnej proleterskoj brigadi. U mostarskoj operaciji ranjen je.

Poslije oslobođenja kao ratni vojni invalid radio je na poslovima u policiji. Nakon umirovljenja aktivno djeluje u društveno-političkim organizacijama i Udrudi antifašističkih boraca i antifašista Bjelovar. Za zasluge u ratu i miru odlikovan je s više odličja te dobitnik nekoliko priznanja.

LUKA MISIRAČA 1927. - 2010.

Rođen u Velikom Vukovlju (Moslavina). Sa grupom skojevaca priključuje se 1943. godine Moslavačkom partizanskom odredu, kasnije je bio raspoređen u komandu Moslavačkog područja.

Poslije rata, nakon demobilizacije, školuje se i zapošljava u Poljoprivrednoj zajednici u rodnom mjestu. Nakon umirovljenja aktivno je djelovao u UABA Garešnica i u društveno-političkim organizacijama. Odlikovan je s više ratnih i mirnodopskih odličja.

SREĆKO ŽIVKOVIĆ 1927. - 2010.

Rođen u Loznicu. Sa nepunih 17 godina priključuje se partizanskim jedinicama. Ratni put proveo je u Bosni, Dalmaciji, Istri i Slavoniji.

Poslije oslobođenja ostaje u vojnoj službi obnašajući odgovorne dužnosti u garnizonima Karlovac i Zagreb. Umirovljen je u činu potpukovnika. Aktivno je djelovao u UABA »Jug« Zagreb i Sekciji zrakoplovnih vojnih umirovljenika. Za zasluge u ratu i miru odlikovan je s više odličja.

SLIKE I CRTEŽI RATA

•Ciklus ratne tematike Ede Murtića privukao veliku pozornost posjetitelja u zagrebački Umjetnički paviljon

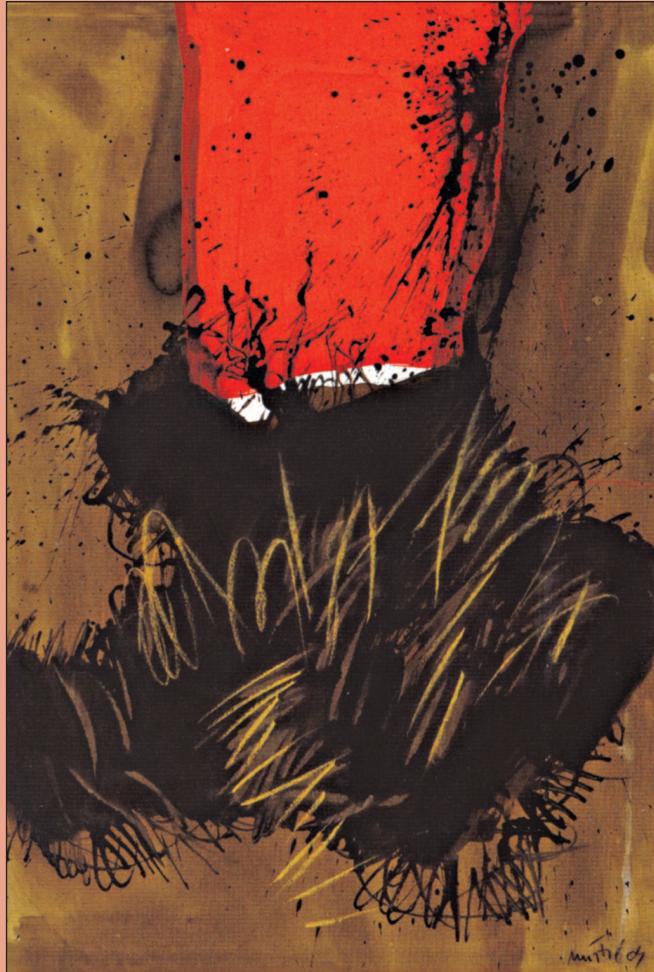
Izložba radova ciklusa iz ratne tematike *Ede Murtića* (1921. – 2005.) u zagrebačkom Umjetničkom paviljonu, jedne od najznačajnijih umjetničkih osobnosti Hrvatske u drugoj polovini 20. stoljeća, privukla je veliku pozornost. Na više od dvjesto crteža i niz gvaševa Murtić donosi ljudsku i umjetničku reakciju na ratna zbivanja sa svim strahovima, tjeskobama i emocionalnim razaranjima.

U vrijeme Drugog svjetskog rata Murtić sudje luje u partizanskoj antifašističkoj borbi u koju se aktivno uključuje 1943. godine. U ratnim godinama radi brojne crteže koji, osim dokumentarne, imaju i visoke umjetničke vrijednosti. Također, u ratnoj 1944. godini u suradnji sa *Zlatkom Pricom*, po stihovima tragične poeme *Jama* velikoga hrvatskog pjesnika *Ivana Gorana Kovačića* radi grafike snažne ekspresivnosti, rješavajući problem vizualizacije angažiranoga poetskog teksta. U poslijeratnom razdoblju razvija se u jednog od najkreativnijih autora suvremenog hrvatskog slikarstva. Nakon

ciklusa koloristički snažnih i svježih ulja i gvaševa, slijede dinamički komponirani motivi, a zatim se okreće prema poetsko-impresionističkom slikanju prirode i njenih fenomena, što ga dovodi do sve dosljednije i čišće apstrakcije. Sredinom 80-ih i tijekom 90-ih vraća se kolorističkim, ekspresivnim pejzažima, uglavnom mediteranskim motivima. Bavi se zidnim dekoracijama interijera, keramikom, radi plakate i scenografije.

I dok je fenomen njegovog umjetničkog i tržišnog uspjeha unutar socijalističkog i tranzicijskog miljea tema neke buduće interdisciplinarne studije – kako piše u predgovoru kataloga – izložba u Umjetničkom paviljonu zasigurno nam pruža uvid u njegovo grafičko majstorstvo kojim nadilazi uvriježene novovjeke podjele na apstraktnu i figurativnu umjetnost. Ovdje je očito da je figura postala znak, a znak, u jednakoj mjeri, nositelj naracije kojom se gledatelju prenosi beskompromisni autorski stav.

B.M.

Nakon ulaska Crvene armije u Berlin nacističko vodstvo moralo je potpisati bezuvjetnu kapitulaciju